UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Uigesimaseptima causa h[abet] questiones duas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

ſuis domib⁹ introducunt ⁊ interrogāt: ſciāt ſe fidē chriſtianā ⁊ baptiſmū preuaricaſſe: et vt paganū et apoſtatā .i. retro abeuntē, et dei inimicū, irā dei grauiter in eternū incurriſſe, niſi eccl'iaſtica penitētia emendat⁹ deo recōciliet᷑. Dicit enim apl's: Siue mādu cat̄ͅ, ſiue bibit̄ͅ, ſiue aliq̄d aliđ facit̄ͅ, ī noīe dñi nr̄i Jeſu Chriſti facite: ī q̄ viuim⁹, mouemur, ⁊ ſum⁹.

De temporum quoq̄ꝫ obſeruationibus ſcribit Auguſtin⁹ in Enchiridio, id eſt manuali libro.

C Graue pctm̄ eſt dies obſeruare, vel menſes ⁊ annos.

Quis exiſtimaret q̄ꝫ magnū pctm̄ ſit dies obſeruare, ⁊ mēſes, ⁊ annos, ⁊ tēpora: ſicut obſeruāt q̄ certis diebus ſiue mēſib⁹, ſiue annis volunt ⁊ nolunt aliq̄d inchoare, eo ꝙ ſ᷑m vanas doctrinas hominū fauſta vel infauſta exiſtimēt tēpora: niſi hui⁹ mali magnitudinē ex timore apl'i pēſarem⁹, qui talib⁹ ait: Timeo ne forte ſine cauſa laborauerim ī vobis. **C** Idē ſup ep'l'am ad Gala. Intelligat lector ad tm̄ periculū aīe ptinere ſupſtitioſas tēpoꝝ obſeruatiōes, vt dicat apl's: Timeo ne forte ſine cauſa laborauerim ī vobis. q̄đ cū huius tāta celebritate atq̄ꝫ authoritate p orbē terrarū in eccleſijs legat᷑, plena ſunt tm̄ conuēticula nr̄a hoīb⁹ q̄ tēpora rerū agēdarū a mathematicis accipiūt. Jā vō ne aliq̄d inchoet᷑ aut edificioꝝ aut hmōi quorūlibet operū dieb⁹ q̄s egyptiacos vocant, ſepe etiā nos monere non dubitant.

Item Hieronymus.

C Sine incantatione herbas vel petras licet habere.

Demoniū ſuſtinētibus licet petras vel herbas habere ſine incantatione.

C Cauſa.xxvij.

Quidam votū caſtitatis[a] habens, deſponſauit ſibi vxorem. illa priori conditioni renuncians, tranſtulit ſe ad aliū et nupſit illi. ille cui prius deſponſata fuerat, repetit eam.

Hic primum queritur an coniugium poſſit eſſe inter vouentes?

Secūdo an liceat ſpōſe a ſpōſo recedere, ⁊ alij nubere?

C Queſt.j.

Quod vouentes matrimonia contrahere non poſſunt mult̄ͅ authoritatibus probatur.

Quidam votum. ¶ Caſus. Gratia. primo tractauit de officijs clericoꝝ. Secundo de cauſis ⁊ negocijs eoꝝ. Tertio tranſfert ſe ad ſacramenta. Sed quia matrimonium ceteris ſacramētis eſt antiquius ⁊ vſu cōmunius, ideo de eo premittit. Unde videndū eſt quid ſit matrimoniū, vnde dicat᷑, q̄b⁹ verbis inſtituat᷑, et que ſint impedimenta, q̄ vt meli⁹ tibi pateant, videbis in ſumma huius cauſe. ⁊ tractat hic de illo impedimēto quod eſt votū. Annectit etiā de interdicto eccleſie, et de quibuſdā alijs: que vt omnia pleni⁹ pateāt, premittit thema: duas inde eliciens queſtiones.

j. cor. x. g. Actu. xvij. f.

a **C** Quidā votū caſtitat̄ͅ. Tractato de negocijs et miniſterijs eccleſiaſticis, adiungit de ſacramentis. p̄mo de matrimonio, licet alia ſint digniora, ⁊ magis neceſſaria: ⁊ hoc ideo cum matrimoniū magnum ſit in Chriſto ⁊ eccleſia ſacramētū, ⁊ tēpore antiqui⁹ eſt, ⁊ vſu ꝯmuni⁹. Antiqui⁹, q̄ꝛ ante pctm̄ inſtitutū eſt. cōmuni⁹, q̄ꝛ cū ſacramēta oīa ſint in eccl'ia dei, hoc tm̄ apđ gētes oēs eſt. ſanctitas autē ei⁹ non eſt niſi ī monte ſancto ei⁹ .i. vbi eccl'ia edificata eſt. Et q̄ꝛ de matrimonio ſepe q̄rit᷑ in iudicio, ideo aſſignādo m'l'tiplicia ei⁹ impedimēta tractatur⁹ de eo cōtinuat decē cauſas. Ad ei⁹ ergo euidētiam prelibandum eſt q̄đ ſit matrimoniū, ⁊ vnde dicat᷑, ⁊ vbi, ⁊ quādo, ⁊ q̄b⁹ v̄bis fuerit inſtitutum, ⁊ q̄ ſint cauſe matrimonij, vel q̄ ⁊ quot ſunt ei⁹ bona, q̄ vel quot ei⁹ impedimenta. Quid ſit matrimoniū, habes .j. e. q. ij. §. j. vbi explicabim⁹ ſingula poſita in deſcriptione. Dicit᷑ autem matrimoniū q̄ſi matris muniū .i. officiū. Sꝫ quare poti⁹ dicit᷑ a matre q̄ꝫ a patre, q̄ author eſt generationis, vt diceret᷑ patrimoniū? R̄n. q̄ꝛ plura onera matrimonij ſubijt ⁊ tolerat mulier. eſt em̄ in ꝯceptu grauida, in partu doloroſa, in lactādo laborioſa. ex̄ de ꝯuer. in fi. ca. ij. Fuit autem inſtitutū in paradiſo. xxxij. q. ij. §. his ita. ⁊ ante peccatū de pe. diſt. ij. §. romanos. v̄ſi. adā. cauſa ſobolis p̄creāde, vt repararet᷑ lapſus angeloꝝ, de ꝯſe. diſtinc. j. hi duo. Et fuit inſtitutū his v̄bis, hoc nūc os ⁊c̄. Alij dicūt ꝙ alijs v̄bis .ſ. his: Creſcite ⁊ multipli. ſed credo ꝙ illis v̄bis vſus eſt dñs tm̄ vt preciperet carnalē cōmixtionē: ſicut patet ex eo ꝙ etiā poſt diluuiū eiſdē v̄bis vſus eſt dñs ad Noe, ⁊ filios ei⁹ iampridē vxoratos. Fuit etiam matrimoniuꝫ ſc'đo inſtitutū poſt peccatū ad remedium vt vitaret᷑ fornicatio: vt. xxxij. q. ij. §. hiſita. Cauſe autē matrimonij quedā ſunt p quas cōtrahit᷑ matrimonium vt ſpōſalia ⁊ cōſenſus. quedā ꝓpter quas, ⁊ ex his quedam ſunt p̄ncipales, vt vitatio fornicationis, ſuſceptio ſobolis. Alie ſecundarie, q̄ ſunt multe: vt pulchritudo femine, diuitie, amicitie, amicorum copia, pac̄ͅ reformatio. Bōa matrimonij ſunt tria: fides, ꝓles, ſacramentū. j. e. q. ij. oē. Impedimēta matrimonij ſunt. xvj. ſ. votum, ordo, habitus, diſpar cultus, error pſone, error cōditionis, cognatio, ligatio, publice honeſtatis iuſtitia, enormitas delicti, impoſſibilitas coeundi, tēpus feriarū, interdictum eccl'ie, coactio, etas furor. Jo. Uerūtamen quedā ex his impediunt contrahendū, ſed non cōtractū dirimūt: vt ī. dicetur. Impedimēta p̄dicta in his v̄ſib⁹ ſunt collecta.

Uotū. cōditio, violentia, ſpiritualis. Proximitas, error diſſimiliſq̄ꝫ fides. Culpa, dies, vetitus, honor, ordo, ligatio, ſanguis. Qui ſit ⁊ affinis, quiq̄ꝫ coire nequit. Addit᷑ his etas, habitū cōiunge furori. His interdictū ſubditur eccleſie. Hec (ſi canonico vis conſentire rigori) Te de iure vetant iura ſubire thori. Habitus impedit, ſed non dirimit. ex̄ qui cle. vel vo. conſuluit. B. cōtra: quia nec impedit ſ᷑m eū. ſimiliter etas impedit matrimoniū ⁊ furor carens interuallo. xxij. q. vij. neq̄ꝫ.

Quod vouētes. Hec q̄ō diuidit᷑ in duas partes: in q̄rum p̄ma ꝓbat magiſter per. xxxiiij. authoritates ſanctoꝝ patrū ꝙ vouētes ſolēniter nō poſſunt ꝯtrahere: ⁊ ſi cōtraxerint, non tenet matrimoniū, ⁊ debent puniri. Secunda ibi: Auguſtinus. Jo. de fan.

Matrimonium eſt antiquius ⁊ cōmunius alijs ſacramentis.

Gala. iiij. b.

Matrimoniū vñ dr.

Matrimoniū vbi et q̄n ⁊ q̄b⁹ v̄ba fuit inſtitutū.

Matrimonij ꝯtrahēdi cauſe multiplices.

Matrimonij impedimēta.

Uerſus

In cōcil. nāqꝫ Carthaginenſi tertio, capitulo quarto ſtatutum inuenitur de viduis que poſt profeſſam continentiam preuaricate ſunt.

Excōmunicent᷑ vidue q̄ religioſo habitu abiecto nuptias elegerint.

Sicut bonū eſt caſtitatiſ premiū: ita maiori obſeruātia et preceptione obſeruandum eſt vt ſi que vidue [a] q̄uis adhuc in minoribus annis [b] poſite, et immatura [c] etate a viro relicte, ſe deuouerint deo ⁊ veſte laicali abiecta ſub teſtimonio [d] epiſcopi et eccleſie in religioſo habitu [e] apparuerint [f],

Casus. Hic intitulat᷑ prima queſtio qua queritur an teneat matrimoniū a vouēte cōtractum. ⁊ ꝙ non teneat, ꝓbat vſqꝫ ad. §. his oibꝰ authoritatibꝰ. poſtea ꝓbat contrarium vſqꝫ ad vltimū. §. quā cōtrarietatē bene ſoluit. ꝫ. xxvij. diſt. §. vlt. ⁊ intellige prima. c. de voto ſolēni: alia de ſimplici. Alij dicunt ꝙ prima ca. intelliguntur de voto de preſenti, alia de futuro.

Matrimoniū a vouēte ꝯtū vtrū teneat. Qd vouētes. h intitulat᷑ q̄ſtio pma qua queritur an teneat matrimoniuꝫ a vouēte cōtractū. ⁊ ꝙ non teneat. ꝓbat᷑ vſqꝫ ad. §. his oibꝰ authoritatibꝰ. poſtea allegat i cōtrarium vſqꝫ ad vlt. ⁊ hanc contrarietatē ſoluit ſatis bene. ꝫ. xxvij. diſt. §. vlt. ꝙ vcꝫ prima ca. intelliguntur de voto ſolēni, alia de ſimplici; ar. extra qui cleri. vel vo. meminimꝰ. j. e. c. j. vbi dicitur, ⁊ veſte laicali ſub teſtimonio epi.

Votum an ipediat ⁊ dirimat m̄rimonium. h. dicit ꝙ non refert an ſit ſimplex votū, an ſolēne: quia vtrunqꝫ dirimit matrimoniū. ſolēnitates enim ipſe non ſunt de ſubſtantia voti. Sed hoc refert an ſit votum de preſenti cum ſolēnitate, ſiue ſine illa: vt voueo continentiam. hoc impedit ⁊ dirimit. ſic intelligūtur hec ca. prima vſqꝫ ad ca. nuptiarū. an ſit de futuro, qd̄ improprie dicit᷑ votum. i. quedam promiſſio de futuro voto emittendo: vt ſi dico: ego promitto ꝙ vouebo continentiam poſt annum mortua vxore mea. vel ꝓmitto ꝙ intrabo religionē, vel conſimile. hoc impedit, ſed non dirimit: vt ca. nuptiarum. ⁊ ca. ſequētibus. Alij dicunt ꝙ nullum votum dirimit: quia qua ratione dirimeret votū ſolenne, ⁊ ſimplex: cum idē ſit in ſubſtātia. ſolēnitates em̄ nō ſunt de ſubſtātia: ſed ipſa ꝯſtitutio eccleſie dirimit ſi poſt votū ſolēniter

Votum ſolenne qd̄ dicemꝰ eſſe. factū contrahat᷑. Ego dico ꝙ nullū votū eſt ſolēne niſi cū quis deuouet ſe religioni alicui vel alijs duobus modis in ſequēti ca. vnde ſi corā tota eccleſia diceret q̄s hec ꝟba: voueo ꝯtinentiā: ſi cōtraheret teneret matrimoniū. Que eſt enim ratio quare cōſtitutio eccleſie magis debeat ſpectare ad illa vota que ſolēniter fiunt, q̄ꝫ ad priuata, dummodo poſſit eccleſie conſtare, ſiue per teſtes, ſiue per cōfeſſionē ꝓpriā alicuiꝰ ꝙ votū fecerit? q̄ꝫ cito enim conſtat eccleſie per confeſſionē vel per teſtes, dicit᷑ notoriū: ⁊ ſic deberet eccleſia dirimere matrimoniū poſt illud votū cō-

Profeſſio religionis ipedit m̄rimonium. tractū. Jo. Tu breuiter dicas ꝙ ꝓfeſſio tacita vel expreſſa alicuiꝰ religionis impedit cōtractū ⁊ ꝯtrahēdum. ex̄ de regu. vidua. ⁊ xxvij. diſtin. quod interrogaſti. ⁊ extra de reg. cōſulti. ⁊ ca. ſtatuimꝰ. ⁊ ca. precedēti. que ca. expreſſe hoc dicūt, ꝙ cum aliq̄s dicit, deuoueo me huic religioni: ibi ꝓfeſſio cōtinētie tacita intelligit᷑, ⁊ religionis expreſſa. Ordo ſimiliter impedit ſi eſt ſacer. nā ibi intelligit᷑ tacita cōtinētia facta cū ſolēnitate ⁊ ex ꝯſtitutione eccleſie, ⁊ ita ſemper cōditio tacita vel expreſſa, vel ꝯſtitutio eccl'ie ſolēnizat votū. Sic mihi Bar. brix. videt᷑ dicendū. ex̄ q̄ cle. vel vouen. ca. rurſus,

Sicut bonū. Caſꝰ. Hoc ca. diuidit᷑ in tres partes. In pma dicit᷑ ꝙ votū caſtitatiſ eſt magnū ⁊ ideo magna debet obſeruātia cuſtodiri. In ſcd̄a pena imponitur trāſgreſſoribꝰ: q̄r ⁊ dānationē habebūt, ⁊ a cōione aliorū ſeparabunt᷑. nā ſi vxor q̄ frāgit fidē marito, eſt puniēda: multo magis q̄ non ſeruat fidē Chriſto. In tertia dicitur ꝙ ſi aliqua deo deuota fuerit per vim oppreſſa, ⁊ delectatione libidinis poſtea habitare cum raptore conſenſerit, pena ſuperius dicta tenebitur. Secūda pars incipit ibi: Ut ſi que. Tertia ibi: Que etſi.

a Ut ſi que vidue. Licet de illis ſpecificet, de omnibꝰ intelligi debet.

b In minoribꝰ annis. xxv. anno, vel. xij. vel. xiiij. Et dicuntur minores annis multipliciter: quantū ad diſcretionē vſqꝫ ad. vij. C. d iure deli. ſi infanti. Itē q̄ꝫtū ad matrimoniū vſqꝫ ad. xij. in femina: in viro vſqꝫ ad. xiiij. annū. Itē q̄ꝫtū ad factionē teſtamenti vſqꝫ ad. xiiij. annum in maſculo: in femina vſqꝫ ad. xij. ff. qui teſt. fa. poſ. qua etate. in p̄nc. ij. q. vj. §. definitiua. Itē q̄ꝫtum ad reſtitutionē vſqꝫ ad. xxv. annū. ff. de mino. l. j. hic autē vocat minores q̄ ſunt infra. xxv. an. nā aliter pater poſſet eos reuocare ſi eſſent infra. xij. vel. xiiij. annum: vt xx. q. ij. c. j. ⁊. ij. Sed quare nō reſtituit᷑ puella infra. xxv. annū: vt habitum quē ſuſcepit, poſſit deponere, ſicut in alijs ꝯtractibꝰ? Rn̄. q̄r nō eſt leſa: q̄r ei nubit quo meliorē nō poteſt inuenire: iuxta illud Agnetis: Illi ſum deſponſata cui angeli ſeruiunt ⁊c. ⁊ minor nō reſtituit᷑ niſi cum leditur. ff. de mino. verum. §. ſciendum.

Minores annis dicuntur multis modis.

c Immatura. i. non matura. nā vidue ante annū. xl. non velant᷑: vt. xx. q. j. ſanctimoniales. vel due dictiones ſunt: in etate matura thoro: iuxta illd̄: Jam matura thoris plenis adoleuerat annis Uirginitas. Uerſꝰ.

d Sub teſtimonio. Nā ita ſolēnizatur votum (vt dicunt q̄dā) cū ſcꝫ accipit veſtē ab epo: vt hic: vel de manu preſbyteroꝝ vel miniſtri. xx. q. j. vidua. qd̄ credo: dum tn̄ emittat votū. nā al's veſtē tantū accipiēdo nō obligat ſe ſolēniter. ſꝫ ſimpliciter. ex̄ qui cle. vel vo. cōſuluit. vbi etiam habes ꝙ ſolēnizat᷑ votū in manu abbatis vel abbatiſſe. Itē ſolēnizat᷑ ſi per ſeipſam recipiat habitū ⁊ incipiat cū alijs cātare in eccl'ia. j. e. vidua. Et nota ꝙ votū cōtinētie ſolennizat᷑ tribꝰ modis tantū. Sacri ordinis ſuſceptione xxviij. di. diaconi. Scd̄o cū accipit veſtē ſacrā a quocūqꝫ: dum tamen poſt ſuſceptionē incipiat cohabitare cū alijs monachis ⁊ monialibꝰ in eccl'ia. j. e. vidua. Tertio cum ita dicit corā epo, vel abbate, vel abbatiſſa, vel corā tribus vel duobus teſtibꝰ, ego deuoueo me huic religioni. Hoc em̄ aliud eſt, ⁊ aliud cum dico: ego voueo cōtinentiā: deuotꝰ em̄ religioni non poſſet ꝯtrahere ita ꝙ matrimoniū teneret. nec mirū, cū etiā iam cōtractū matrimoniū religio diſſoluat. ex̄ de cōuer. coniug. ex publico. ſed in voto continētie ſecꝰ. non em̄ votū dirimit. vnde ſi coram tota eccl'ia diceret: voueo continentiam: per hoc nō ſolēnizat᷑ votū, niſi velis dicere ꝙ tale votum nō dirimit, ſed cōſtitutio eccl'ie ſup voto facta. Nā ſi votū dirimeret, quare potiꝰ vnum q̄ꝫ aliud, ſi hoc haberet ex ſua natura? ⁊ ita dirimeret votū ſimpliciter: qd̄ Aug. non vult. j. e. nuptiarū. Dic ergo votū nunq̄ꝫ ſolēnizari niſi tribꝰ modis predictis. ⁊ ita exaudi qd̄ hic dicit᷑. Joan. Tu dicas vt ſupra dixi in glo. illa hic intitulatur. circa ſi. verſi. tu breuiter. in ſumma. q. Bart. Brix.

Votum cōtinentie tribꝰ modis ſolēnizatur. Uouere religionē, ⁊ vouere cōtinentiā differūt. Voti ſimula: to obligat.

e Habitu. Argu. ꝙ ita tenet᷑ voto qui publice in religionis habitu apparuerit, ac ſi publice habitū ſuſcepe rit. extra de reg. vidua. ⁊. j. e. vidua.

f Apparuerint. Ita ꝙ aliquandiu in eccleſia inter alias ſteterit ſcꝫ per triduum. ex̄ de regu. ⁊ tranſe. ad reli. ad noſtrā. Uel diſtingue ꝙ triplex eſt habitꝰ: ſcꝫ profeſſionis q̄ votū habet annexū, ⁊ dirimit matrimonium: ca. ij.

De hꝰ not. j. e. ca. ij. ⁊. ꝫ. xx. q. iiij.

poſtea ꝟo ad ſeculares trāſierūt nuptias, ſ͡m Apl'm dānationem habebūt: qꝛ fidē caſtitatis quā deo vouerant, irritā facere viſe ſunt. tales ergo pſone a chꝛiſtianoꝝ cōione ſequeſtrētur donec ad bonū qđ ceperant, reuertātur: neq; in cōmunione vel conuiuio cū chꝛiſtianis cōmunicent. nā ſi adulterij coniuges ree ſunt ſi ſuis obnoxie viris nō fuerint: q̄to magis vidue que dei religioſitatem mutauerunt, crimine adulterij notabuntur: ſi deuotionem quā ſpōte non coacte[a] deo obtulerunt libidinoſa volūtate corruperint, ⁊ ad ſecundas nuptias trāſitū fecerint: q̄ etſi violētia irruente ab aliquo oppreſſe fuerint, ac poſtea[b] delectatiōe libidinis permanere in cōiugio raptoꝝ vel violento viro conſenſerint dānatione ſuperius dicta teneāt obnoxie. De talibus ait Apoſtolus: Cum em̄ luxuriate fuerint, nubere in chꝛiſto volunt habentes damnationē: qꝛ primam fidem irritam fecerūt.

Itē ex epiſtola Gregorij miſſa ad Bonifacium.

De viduis ⁊ virginib⁹ que a religionis ꝓpoſito diſcedūt.

Viduas a propoſito diſcedentes viduitatis, ſup q̄bus nos cōſulere voluit dilectio tua, frater chariſſime credo te noſſe a ſancto Paulo et a multis ſanctis patrib⁹, niſi cōuertantur, olim eſſe dānatas quas nos apl'ica authoꝛitate dānandas, et a cōione fidelium atq; a liminibus eccl'ie eſſe arcēdas cenſem⁹ vſq; quo obediant ep̄is ſuis: ⁊ ad bonū qđ ceperāt inuite aut volūtarie reuertātur. De virginibus autem non velatis ſi deuiauerint, a ſancte memoꝛie predeceſſoꝛe noſtro papa Innocentio taliter decretū habemus: He vero[c] q̄ necdū ſacro velamine[d] ſunt tecte: tamen in propoſito virginali ſemp ſe ſimulauerint[e] permanere: licet velate non fuerint: tamen ſi nupſerint, aliquanto[f] tēpoꝛe his agenda penitētia eſt: qꝛ ſponſio earū a domino tenebatur. Si em̄ inter hoīes ſolent bone fidei contractus[g] nulla ratione diſſolui: quāto magis[h] illa pollicitatio quā cum deo pepigit ſolui ſine vindicta non poterit ⁊c. Si virgines nōdū velate taliter penitētia publica puniuntur: et a cetu fideliū vſq; ad ſatiſfactionem excludūtur: q̄to magis vidue que perfectioꝛis etatis ⁊ maturioris ſapiētie atq; cōſilij exiſtūt viroꝝq; cōſoꝛtio[i] multotiens vſe ſunt[k], et habitum religionis aſſumpſerunt, et demum apoſtatauerunt, atq; ad priorem vomitū ſunt reuerſe: a nobis et ab oībus fidelib⁹ et a liminibus et a cetu fideliū vſq; ad ſatiſfactionē ſunt eliminande et carceribus tradēde: qualiter iuxta apl'm Paulum tradentem huiuſmodi hominem ſatane, vt ſpiritus eius ſaluus ſit in die domini. De talibus nāq; dn̄s per Moyſem loquit̄

habit⁹ eſt triplex. de quo hic loquitur. Conuerſionis, qui ſimiliter votū habet annexum, ſed non dirimit matrimonium: de quo loquitur extra qui cleri. vel vo. conſuluit. ex̄ de regu. ſuper eo. Habitus probationis, qui nec impedit nec dirimit matrimonium: de quo loquitur extra de renun. ex tranſmiſſa. de regula. ſtatuim⁹. in fi. Firmiter ergo teneas q̄ nūq̄ ſolus habit⁹ ſolenizat votum. extra de regu. poꝛrectum. et ex̄ qui cleri. vel vo. cōſuluit. nec obſtat. xxvij. diſtin. qđ interrogaſti. et extra de reg. vidua. qꝛ ſolus habit⁹ (vt dixi ſupra) nō facit monachū, vel non ſolennizat votum.

a Non coacte. tūc em̄ ſecus eſſet. extra qđ met. cau. perlatum.

b Poſtea. Arg. q̄ non excuſat vis precedens ſi poſtea ſequitur conſenſus: vt. xxxiiij. q. j. cū per bellicam, et ex̄ de eo qui du. in ma. ſignificauit. (Arg. j. q. j. cōſtat. ff. de remi. l. non oēs. §. qui captiuus. Accurſius. j. Ti. v. b.)

Viduas a ꝓpoſito. Caſus diuidit̄ in tres partes. In prima dicit̄ q̄ vidue que viduitatis votum deſeruerunt dānari debent, ⁊ a communione alioꝝ expelli. In ſecūda dicitur q̄ virgines q̄ virginitatis votum dimittūt, agere penitentiam de hoc debent, et a cetu hominum ſeparari. nam ſi cōtractus qui fiunt cum hominibus ſeruandi ſunt, multo foꝛtius cōtractus qui initur cum deo debet ſeruari. In tertia d̄r: ſi virgines q̄ ſic peccāt, grauiter puniuntur: multo foꝛtius vidue puniri debent, cum iam ſint viroꝝ libidine ſatiate. Et q̄ puniri debeant, probat tribus authoꝛitatib⁹ Grego. ſcꝫ, Apl'i, Moyſi, ⁊ prophete: et vna ratione. Sc̄da pars incipit ibi: De virginibus. Tertia ibi: Si virgines. He vero verba ſunt Inno. Si virgines. verba ſunt Grego. Apoſtatauerūt, i. retro abierunt. Sequens capitulum patet. (Uoti ſimulatio obligat.)

c He vero. Hanc literam intelligit cardinalis de voto ſimplici ꝓpter illud, nōdum tecte: et illud nondū velate: et illud, a dn̄o. q. d. non ab eccl'ia. et illud, aliquanto tempoꝛe. i. tribus annis. xxvij. diſt. ſi vir. ſꝫ nos intelligimus de voto ſolēni: quia publica penitētia de qua ſubditur, non imponitur pro fractione ſimplicis voti. arg. xxvij. diſ. ſi vir. Item inutiliter argumentaretur Grego. de talibus ꝟginib⁹ ad viduas ſolenni voto obligatas. Unde intelligas illud necdum ſacro velamine tecte et velate, nō de velo cōſecrationis ſed de velo ꝓfeſſiōis: qđ velū conſecrationis non dat̄ ān̄te. xxv. annū. xx. q. j. placuit. (Pnīa publica non eſt violatorib⁹ voti ſimplic̄ ponenda.)

d Uelamine. ex̄ de regu. vt clerici.

e Simulauerit. Arg. q̄ voti ſimulatio ſicut ipſa profeſſio obligat quēq̄: vt ca. ꝓxi. neq;. et diſt. xxvij. quod interrogaſti.

f Aliquanto. x. an. j. e. deuotā. ſ͡m nos. Joan. tn̄ dixit aliq̄n, q̄a arbitrariū eſt hui⁹ penitētie tēpus, licet oꝛdinarie dixerim eſſe decem annos.

g Contractus. hic large ſumitur hec appellatio, vt etiā ꝯphēdat ꝯtractus ſtricti iuris: qꝛ in nullo dol⁹ interuenire dꝫ. C. de preſcript. x. vel. xx. an. l. ſi fraude.

h Quāto mag̃. j. e. qō. ca. he vero. contra. in fi. Solu. ibi loquitur de virgine illa que velū cōſecrationis accepit: que ſi preuaricata ſit, pl⁹ peccat q̄ vidua: hic loquitur de ea que non accepit velū conſecrationis: vn̄ videt̄ minus peccare q̄ vidua. vel quodam reſpectu magis videtur virgo peccare q̄ vidua: qꝛ a maioꝛi bono cadit. (j. Coꝛ. v. b.)

i Conſoꝛtio. ar. de pe. di. v. conſideret. in fi. vbi dicit̄: Timeat docta experimento, quod ignoꝛauit virgo. (Cōtinētia difficilioꝛ ē virginibus q̄ viduis.)

k Uſe ſunt. dicit Hiero. Libido in virginibus maioꝛē patitur famem, dum dulcius eſſe putant qđ neſcitur.

dicens: Auferte malū de medio vrī. De qbus per pphetā ait: Letabitᵉ[a] iuſtus cum viderit vindictam impiorꝫ: manus ſuas lauabit in ſanguie pctōrū[b]. De talib⁹ nāqꝫ et eorꝫ ſiſibus atqꝫ eiſdem cōſentientib⁹ dictū eſt qꝛ non ſolū q̄ faciunt ſed etiam qui conſentiunt facientibus rei iudicandi ſunt.

Item ex decreto Gelaſij pape ad Sicilienſes epōs miſſo. cap.ix.

¶ **Tranſire non poſſunt vidue et virgines poſt religiōis propoſitum ad nuptias.**

Necꝫ viduas ad nuptias tranſire patimur q̄ in religioſo propoſito[c] diuturna[d] obſeruatiōe ꝑmanſerunt. Siſr virgines nubere ꝓhibemus quas annis plurimis in monaſterijs etatē ꝑegiſſe contigerit.

Item Cyprianus ad Pomponium de virginitate.

¶ **Ex quolibet ſēſu corporis mulier corrumpi poteſt.**

Nec aliq̄ putet ſe poſſe hac excuſatione defendi, ꝙ et inſpici ⁊ probari poſſit an virgo ſit: cū ⁊ manus obſtetricū[e] et oculi ſepe fallantur[f]: et ſi incorrupta inuenta fuerit virgo ex ea parte ſui qua mulier poteſt eſſe: potuerit tamē ex alia corporis pte peccaſſe q̄ corrumpi poteſt, et tamen inſpici non poteſt. Certe ipſe cōcubitus[g], ipſe complexus, ipſa confabulatio et inoſculatio, et coniacentium duorum turpis ⁊ feda dormitio, quantum dedecoris et criminis confitentur[h]: Si ſupueniens maritus ſponſam ſuam iacētem cū altero videat: nōne indignatur et fremit, et per zeli dolorem fortaſſis[i] et gladiū in manum ſumit: Et chriſt⁹ dn̄s ⁊ iudex noſter cū virginē ſuam ſibi dicatam et ſanctitati ſue deſtinatā iacere cum altero[k] cernit, qꝫ indignatur ei et iraſcitur: et quas penas inceſtis eiuſmodi coniunctionibus cōminatur: cuius vt gladium ſpiritualem ⁊ venturum iudicij diem vnuſquiſqꝫ fratruꝫ poſſit euadere, omni conſilio prouidere ⁊ elaborare debemus.

Idem. ¶ **De eodem.**

Quod ſi penitētiam huius illiciti concubit⁹ ſui egerint, ⁊ a ſeinuicem receſſerint, inſpiciātur iterum[l] virgines ab obſtetricib⁹ diligen-

a ¶ Letabitur. non de vindicta quam videt, ſed quia non eſt in illa, et quia non commiſit conſimilia.
b ¶ Manus ſuas laua. in ſan. peccatorꝫ. i. in pena. i. ꝓpter penam quā videt: qꝛ cum ſtultus punitur, ſapiens fit aſtutior: vt. xxiij. q̄. vj. vides. et exemplis citius ducitur quis ad benefaciendū, et ad vitādum crimen. de peni. diſt. ij. citius. vnde dicit: Felix quē faciunt aliena pericula cautum.

Pena ſapientiorem efficit. Deut. iij. b. ps. lvij.

c ¶ Nec viduas. ¶ Propoſito. i. voto. Nota ꝙ votum ſm̄ diuerſos ſtat⁹ diuerſa ſortitur vocabula. Primo enim eſt cuꝫ quis in origine diſponit aliqd boni facere: ⁊ tunc dicitur deliberatio: vt. xvij. q. j. ca. qui bona. et hoc infringere, veniale eſt. Quandoqꝫ ꝓcedit et ꝓponit idē ſe ſimiter facturū: ⁊ dicitur propoſitum. xvij. q. j. c. j. et. q. ij. nos nouim⁹. hui⁹ fractio veniale eſt ſm̄ quoſdam, ſed graue eſt. hec matrimonium cōtrahendū impediunt ſed non dirimūt iā contractum. ſi vero accedat obligatio, dicitur votum: cuius fractio mortale peccatum eſt: et impedit matrimonium cōtrahenduꝫ, et dirimit iam contractū ſi ſolenne fuerit. xxvij. diſtin. §. viti.

Votuꝫ diuerſa ſortitur vocabula.

id eſt grauiꝰ qꝫ p̄mū peccatū ſm̄ h. q̄ dicit finalit̄ cancellat᷑ opinionib⁹ et his q̄ dn̄r hic breuit̄ dicēdū eſt ꝙ cū quis vouet vel promittit ſe monachū fieri vel aliud ſi eſt ſane mētis ⁊ diſcrete indiſſolubilit̄ tenetur ad hoc ex̄ lib. d reg. qui poſt votum. Archi.

d ¶ Diuturna. Maxime. nam et idem eſſet ſi per momentum. arg. j. e. viduas. nec ideo minus venditio tenet qꝫ ⁊c̄. C. de contrahen. empt. non idcirco. Uel poteſt hoc intelligi qn̄ non expreſſe ſe religioni obligauerunt: quo caſu exigitur ꝙ per aliqd tempus fuerint in monaſterio cū alijs: qd tp̄s potius eſt ad arbitriū boni viri referendum qꝫ aliter determinādum. argu. ex̄ de dona. ap̄lice. ff. de iur. delibe. l. j. ff. de ſolu. quod dicimus. Uel dic hoc tēpus triū dierꝫ eſſe. ex̄ de regu. ad noſtrā. licet quidam illud intelligant de illicitis: vt. xx. q. iij. conſtituit.

Nec aliqua. § Caſus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicit̄ ꝙ quedā erant ſanctimoniales que cum viris iacentes ſe corrūpi non ꝑmittebant, ⁊ hoc in ſuam excuſationem allegabāt. cōtra quarꝫ excuſationem loquitur hic Cyprianus eas grauiter reprehendens: quia in aſpectu talis membri oculus ſepe fallitur. ⁊ preterea ſi mēbrū illud ſit incorruptum, aīa tn̄ pōt eſſe corrupta: vnde delinquere vidētur. nam ſi ſpōſus vidēs ſpōſam ſuā in amplexibus alterius iraſcitur: multo fortius chriſtus de ſua ſpōſa hoc faciēte iraſcit̄ ⁊ dedignat̄. In ſc̄da parte dicit̄ ꝙ ſi tales voluerint penitere, ⁊ inueniantur integre, recipi debent in ſuo ſtatu: que ſi poſtea cum ſupradictis viris familiaritatem habere videātur, eijciantur: nec poſt ea recipiant̄ de facili. et ſi aliqua talium fuerit inuenta corrupta, poſt penitentiam redire poterit ad eccleſiam. que ſi decetero peccauerit, amodo non recipiet̄: ne ſcꝫ prebeat ceteris exemplum ruine. Secūda ibi: Q̄ ſi. Exhomologi. i. confeſſione facta.

e ¶ Obſtetricuꝫ. Arg. cōtra illā probationem q̄ fit per obſtetrices, ꝙ nulla ſit valida: ſed tn̄ cōtra adulterium: j. e. ca. bene recipitur. ⁊ arg. extra de proba. ꝓpoſuiſti. ⁊ dicit lex eā admittēdam: dū tn̄ perite mulieres ſint. ff. de vē. inſpi. l. j. arg. cōtra. C. qn̄ tut. vel cura. eſſe deſi. l. in decorā. vbi reprobatur ꝓbatio per aſpectuꝫ corporis. et. xxxij. q. v. nec ſolo. ⁊. j. xxxiij. q. j. qd aūt. et ca. ſi qs. contra. Ibi em̄ in veritate viri, hic ſtat in veritate mulieris: ſꝫ ibi ſoluitur. ſi em̄ due vel tres nobiles probe mulieres dicerent virginē non eſſe cognitam a viro, harū teſtimonio ſtaret̄. xxij. q. ij. ſi quelibet.

Probatio per obſtetrices ſat eſtimatur valida.

f ¶ Fallātur. Arg. cōtra teſtimonium viſus: ſepius tn̄ nō fallitur: ⁊ ideo admittit̄ teſtimoniū de viſu. nā ad ea q̄ frequēter fiūt, iura adaptant̄ ⁊c̄. ff. de legi. nam ad ea.
g ¶ Concubitus. Hic enim eſt vnus caſus quo per exteriora interior voluntas dinoſcitur. per confabulationem enim et amplexus et huiuſmodi deprehendit̄ fuiſſe corrupta. ſimile. xxxj. q. ij. c. j. ꝫ. diſt. l. ſi quis prepoſtera. xxxiiij. q. j. non ſatis. diſt. l. ſi quis diaconus. et. xxx. q. v. nec ſolo.
h ¶ Confitentur. quia ex eis preſumitur adulterium. xxxij. q. j. dixit. C. de adult. qꝫuis.
i ¶ Fortaſſis. de facto: quia non licet viro interficere adulterū. ff. de adult. marito. niſi poſt denūciationem.
k ¶ Cum altero cernit. propter talem ſuſpicionem poteris eam accuſare: vt. xxxij. q. j. dixit dominus.
l Quod ſi penitentiam. ¶ Iterū. i. ſepe. ff. de eden. veluti. §. hec vox iterūm. al's interim.

interim.

Teſtimonium viſus q̄ſi fallit.

Inſpectio virginis ſciatur p exteriora.

Viro licet adulterā interficere.

a ¶ Accepta. Premiſſa tamen penitentia.
b ¶ Reuerſe. Argu. per reiterationem peccati aggrauari penam et peccata iterata grauius eſſe punienda. argu. xv. q. vlt. hi qui.
c ¶ Domo. Argu. ex loco preſumi contra aliquem. argu. xviij. q. ij. deſinimus.
d ¶ Tecto. tectū hic appellat quēlibet locuz puatū. xxxv. q. vj. ab iſto.
e ¶ Facile. Not. q̄ ſi aliquis monachus vl' monacha ſemel deliquit, nō ideo ſtatim dz abijci: ſed ſi ſecūdo peccat difficili⁹ debet reconciliari: ſi tertio, tūc detruditur in alio monaſterio: vt. j. e. peruenit. ſz ſi clericus aliquis peccauit, ſtatim p̄ma vice poteſt expelli: vt. xlviij. diſt. quoniā multa.
f ¶ Plenā. i. publicam. Ex hoc volunt quidā q̄ ſctimonialis poſſit agere ſolēnē pniam nec impedit conſecratio: qđ eſt cōtra illud qđ de clerico dictū eſt. ꝟ. diſtic. l. is ꝗo. Uel plenā. i. decem annorum. j. eo. deuotam.
g ¶ Exhomologeſi. i. cōfeſſione ꝓprie al'as: ſed hic. i. pnia vl' ſatiſfactione. pars em̄ hic ponitur pro toto ſm̄ ſynecdochen. cōfeſſio em̄ eſt pars penitētie, et maxima. de peni. diſtinct. j. quem penitet.
h ¶ Si q̄s ep̄s. ¶ Deponatur: vt. xxx. qō. j. ſi quis ſacerdos.
i ¶ Excōmunicetur. hoc de māſuetudine canonum. † nam ſecundum leges aliter. j. xxxvj. queſt. ij. ſi quis non dicam.

ter: et ſi virgines inuente fuerint, accepta[a] cōione ad eccleſiam admittant: hac tn̄ interminatione, vt ſi ad eoſdē maſculos poſtmodū reuerſe[b] fuerint: aut ſi cum eiſdem in vna domo[c] ⁊ ſub eodē tecto[d] ſimul habitauerint, grauiore cēſura eijciant, nec in eccleſiam poſtmodum facile[e] recipiātur. Si autē de eis aliq̄ corrupte fuerint ⁊ dep̄henſe, agant pniam plenam[f]: q2 q̄ hoc crimē admiſit, nō mariti, ſed chr̄i adultera eſt: ⁊ ideo eſtimatio iuſto tē pore poſtea exhomologeſi[g] facta ad eccleſiā redeat. ¶ Que ſi obſtinate perſeuerant, nec ſe ab inuicem ſeparant, ſciant ſe cum hac ſua impudica obſtinatione nūq̄ nobiſcū admitti in eccleſiā poſſe: nec exēplū ceteris ad ruinā delictis ſuis facere incipiant: nec putent ſibi vite aut ſalutis cōſtare rationem ſi ep̄is et ſacerdotib⁹ obtemperare noluerint.

Item ex. vj. ſynodo.

¶ Clericus deponat, laicus excōmunicetur qui cū ſanctimonialibus mechatus fuerit.

Si quis ep̄s, preſbyter, diaconus, aut ſubdiaconus, aut lector, aut pſalmiſta, aut oſtiarius cum muliere ſanctificata deo mechat⁹ fuerit, deponatur[h]: quia ſponſam Chriſti corrupit. ſi vero laic⁹, excommunicetur[i].

Item ex concilio Toletano quarto capitulo. viij.

¶ Vidue ⁊ puelle que poſt religionis habitū nubūt: a communione ſuſpendantur.

De viduis et puellis[k] q̄ habitū religiōis in domibus proprijs[l] tam a parētibus q̄ p ſe mutauerūt: ſi poſt ea cōtra inſtituta patrum vel precepta canonū cōiugia crediderint copulanda: tandiu vtreq3 habeant a cōmunione ſuſpenſe, quouſq3 quod illicite perpetrauerunt, emendent. Que ſi emendare neglexerint a cōmunione omniū chriſtianorum et cōuiuio perpetuo[m] ſint ſequeſtrate.

Item ex cōcilio Martini pape.

¶ De eodem.

Viduas aūt velare pōtificū nullus attentet, prout ſtatutum eſt in decretis Gelaſij pape capitu. xiij. quod nec authoritas diuina, nec canonū forma preſtitit. Que ſi ꝓpria fuerit voluntate cōtinentiā ꝓfeſſa: in eiuſdem Gelaſij capi. xxj. legitur eius intentio. Pro ſe reddat rōnem deo: q2 ſicut ſm̄ Apl'm ſi ſe continere nō poterat, nullatenus nubere vetabatur: ſic ſecum habita deliberatione ꝓmiſſam fidem pudicitie deo debet cuſtodire. Nos aūt authoritate patrum ſuffulti, in hoc ſancto concilio ſancimus, ⁊ libere iudicam⁹, ſi ſponte velamen q̄buis inconſecratum ſibi impoſuerit, et in

De viduis. ¶ Caſus. Dicitur in hoc capi. q̄ ſi vidue vel puelle in domibus proprijs habitū religionis aſſumant ſolenniter viuendo: ſi poſtea nubunt, debent ſuſpendi a cōione ſacramentoꝝ cum ſtupratoribus ſuis donec peniteant. quod ſi neglexerint, vſq3 ad ſatiſfactionem ſint anathematizate.
k ¶ Puellis. i. virginibus: al's videtur contra. xx. q. j. illud. Uel intellige de doli capacibus ſm̄ Hug. etiam ante. xij. an. ibi de non doli capacibus.
l ¶ Proprijs. Poteſt ergo aliqua de domo ꝓpria accipere veſtem religioſam: argu. xxxiij. q. v. qđ deo. j. e. mulieres. † et. xx. qō. j. vidua. et ex̄ qui cleri. vel vouen. inſinuante. nec tamen monialis erit, cum nulli monaſterio ſe tradat. hoc ergo intelligo de profeſſa: vel vt dixi, ex ſolo habitu non preiudicat ei: argu. ex̄ qui cle. vel vo. conſuluit. Si autē habituz ſuſceperit, et deuouet ſe religioni in qua non licet habere propriū: videtur quicqđ habet deuolui ſuccedētibus ei ab inteſtato: ar. C. de epi. et cler. ſi quis pbr̄. debet tn̄ neceſſaria ab heredib⁹ ſuſcipere. Alij autē bona taliū dicūt eſſe in pendēti. Sed cōtra, q2 nihil eſt ſm̄ naturā in pendenti. ff. de iudic. ſed et ſi. §. vlt. argu. ff. eo nō quemadmodū. Alij dicunt ea eſſe in poteſtate ep̄i: argu. C. de epiſcop. ⁊ cle. nulli. Joā. Ego credo q̄ talium bona ſunt in p̄tāte illius qui eſt ſupior in illa religione, cū nō expreſſit monaſterium. B. Itē nota ſcđm Hugo. q̄ nunq̄ erit religioſa pſona quocūq3 modo veſtem mutet, vel proprijs renūciet, vel votum emittat niſi alicui religiōi ſe det. xvij. q. j. ad finem. Sed nunquid talis qui votū emittit ⁊ proprijs abrenunciat manēs i domo ſua vel ſi veſtem mutat, facit ſe verberantes reos illius edicti. xvij. q. iiij. ſi quis ſuadente? Non: niſi ſpecialiter habitū alicuius monaſterij cū ꝓfeſſione tacita vel exp̄ſſa aſſumat: lz ſe abbati nō ſupponat. vel dic q̄ ſunt monachi, ‡ lz non ſint ſub aliq̄ abbate: ſicut p̄m⁹ monach⁹ nō fuit ſub aliq̄ abbate.
l ¶ Proprijs. i. que fuerunt proprie. lz em̄ in ſua domo fecerunt ꝓfeſſionem, erit ſolenne votum. ex̄ de cōuer. cōiug. ex parte. ij. ⁊ extra qui cleri. vel vouen. inſinuante.
m ¶ Perpetuo. Uſq3 quo emendauerit: vt extra de cōſtitu. ex literis. in fine.

Petiti iteratū eſt grauius puniendū.

Monachus ſe pl⁹ peccās q̄lr punit.

Penitētia ſolēnis, an poſſit agi p ſctimonialem.

Confeſſio eſt maxia pars pnie.

Religioſa veſtis pōt i domo accipi.

† Uide qđ not. ꝟ. e. c. j. i glo. nā ita. ⁊ in nota. ſe q̄n. et. j. ea. q. ij. multorum.

Bona deuouētis ſe religioni, ad q̄s deuoluunt.

Natura nihil pmittit eſſe i pēdenti.

‡ Scz ſi aliq̄ ſolēnitas obſuat al's nō: vt no. j. eo. nuptiarū.

Hec vero. ¶ Caſus. Si virgines poſt votum nubãt, etſi nõdum velate ſint, tamen debent penitere ad tempus. Nam ſi homini fides eſt ſeruanda: multo fortius deo cui promiſerunt fides eſt ſeruãda. Et ſi vidua que poſt votũ cõtinentie nubat, damnat̃: multo fortius virgo debet damnari que fidez deo frãgit. Uelate non ſunt, velo cõſecrationis. exiſtenti in aliquo peccato danda eſt penitentia de alio. et ita Gratianus eſt ſibi contrarius. de peni. diſt. iij. §. vlti. Item cõtra eſt de peni. ⁊ remiſ. quod quidam. extra de ſenten. excõ. cum non ab homine. §. in articulo. tamen ductus fuit ad hoc per ca. ſ. e. deuotã. ⁊ xv. q. vlti. hi qui. Uel dic ad penitentiam fructuoſam: q₂ non valet ad vitã eternã penitentia de vno peccato cuz quis remanet in alio. Magiſter intellexit hoc capi. de excõicato: tñ bene eſt iniungenda pnĩa exiſtentibus in mortali, ⁊ etiam adhuc peccare volentib⁹: vt extra de penitẽ. et remiſ. q𝔬 quidã. de peniten. diſ. iij. ſi quis autẽ. ⁊ diſt. v. falſas.

Sub. et lõ melius intelligit hoc cap. de morte corpali ad ſtaz ſm h.

Pnĩa vnius petĩ nõ prodeſt ad ſalutẽ in altero exiſtenti.

a ¶ Tecte. Que nondum ſunt conſecrate.

b ¶ Aliquãto tẽpore. Supra eo. viduas. cõtra. Solu. vt ibi. vel melius. in dicto apoſtoli dicit de viduis que non erant velate, ſed tantum profeſſe continentiam: q̃ minus peccant q̃ꝫ virgines velate. ibi Grego. de vtriſq₃ velatis.

Et ſic melius ſm h. cui⁹ fuit hec ſententia: quã ſequit̃ et Lau.

Que Chriſto. ¶ Caſ⁹. Dicitur in hoc ca. q͛ ſi virgo poſt votum nubat, nõ admittitur ad penitentiã, niſi toto animo virum reſpuat vt ei velut mortuus reputetur. nã ſi promiſſio ẽ hominib⁹ obſeruanda, multo fortius deo. et ſi hoc obſeruãdũ eſt ĩ illa que viuo viro ſuo ſecundo adheſit: multo fortius hoc debet obſeruari ĩ illa que nupſit ſpõſo immortali.

c ¶ Ad penitentiã. contra. xxvj. q. vj. agnouimus. q̃a peccator in quacũq₃ hora ⁊c̃. Sz exponit h. ad penitẽtiã id eſt ad fructũ penitentie. i. ad eucharistiam. licet enim hic peniteat, nunq̃ꝫ tamen viuente adultero recipietur ad communionem, ad inſtar ſecularis adulteri. ſ. xxxij. q. vij. fidelis.

ecclesia inter velatas deo oblationẽ obtulerit: velit nolit ſanctimonie habitũ vlterius habere debet, licet ſacramẽto cõfirmare velit, eo tenore et ratione ſibi velamen impoſuiſſe, vt iterum poſſet deponere.

Item ex decretis Innocentij pape capitulo. xx.

¶ De his que votum virginitatis habẽtes nubũt necdum ſacro velamĩne tecte.

Hec vero q̃ nõdum ſacro velamĩe ſunt tecte[a] tñ in propoſito virginali ſemp̱ ſe p̱manere ſimulauerũt, lꝫ velate non ſunt: ſi forte nupſerint, his ad agẽdam aliquãto[b] tp̱e penitentiã ſit liberũ: q₂ ſpõſio earuꝫ a deo tenebatur. nam ſi inter homines ſolet bone fidei cõtractus nulla rõne diſſolui quanto magis iſta pollicitatio quã deo pepigit, ſolui ſine vindicta non debet? Nam ſi apl's illas que a p̱poſito viduitatis diſceſſerunt, dixit habere condemnationeꝫ, q₂ primã fidem irritam fecerũt: quãto magis virgines que pactionis ſue fidem minime ſeruauerunt?

Itẽ ex decreto eiuſdẽ. c. cix.

¶ Nõ ſunt admittende ad penitẽtiam virgines ſacre ſi publice poſtea nupſerint.

Que Chriſto ſpiritualiter nubũt: ſi poſtea publice nupſerint, nõ eas admittendas eſſe ad penitentiam[c], niſi hi quib⁹ ſe iũxerãt, a mundo receſſerint. Si enim de hominib⁹ hec ratio cuſtodit̃, vt quecunq₃ viuente viro alteri nupſerit adultera habeatur, nec ei agende[d] penitẽtie licentia[e] concedatur: niſi vnus[f] de eis fuerit defunctus[g]: quanto magis de illa tenenda eſt que ante ſe immortali ſponſo coniunxerat, et poſtea ad humanas nuptias tranſmigrauit?

Item ex concilio Triburienſi capitulo. vj.

¶ Ab eccleſia eliminande, et ergaſtulis retrudẽde ſũt monachorum vel monachaꝝ impudice perſone.

Impudicas deteſtabileſq₃ p̱ſonas monachorũ atq₃ monacharũ, que abiecto propoſito ſanctitatis, illicita atq₃ ſacrilega cõtagione ſe miſcuerunt: ⁊ in arbitriũ conſcientie proprie deſperatione p̱ducte, de illicitis cõplexibus libere filios[h] procurauerint: a monaſteriorũ cetu[i], eccleſiarũq₃ cõuẽtib⁹ eliminãdas eſſe mãdamus: quatenus retruſe in ſuis ergaſtulis, tãtum facinus lamẽtatione cõtinua deflentes, purificatorio poſſint igne penitudinis[k] decoqui, vt eis vel ad mortem ſolius[l]

Impudicas. ¶ Caſ⁹. Quidam monachi cum quibuſdaz monialibus publice contrahebãt: vel cum eis publice in fornicatione morabantur. Et ideo ſtatuit cõciliũ Triburieñ. vt tales ĩ ergaſtulis detrudãtur, vt poſſit tãtũ facinus pnĩa digna purgari. q𝔬 [illegible]us ſine viaticum ex miſericordia cõcedetur. Libere. i. publice.

h ¶ Filios. Qui erunt ſerui eccl'ie. xv. q. vlti. cum multe. Sed quid ſi monialis ſuſcepit ſobolẽ ex clerico vel monacho: cui eccleſie applicabitur? vtriq₃ enĩ facta eſt iniuria. Uidetur q͛ monaſterio mris: quia ſequit̃ part⁹ matris cõditioneꝫ: vt. xxxij. q̃ne. iij. liberi. Dico q͛ vtriq₃: ſi vtriq₃ ſit facta iniuria: maxime ſi hoc in duplici monaſterio cõtingeret. xviij. q. j. in nullo.

Filius monial ex mõacho genit⁹ cui mõaſterio applicabitur.

d ¶ Nec ei agende pnĩe. i. recipiendi fructus pnĩe.

e ¶ Licentia. Aut illis viuentibus caſte viuere ceperit. ſ. e. deuotam. ⁊ ca. de filia.

f ¶ Niſi vnus. i. legitimus. ſ. maritus quẽ reliq̃rat niſi in neceſſitate mortis p̱ capi. q𝔬 eſt. xxxij. q. vij. fidelis.

g ¶ Defunctus. Quo ad literam. ⁊ iſte intellectus euidenter oſtenditur. ſ. e. de filia. Magiſter aliter exponit. ſ. eo. §. vlti. ſic receſſit quo ad eam defunctus: q₂ non reciperetur ad penitentiam niſi prius ab eo ſeparet̃. vel aliter, niſi vnus. i. adulter. ſed ſm hanc expoſitionem nulli

i ¶ Cetu. i. cõmunione fratrũ vel monialium: que ſi retruderetur in carcerem, in ſuo monaſterio tamẽ dicit̃ eſſe. ſic nõ eſt cõtra. ſ. e. ſi quis rapuerit. vel illud cũ propriũ monaſteriũ redarguitur de nimia negligentia.

Id ẽ in alio mõaſterio q̃ĩn ppo.

k ¶ Penitudinis. i. pene in purgatorio. et ignis iſte excedit omnem penam huius vite. de peni. diſt. ſi. ca. vlt. in fine. Et duo ſunt ignes purgatorij, vnus ĩ futuro, alter in hoc ſeculo: vt penitentia.

Purgatorij duo ſũt ignes.

l ¶ Solius. ſ. e. virginibus. ⁊ ca. ſi quis. contra. ſ. diſ. l. penitentes. contra. ſ. xxxvj. q̃. vij. de his. contra. Solu.

Omnes vie domini miſericordia ⁊ veritas.
g ¶ Miſericordie. Sȝ nōne hoc eſt de iure cōmuni? vtiq̄: arg. diſt. l. penitētes. qđ tñ de iure cōmuni fit ⁊ de miſericordia fieri dicit: arg. xxxiij. q. ij. admonere.
b ¶ Virginē. ¶ Cōfitētib⁹. ȝ. l. diſt. c. iiij. ȝ. lxxxij. diſt. p̄ſbyter. ȝ xv. q. vlti. ſi qs p̄ſbyter. j. xxxv. q. viij ca. vlt. ⁊. xxxiij. q. ij. ca. vlti. et. xxxiij. q. vlt. ca. vlt. ⁊. xxxvj. q. ij. raptores.
c ¶ Authoritatē. Et ita pōt ep̄s diſpenſare in inceſtu qui maior eſt adulterio. ſed contra ex̄ de iudi. at ſi clerici. nā tantū ibi permittitur diſpēſare in adulterio ⁊ in minoribus. Dicunt q̄dam ꝙ in tali inceſtu q̄ incidit i adulterio, poteſt: alias non: ſed ꝯtra. ff. de adul. vim paſſam. ⁋. preſcriptione. ✝ vbi dr̄ ꝙ ſi adulteriū et inceſtus ſurgunt ex eodem facto, preſcriptio q̄nquennij poteſt opponi adulterio, vt poſt non poſſit de eo agi: ſed de inceſtu agi poteſt etiā poſt quinquenniū. Sȝ nos planū eſt, qui dicimus ꝙ ep̄s diſpenſare poteſt vbicūq; nō ꝓhibetur: arg. ex quo cōditor canonum ſibi diſpenſationem nō reſeruauit, intelligitur alij ꝯceſſiſſe: ex̄ de ſen. excō. nuper. Vel ꝙ dicit̄ hic de miſericordia, intellige circa penitētiā imponēdā, ⁊ planum eſt. vnde in bigamis non poteſt quo ad ordinem. de hoc hic non agitur, ſiue ſint vere bigami, ſiue interpretatiue. extra de biga. nuper.

Ep̄s diſpēſat i inceſtu.

✝ Arg. hui⁹ ⁋. dicebat tunc. ꝙ ep̄s cū tali clerico qui cōmiſit adulteriū inceſtuoſū diſpēſare non pōt: et hoc ꝓpter ſcīētē ice ſtū. ⁊ h⁹ no. in ꝓdi. decr. at ſi clerici.

miſericordie^a intuitu per cōlonis gratiā poſſit ſubueniri.

Item ex eodem.

¶ Monachus ⁊ virgo domino conſecrata ſi nupſerint, excommunicentur.

Virginē que ſe deo conſecrauerit ſiīr ⁊ monachū decernimus nō licere nuptialia iura cōtrahere. ꝙ ſi hec inuēti fuerint ꝑpetrātes, excōmunicent̄. cōfitētibus^b autem decernim⁹ vt habeat authoritatē^c eiuſdē loci ep̄s miſericordiā humanitatēq; largiri.

Item ex eodem.

¶ Dum viuūt lamētis penitētie ſe afficiant q̄ ſanctimonialibus ſcienter copulant̄.

Hi ergo q̄ ſanctimonialibus ſcientes^d matrimonio ad iniuriā Chriſti copulati ſunt, iuxta cenſurā zeli chriſtiani ſeparentur, ⁊ nunq̄ȝ^e eis concedatur coniugali^f vinculo religari: ſed in penitentie lamentis ſe vehementer dum viuunt, afficiant^g.

Item ex eodem.

¶ A ſacra cōione ꝑiuent̄ qui ſacris virginib⁹ ſe ſociant.

Virginib⁹ ſacris ſe q̄ſdā temere ſociare cognouimus: poſt dicatum deo propoſitum inceſta^h federa ſacrilegaq; miſcere: quos protinus equum eſt a ſacra communione detrudi: ⁊ niſi per publicam probatamq; penitentiam omnino non recipi: ſed tamen his viaticum de ſeculo tranſeuntibus ſi digne penituerint non negetur.

Item Gregorius.

¶ In monaſterio reuocetur ac recludatur que a fornicatione recedere noluerit.

Peruenit ad nos ꝙ q̄dā vir nequiſſim⁹ diabolico inſtictu de monaſterio^i ſuaſerit exire quandam deo ſacratam, atq; a quodam bono viro vnde exierat ſit reuocata: rurſuſq; eam mulierem vir ille nequiſſimus iniqua ſuaſione de monaſterio eijciens, apud ſe retineat impudice. Volumus autē vt epiſcopatus tui authoritate in monaſterio reuocetur atq; recludatur.

Item ex concilio Aurelianēſi capitulo tertio.

¶ Nō eſt viduis fas poſt ſuſceptum velamen a ſacro propoſito diſcedere.

Viduas que ſpontanea

Vel ſi ſolennem penam geris: aut monialem
Ducis: te prohibent hec coniugium celebrare.
Si tamen illud agas, nequeunt te diſſociare.
f ¶ Coniugali. Arg. ꝙ decetero non poſſunt nubere q̄ ſanctimonialib⁹ copulant̄, vt hic dicit, in odiū criminis: ſi tamen contrahūt, tenet.
g ¶ Afficiāt. hoc ſm̄ canones. nam ſm̄ leges vltione gladij debent feriri: vt. xxxvj. q. ij. ſi quis non dicam.
h ¶ Virginib⁹. ¶ Inceſta. Nota ꝙ dicit inceſta ſacrilega, nam accedens ad monialē, inceſtum cōmittit: q: ſponſa dei eſt, qui eſt pater noſter. xij. q. ij. qui abſtulerit. ⁊ inceſtus committitur cū affini ſicut cum ꝯſanguinea. xxxv. qō. iij. de inceſtis. Et adulteriū committit, q: ſponſam alterius corrūpit. Item ſacrilegium, q: eſt res ſacra. Sȝ queri ſolet an iſte accedēs ad monialem committat tria peccata, an vnum? Martinus dicit ꝙ vnū ſolum licet ſortiatur diuerſa nomina. Nos dicim⁹ nō eſſe dubiū quin tria peccata cōmittat quo ad accuſationem: nō autē in ꝟitate plura ſunt quo ad actus accuſationis. argumē. xxiij. q. v. relegentes. ſed quo ad penitentiam vnum tantum. ſed adulterium hoc maiori pena purgandum eſt, q̄ȝ ſi non eſſet inceſtuoſum. vt. xxxij. q. vij. ⁋. ſunt enim. ⁊ ita dicit lex ꝙ ſi quis puniri debet, ꝓpter adulterium, plus debet puniri ſi illud inceſtuoſum ſit. ff. de queſti. ſi quis viduam. Hoc ergo intellige ſicut illud extra de teſtibus. ſicut. quia penitētia ibi ⁊ ꝓ adulterio ⁊ pro periurio imponitur.
i ¶ Peruenit ad nos. ¶ De monaſterio. Probatur ex hoc capitulo ꝙ licet pluries monachus ⁊ monacha exierint de monaſterio: abbas compellendus eſt eum vel eam pluries recipere: vt. ȝ. ea. nec aliqua. ⁊. xvj. queſtione. j. quidam monachi. et. j. ea. et quia. licet clericus ſtatim deponi poſſit qui deliquit: vt. xlviij. diſt. quoniam multa.

Nubere decetero nō poſſunt ſctimonialib⁹ copulati.

Monialem corrūpens triplex peccatū ꝯmittit.

Monachū pluries exeūtē tenet̄ abbas pluries recipere.

Hi ergo qui ſanctimonialibus. ¶ Caſus. Dicitur in hoc ca. ꝙ qui ſcienter cōtrahunt cum monialibus, ſeparari debent ab eis: ⁊ nunq̄ȝ debent contrahere, ſed ſemper debent penitere.
d ¶ Sciētes. Quia ſi ignorarēt, filij eſſēt legitimi quātum ad ignorantē: vt no. xxxiij. q. ij. ca. ij.
e ¶ Et nunq̄ȝ. Hoc enim vnū crimē eſt qđ impedit ⁊ nō dirimit matrimoniū, ſcȝ inceſt⁹. Itē rapt⁹: vt. xxxvj. q. ij. ſi autē. Vxoricidiū. xxxiij. q. ij. admonere. Itē ſi qs extraxerit vel leuauerit filiū ſuum a ſacro fonte ⁊c. xxx. q. j. de eo. ⁊ i ca. dictū eſt. vt ſic poſſet ſeparari ab vxore ſua, hic caſus ⁊ alij ſimiles patent in his verſibus.
Inceſtus, raptus, ⁊ natus fonte leuatus:
Morſq; ſacerdotis, ⁊ mors proprie mulieris.

Crimīa q̄dā matrimoniū impediūt: ſȝ nō dirimunt.

Viduas. ¶ Caſus. Si vidua ſponte ab altari veſtem conuerſionis accipit, debet in eo propoſito perpetuo remanere: nec debet poſtea nubere, ne ſpiritui ſancto mentiatur.

volũtate ab altari[a] conuerſionis ſacre velamen[b] ſuſcipiunt: decreuit ſancta ſynod⁹ in eodem ꝓpoſito permanere[c]. Nõ eñ fas eſſe decernim⁹ poſtq̃ ſe dño ſemel ſub velo cõſecrauerint, iterum[d] eis ꝯcedi ſpiritui ſancto mentiri.

Item ex eodem.

¶ Qui ſacro velamine tectã in ꝯiugiũ ducit, anathema ſit.

Si quis ſacro velamine conſecratã in cõiugium duxerit: ⁊ poſt dicatũ deo ꝓpoſitũ, inceſta federa ſacrilegaq; miſcuerit: vt in conſtitutione Gelaſij pape capitu.xx[e]. legitur, protinus eſt equum eos a ſacra cõmunione detrudi: ⁊ niſi per publicam probatãq; penitentiam omnino non recipi. ſi penituerint, tranſeuntibus de ſeculo viaticum non negetur. In calcedonẽſi[f] cõcilio capitulo.xvij. hoc perpetrãtes excõmunicant̃: cõfitentib⁹ autẽ authoritate epiſcopi miſericordia largiat̃. Item in epiſtola Syricij pape capl'o.vij.

Velate ⁊ deo cõſecrate ſi abiecto ꝓpoſito ſanctitatis clanculo ſacrilega contagione ſe miſcuerint, et illicitis cõplexibus publice ⁊ libere filios procreauerint: has nuptias, deteſtabileſq; pſonas a monaſteriorũ cetu, ecclẽiarũq; conuentibus eliminandas eſſe iudicatum eſt: quatenus detruſe ergaſtulis tantum facinus continua lamentatione defleant. vnde ⁊ verbo domini, et canonica authoritate in hac ſacra ſynodo precipim⁹ vt omnino ſeparentur, ⁊ iuramento[g] colligentur vt vlterius nõ ſub vno cohabitent tecto.

Item Gregorius Uitaliano Sypontino epiſcopo.

¶ Ad habitũ redire cogat̃, et recludatur in monaſterio que religioſam veſtem abiecit.

Si cuſtos religioſi habitus eſſes, aut eſſe noſſes epiſcopus, filiam glorioſe memorie Tulliani magiſtri militie te illic[h] poſito ꝓiectis religioſis veſtibus, nec ad ſecularem reuerti habitum, nec ad nos licuiſſet peruerſam epiſtolam[i] deſtinare: ſʒ quia nimia[k] deſidia[l] ac torpore deprimeris, in tuo dedecore res ad preſens illicita impune commiſſa eſt. Nam ſicut prefati ſum⁹ ſi ſolicitus extitiſſes, prius ad nos[m] vltio mulieris prauiſſime q̃ʒ culpa debuit peruenire. Quia ergo tantum hebes, tantumq; es negligens, vt niſi canonicã in te fueris coerctionem expertus, in alijs diſtrictionem et diſciplinam neſcias cuſtodire: qualiter debeas eſſe ſolicitus, congruo tibi (ſi deo placuerit) tẽpore demon-

a ¶ Ab altari. Uirgo et non vidua ideo velatur ab ep̃o vel ſacerdote, q2 virgo typũ gerit eccleſie in hac deſponſatione: q̃ pura ⁊ virgo vni nupſit viro. i. Chriſto: ⁊ in ſignũ hui⁹ rei velat̃ a vicario Chriſti vel ſacerdote, quia a Chriſto recipit̃ in cõiugiũ, in cui⁹ perſona dictũ eſt: Annulo ſuo ſubarrauit me dñs. ſed vidua non gerit in tali caſu typũ eccl'ie ſicut virgo: cũ non ſit integra mente ⁊ corpore: vnde non ſic ꝯiungit̃ Chriſto vt repreſentet coniunctionẽ eius ⁊ eccleſie. Uel ideo non velatur a ſacerdote, q2 ſacerdos prohibet̃ ſecundis nuptijs intereſſe, ⁊ ſuper ſcđo nubentes fundere benedictionem. Nõ enim que ſecundo nubit, benedicitur: argu. ex̃ de ſecun. nup. ca. j. Sed vidua quaſi ſecũdo nubit: quia p̃mo homini, poſtea Chriſto: et ideo quaſi celebranti ſecundas nuptias ei non porrigitur velum a ſacerdote, ſʒ ipſa accipit deſup altare. Cõtrarium videtur innui. xx. q̃ne. j. vidua. ſʒ ibi de veſte tantum loquit̃: vel de velo professionis, nõ cõuerſiõis: vl' a p̃ſbytero poteſt velari, ſed non ab ep̃o: vt. xx. q̃ne. j. deuotis. in fi. B.

Uirgo velata rep̃ſentat eccleſiam.

Nubẽs ſcđo nõ bñdicit̃.

Iſtud vſ' vſq; ad ſequens vel, non ponunt Hug. et Lau. et credo q' nõ bene ponat̃. Archi.

b ¶ Uelamẽ. i. ꝓfeſſionem. Nã velum cõuerſionis nihil aliud eſt q̃ʒ ipſa conuerſio.

c ¶ Permanere. Tamen ſola ſuſceptio veli non ſolennizat votũ, niſi ſequatur ꝓfeſſio: vt ex̃ de cõuer. coniug. ex parte.

d ¶ Iterũ. i. ſicut fecit in lapſu primi parẽtis. ⁊ dicas hoc aduerbiũ reſpicere primã preuaricationẽ. j. de conſecra. diſt. iiij. queris. ⁊ eſt ſimile aduerbiũ. xcvj. diſt. cum ad verum. nam ibi dicit, rurſus in infernum.

Si quis ſacro. ¶ Caſus. Dicitur in hoc cap. q' ſi q̃s cum ſacra virgine in luxuriam fuerit preuaricat⁹, coniugium contrahendo cum ea: ſm̃ Gelaſium debẽt tales a communione ſeparari, nec recipi debẽt niſi poſt penitentiam: ⁊ concilium Calcedonenſe idem dicit: ⁊ Syricius papa ſtatuit tales in ergaſtulis ad agendam penitẽtiam detrudendos: ⁊ ideo ſtatuit concilium Aurelianeñ. et verbo domini, ⁊ authoritate canonica, vt tales ſeparẽtur, et ſacramento aſtringantur ne decetero ſub eodem tecto habitent.

e ¶ Capitulo. xx. quod non habemus.

f ¶ Calcedonenſi. j. ea. q. ca. ſi qua virgo. xxxv. q. vj. ab iſto. S. e. quod ſi.

g ¶ Et iuramẽto. Nunquid erit idẽ de omnibus clericis cũ accipiunt de fornicatione vel de adulterio penitentiam? Non, ne labãtur in periuriũ: vt extra de cohabi. clerico. clericos autem. Joan. Uel hic loquitur cũ publice contrahunt matrimonium: ibi de occultis. l. diſtin. de his vero. ⁊ cap. ſacerdotes. B.

Si cuſtos religioſi. ¶ Caſus. Hoc capitulum diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicitur q' filia Tulliani exiuit de monaſterio, et poſt votũ alij de facto nupſit. de quo Gregori⁹ Uitalianum epiſcopũ grauiter reprehendit, quia hoc permiſit: ⁊ q' in futuro tẽpore eum ſit punitu-rus, ꝯminatur. In ſcđa parte precipit ei vt cũ Sergio dñi pape defenſore capiat eam, et a viro ſuo ſeparatam in monaſteriũ ad agẽdam penitentiam detrudat. In tertia mandat ei vt excõmunicet omnes ſibi reſiſtere preſumentes. In quarta parte precipit ei vt in his tantã adhibeat ſolicitudinẽ ac diligentiam, vt culpã ſuam minuere valeat. Secũda pars incipit ibi: Preſentia igitur. Tertia ibi: Qua in re. Quarta ibi: In his autem.

h ¶ Te illic. vbi hec acta ſunt.

i ¶ Epiſtolam. Quia forte petebat a papa vt liceret ſibi eſſe in ſeculo.

k ¶ Nimia. Supra. ij. queſt. vij. ſicut. ij. ⁊. xviij. q. ij. abbates.

l ¶ Deſidia. Que in prelato caſum inducit depoſitionis: vt. lxxxj. diſt. dictum.

m ¶ Ad nos. ita dicit lex q' ad principẽ deferẽda eſt vindicta, nõ crimina: vt. C. de officio prefecti vrb. l. iij. in fine.

ſtrabim⁹. ¶ Preſentia igitur ſcripta ſuſcipiēs euigila, et excitatus ſaltem exequere quod preſſus vſq; nunc ignauia diſtuliſti. Inſtantie ergo tue ſit predictam mulierem vna cum Sergio defenſore noſtro comprehendere: et ſtatim non ſolum ad male contemptum habituȝ ſine excuſatione[a] aliqua reuocare[b], ſed etiā in monaſterio vbi omnino diſtricte valeat cuſtodiri, eaȝ detrudere: ⁊ ita omnem circa illam ſolicitudinem exhibere vt ꝗ̄ ſit nepharium quod cōmiſit ex tua poſſit diſtrictione cognoſcere.

¶ Qua in re ſi quis (quod nō credimus) clericorum vel laicorum aliquo tibi ingenio tentauerit obſiſtendum: a ſanctiſſime[c] communionis participatione eum ſuſpēdere[d] nobiſq; renunciare feſtina: vt quantū ſit execrabile quod preſumpſerit, poſtq; conſideratione propria non aduertit, emendationis qualitate[e] cognoſcat.

¶ In his autem omnibus ita cautum ſtude te vigilantemq; oſtendere, vt culpam tuā non geminare neglectu, ſed aliquantiſper valeas ſolicitudine minuere.

Idem Sergio defenſori.

¶ Diſtricte cuſtodie tradat, qui a religionis propoſito ad ſecularem habitum rediit.

Si homo eſſes[f], aut aliquam diſcretionem habuiſſes, ita regularis debuiſti diſcipline cuſtos exiſtere vt ea que illicite committuntur, ante vindicta corrigeres, ꝗ̄ ad nos eorū nūcius perueniret: ſed dū te facit nimia ſtultitia negligentem: non ſolum de illis offendimur, ſed etiam ad vlciſcendam deſidiā tuam nihilominus ꝓuocamur. Omni ergo dilatione, omniq; excuſatione poſtpoſita filiā glorioſe memorie Tulliani magiſtri militie, que ꝓiectis (quas ſponte aſſumpſerat) religioſis veſtib⁹ indumentis ſe laicis deturpauit: vna cū fratre et coepo noſtro Uitaliano feſtina[g] cōprehendere: atq; ad religioſū rurſum habitū reuocare: ac in monaſteriū mittere vbi diſtricte oīno valeat cuſtodiri: nec eius cuſtodiā aliquatenus releuari ꝑmittas, quouſq;[h] denuo noſtra ſcripta ſuſceperis. Nam ſi quolibet modo in hac re negligens vel lētus extiteris: ita in te diſtrictiſſime noueris vindicandū, vt qđ ex te neſcis, pena poſſis reſerāte cognoſcere: qꝛ (ſicut diximus) ſi intellectum hominis habuiſſes, que modo facere preciperis, ante debueras etiam cum vltione a te facta cognoſcere.

Item Auguſtinus de conflictu vitiorum et virtutum.

¶ Non tribuit eis licentia nubendi qui continentiā ſeruare decreuerunt.

Nubendi licentia qbuſdam tribuitur illis videlȝ qui virginitatem vel caſtitatem vidualem nequaq; profeſſi ſunt. Quibuſdam autem nō tribuitur: illis videlicet qui virgines vel continentes eſſe decreuerūt[i]. Fornicatio[k] autē nulli impune conceditur.

Item in lib. de bono cōiugii.

¶ Peiores ſūt adulteris qui continentie ꝓpoſitū violant.

Meliore propoſito[l] lapſas ſi nupſerint feminas a caſtitate ſanctiori que vouetur deo, adulteris eſſe

a ¶ Excuſatione. Intellige friuola.
b ¶ Reuocare, et eſt ſimile. ij. q. j. ſicut. et ex̄ de offi. delega. ex parte. nam ſi velit dicere ꝙ vi intruſa fuerit, audietur: vt extra quod metus cau. perlatū. reſtituetur tamen monaſterio: pro quo preſumitur ſi ipſa ſua authoritate egreſſa eſt. Sed qđ ſi contraxerit? idem dico: argu. ex̄ de eo qui duxit in matri. cap. ſignificauit. Ubi aūt vir peteret vxorē, et ipſa conſanguinitatem obijcit, qđ iuris ſit habemus extra de reſti. ſpol. literas. Joan.
c ¶ A ſctiſſime. Arg. ex̄ de offi. deleg. ſuper eo.
d ¶ Suſpēdere. Nā qui aliorū defendit errorē, damnabilis eſt magis ꝗ̄ ille qui facit: argu. xxiiij. qōne. iiij. qui aliorum.
e ¶ Qualitate. Hinc elice expoſitionem illius quod dicitur. xxxviij. diſ. qui ea.
f Si homo eſſes. arg. ꝙ homo non eſt homo qui rōne caret ſicut legit̄ de Nabuchodonoſor. xxiij. q. v. §. hinc notādum.
g ¶ Feſtina. arg. ꝙ ſi prelatus per ſpirituale gladiuȝ nō pōt obtinere, ꝑ pncipem ſecularē obtineat, ⁊ illō ſuppleat ꝑ materialē. xxiij. q. v. pncipes.
h ¶ Quouſq;. diligēter ergo attendēdi ſunt fines mādati, et cuſtodiendi ſunt. vij. q. j. denique. ff. mandati. diligenter. Quid ergo ſi excommunicauit ex delegatione iudex: nunquid pōt abſoluere? Uidetur ꝙ non: quia functus eſt officio ſuo. ex̄ de offi. delega. i. literis. † Diſtingue: ꝙ ſi papa delegauit ei ſentētiaȝ excōicationis: ſi excōmunicet, nō abſoluet. ad hoc extra de offi. deleg. ca. ſi. niſi hoc exprimatur in literis. ſi autem delegatur ei aliqua cauſa: etiā ſi propter contumaciā excōmunicet aliquā partiū, bene poteſt abſoluere: niſi cum intra certū tēpus cauſa commiſſa eſt decidenda: ⁊ termin⁹ ille eſt elapſus. Sed qđ ſi in vltimo pūcto termini ſentētiam tulit, poteſt eam poſtea exequi? Sic argu. extra đ appel. dilecti. ⁊ cap. paſtoralis. extra de offi. deleg. querēti. vbi differtur executio in id tēpus in quo nō poteſt ferri ſententia. nihil enim facit niſi quod factū eſt, declarat. ff. de teſta. heredes palam. Lau. ſed forte contrariū eſt verum. Joan.

Nubendi. ⁊c̄ ¶ Caſ⁹. Dicitur in hoc capit̄. ꝙ ante votum continentie aſſumptum licet ꝯtrahere: poſt autem votum, nequaq;: fornicari vero nunq; licet. Sequētia quatuor capitu. plana ſunt, et per te videbis. Humanitatem in penitentia. inter bigamos: quia repellū tur a ꝓmotione et teſtimonio ⁊ accuſatione clericoꝝ ſicut bigami: nec femine inter ꝟgines a, hic acconſecrabunt̄: et ita eſt bigamus ſi primo deo, et poſtea nubit homini.
i ¶ Decreuerūt. Firmiter propo-nendo ⁊ vouendo: al's nō: vt ex̄ de voto et voti redemp. literarum.
k ¶ Fornicatio. ſupra. lxxxviij. diſtinc. fornicari. argu. ff. de concubi. l. penul. B.
l ¶ Meliore propoſito. Hoc inf̄ alia ca. intelligunt quidam de voto ſolenni: † ſed tu intelligās de ſimplici: ꝓ ut patebit. j. e. nu. ptiaruȝ. vbi ponit̄ hoc capi. Sed qūo ſm L.

Error aliorū non eſt defendendus.
Homo rōne carens non eſt hō.
Gladi⁹ materiał ſpirituale adiuuare dȝ.
Iudex delegatus an poſſit abſoluere quē excōicauit.
De hō. ex̄ đ maio. ⁊ obe. cuȝ inferior.
ibi vlō. et. xxi. di. inferior. vij. q. j. peruenit. i ſi. Archi.
† Adde hanc dictionez hic accipi ꝓ ꝑgl. ſin. đ pe. di. j. ſicut primi. not. i. l. iij. C de act. emp.
† Pro iſtorum ſnia facit quia Gra. inducit hoc ca. vbi tractat̄ de voto ſolēni: ſed qđ ſeqt̄ veꝝ eſt

ergo iſte ſunt peiores adulteris, cum in iſtis minor peni tentia imponitur: vt.xxvij.diſtinct.ſi vir? Reſpond.ideo quia cadunt a maiori premio: vel quia in dominum ſpecialius peccant: argu.xvij.q.iiij.ſicut.ij.

a ¶ Peiores. Non videt verū qd̄ hic dr̄.ſ.frangentem ſimplex votū peiorem eſſe adultero cū adultero ſeptennij pena debeat: ſ3 frangens ſimplex votū, triēnij pena puniatur: vt.xxvij diſtin.ſi vir. Quis iam dubitat ſceleratius eſſe commiſſum qd̄ grauiꝰ eſt vindicatum? vt.ſ. xxiiij.q.j.non afferamus? Sol. verū eſt gn̄raliter id eē maius peccatū qd̄ grauiꝰ punit quo ad eccleſiam: ⁊ iſte magis peccant q̄ adultere: ⁊ maius eſt pctm̄ iſtarū q̄ illarū: qm̄ iſte ſpiritu ale coniugiū violant, ille carnale. iſte offendunt deū: ille homies. ⁊ quāto maior eſt ille cui infert iniuria: tanto maius peccatū cōmittūt.xxij.qō.j. mouet. ſed iſte propter bona coherentia minꝰ puniunt, ⁊ propter fauorem mr̄imonij. Nā cu3 quis ardet in vxorem ꝓpriam velut adulteram, reatu adulter eſt. nā adulter eſt in ꝓpria vxore vehementior amator et ardentior: vt.xxxij.qō.iiij. origo. tamen ꝓpter bona cōiugij minus punit: vt.xxxij. q.ij.quicquid.et.q.vij.adulterij. Uel ꝓpter pronitatem vitij, quod grauius eſt: vt matricidium q̄ vxoricidium minus punit: ⁊ econtra.xxxiij.q.ij.admonere. et ca.latorem. Uel ꝓpter ſcandalū minus: q: minus ſcandalizat: q: nimia volūtas occidendi vel adulterandi maius peccatum eſt quo ad deū q̄ actualis fornicatio: tamen quo ad eccleſiam minus punit: q: minus ſcandalum ſuſcitat q̄ adulterium, qd̄ proximū moleſtat. nam ſepius maius peccatū minus punit ꝓpter minus ſcandalum. ſic ⁊ fractores voti q: minus ſcandalizant eccleſiam q̄ adulteri minus puniunt: et ꝓpter fauorē matrimonij punitur minus ⁊ magis peccat. ſic ergo peiores ſunt adulteris quo ad culpā, non quo ad veniam vel penam, vel forte iſtud dicitur non quia magis delinquunt, ſed q: a maiori bono cadunt. vel dicitur hoc eſſe maius peccatum quod in deum ſpecialius cōmittitur: arg.xvij.q.iiij.ſicut.ij.

Adulte riū cum ꝓpria vxore qn̄q3 cō mittit.

b ¶ Diaconiſſam. Id eſt abbatiſſam.

c ¶ Ante annos.xl.ſ.xx.q.j.iuuenculas. Contra lxxvij.diſt.placuit.xxxj.qō.j.quomodo.contra. Solutio. Exaudi. ſm̄ diuerſam cōſuetudinem diuerſarum eccleſiarum. C. de epiſco. et cleri. nulla.

d ¶ Ordinari. Uidetur obuiare huic Ambro. qui preceſſit hoc concilium. Ait eni̅ ſuper illum locū apl̅i in prima epiſtola ad Timotheum: Mulieres ſimiliter oportet eſſe pudicas. Occaſione hor̄ verbor̄ Cataphryge dicunt diaconiſſa3 debere ordiari: qd̄ eſt contra authoritatem.xv.q.iij.§.j. in textu. Reſpondeo q̄ mlieres nō recipiūt characterem impediēte ſexu, ⁊ conſtitutione eccleſie: vnde nec officium ordinum exercere poſſunt. xxiij. diſt. ſacratas nec ordinatur hec ſed fundebat̄ ſup eā forte aliqua benedictio ex qua cōſequebat̄ aliquod officium ſpeciale: forte legēdi homilias vel euangeliū ad matutinas: qd̄ non licebat alijs.† Alij dicūt q̄ ſi monialis ordinet̄, bn̄ recipit characterē quia ordinari facti eſt et poſt baptiſmū q̄libet pōt ordinari. ex̄ de preſby. nō bap.ca.vlt.

Mulieres ordinari poſſunt nec characterē recipiūt

† Ul dic forte h̄ de abbatiſſa q̄ adminiſtrat eis: ſicut diaconꝰ dicitur miniſter. xcj.diſ. clericos

e ¶ Quotquot. ¶ Inter bigamos. Ergo nec ep̄s cū talibus pōt diſpēſare. extra de biga.nup. ſed contra.ſ.e. ſi q̄ virgo.

f ¶ Debebunt.i. repellunt a ꝓmotione et accuſatione ſicut bigami: nec femine inter virgines conſecrabuntur. Et eſt argumentum propter ſimilitudinem et effectum dici de numero eorum de quorum numero ipſe non eſt: vt.xxvij.diſt.ca.vlt.

Canon penalis

Virgines. ¶ Caſus. Dicitur in hoc cap. q̄ ſi virgines votum continentie frangētes nupſerint, ſi nō penitent, nec in fine communicabunt.

De filia epiſcopi. ¶ Caſus. Dicitur q̄ ſi filia epiſcopi vel alterius poſt votum nupſerint, et pater vel mater hoc approbauerit, omnes excommunicentur. pater etiam in concilio penas ſubeat: mulier vero non admittatur ad cōmunionem, niſi marito iam defuncto penitentiam egerit. Si autem eo viuente cepit penitere: q: timetur ne ad vomitum redeat, tamen in fine dabitur ei communio. Defuncto, prout litera ſonat: vel defuncto quantum ad eam ſm̄ Gratianum. et ita intellexit Beneuenta. Sequens litera contradicit.

g ¶ De filia. Per hoc capitulum ⁊ ſequens probat hugo. lecturam ſuam ſuper illo ca.ſ.eo. que Chriſto. quia dixit q̄ ſi monialis publice nubit, nunq̄ poteſt accipere corpus domini niſi in fine vite ſue: vel niſi prius defunctus fuerit ille cui nupſerit. Si vero fornicatur: tūc poſt

Monialis publice nubēs nūq̄ pōt accipe corpus chriſti.

---

peiores[a] manifeſtum eſt.

Item ex concil. Calcedon̄.

¶ Monachus et virgo qui ſe deo dedicāt, nuptijs iungi nō poſſunt.

Si qua virgo ſe dedicauerit deo, ſimiliter monachus: non licet eis nuptijs iungi. Si vero inuenti fuerint hoc faciētes: maneant excommunicati. Statuimus vero poſſe eis fieri humanitatem ſi ita probauerit epiſcopus loci.

Item ex eodem.

¶ Diaconiſſa q̄ poſt ordinationem nubit, anathema ſit.

Diaconiſſam[b] non debere āte annos.xl.[c] ordinari[d] ſtatuimus: et hoc cum diligenti probatione. Si vero ordinationē ſuſceperit, ⁊ quātocunq3 tempore obſeruauerit miniſterium, ⁊ poſtea ſe nuptijs tradiderit, iniuriam faciens gratie dei: hec anathema ſit cum eo qui in nuptijs illius conuenerit.

Itē ex ſynodo Anchiritana.

¶ Inter bigamos reputātur qui virginitatē pollicitam preuaricantur.

Quotquot virginitatem pollicitam preuaricate ſunt, profeſſione contempta, inter bigamos[e], id eſt q̄ ad ſecundas nuptias tranſierūt haberi debebunt[f].

Item ex concil. Elibertano.

¶ Uirginibus deo dedicatis nec in fine danda eſt cōmunio ſi libidini ſeruierint.

Virgines que ſe deo dedicauerunt, ſi pactum perdiderint virginitatis, atq3 eidem libidini ſeruierint, non intelligentes quid amiſerint: placuit nec in fine eis dādam eſſe cōmunionem. Qz ſi ſibimet perſuaſerint q̄ infirmitate corporis lapſe fuerint, ⁊ toto tp̄e vite ſue penitētiam egerint, et a coitu ſe abſtinuerint: placuit eas in fine communionem accipere debere.

Item ex cōci. Martini pape.

¶ Cogat̄ ad p̄niam filia cleri et ſi deuota maritū duxerit.

De filia[g] ep̄i vel preſbyteri vl̄ diaconi ſi deuota fuerit, et maritum duxerit:

penitentiam potest accipere corp⁹ dñi: ꝛ hoc idem diuersum, quia magis contemnit solēniter contrahēdo, q̄ȝ fornicando. Gratian⁹ vero aliter intelligit illud cap. q̄ Christo, arg. ca. sequentis.

a ❡ Receperit. Ex hoc volunt dicere quidam q̄ nec pater nec mater filio excommunicato, nec vir vxori excōmunicate tenētur communicare: et ita de omnibus superioribus personis respectu inferiorum dicendum videtur. ſ. xj. q. iij. quoniam multos. contra. Solu. vxores viris, ꝛ filij parentib⁹, ꝛ serui dominis subditi sunt: vnde ab illis coerceri et ſm ius debent corripi, ne in causam anathematis incidant. vnde illorum consensus pari pena est plectendus: secus contra. Uel dicat receperit. id est adeo dilexerit q̄ in errore eam foueat. et ſm hoc non est contra capi. quoniam multos.

Circa hoc no. in. xxij. q. v. de forma.

Uxores viri sub sunt.

Deb° nota. ſ. xxxij. q. ij. placuit. i si.

si eam pater vel mater in affectum receperit[a]: a cōmunione habeātur alieni. Pater vero in concilio causas se nouerit prestaturum. Mulier vero non ante admittatur ad communionem, nisi marito defuncto egerit penitentiam. si autem viuente eo secesserit ꝛ penituerit, vl' petierit cōmunionē in vltimo fine vite sue deficiens, eam accipiat.

Item ex cōci. Toletano. iiij.

❡ Deuota nisi desierit peccare, nō est in eccl'ia recipiēda.

DEuotā peccantē nō recipiendam esse in ecclesia censem⁹, nisi peccare desierit: ꝛ si desinēs penitentiā egerit aptā, id est annos decē peniteat, recipiat cōmunionem. pri⁹ autē q̄ȝ in ecclesia recipiat ad oratione, ad nullius conuiuium christiane[b] mulieris accedat. q̄ si admissa fuerit, ꝛ hec que eā receperit, habeatur in absentia: corruptorē etiā par pena constringat. ❡ Que autem maritū acceperit non admittat ad penitētiā, nisi aut viuēte marito caste viuere ceperit, aut postq̄ȝ ipse decesserit.

Itē Gregorius Joanni episcopo Carolitano.

❡ De monacha q̄ ad lapsum adulterij deducitur.

SJ qua monacharū vel per antiquiorē licētiā[c]: vel per impunitatis prauā cōsuetudinem ad lapsum adulterij deducta fuerit, aut i stupri fuerit deducta vorāginē: hanc post competentis seueritatem vindicte in aliud[d] districtius monasterium virginum in penitentia volumus redigi, vt illic orationibus atq̄ȝ ieiunijs vacet: ꝛ sic penitendo proficiat, ꝛ metuendum ceteris arctioris discipline prestet exēplum. Is autē qui cum huiusmodi feminis in aliqua fuerit iniq̄tate repert⁹, omni cōmunione priuet si laic⁹ est: si vero cleric⁹, a suo quoq̄ȝ remot⁹ officio ꝑ suis cōtinuo lugendis excessib⁹ in monasterium detrudatur.

Idem Januario episcopo.

❡ Post dignā penitētiā communionē recipiāt q̄ in religiosas mulieres excedunt.

EOs autē q̄ in mulieres q̄ egresse sunt de monasterijs, excesserūt: ꝛ nūc dicuntur acōione suspēdi: si fraternitas tua de tali facinore digne penitētes preuiderit, ad sacrā cōionē volum⁹ te reuocare.

Item ex nouellis Justiniani imperatoris.

❡ De legibus imperator̄.

SJ quis rapuerit, vel sollicitauerit[e], vel corruperit assisteriam[f], vel diaconissam, vel monacham[g], vel aliam mulierem religiosam[h] assignetur, cetera a monasterio vendicentur.

DEuotam. ¶ Cas⁹. Statuitur in hoc capitulo q̄ si deo deuota fuerit fornicata nō recipiatur in ecclesia nisi peccare desistat: ꝛ peracta penitētia decē annorum, cōmunionem recipiat. sed anteq̄ȝ ab ecclesia recipiatur ad orationem, ad consortiū christiane mulieris non accedat: et si qua mulier eā receperit, excōmunicetur. Fornicator aūt simili pena cum fornicata puniatur, ꝛ hoc in prima parte. In secunda parte dicitur q̄ si deo deuota maritum acceperit, non admittatur ad penitentiam nisi viuente marito caste viuere ceperit, vel nisi ipse iam mortuus fuerit. Secunda pars incipit ibi: Que autem.

Uel i: fideli et iudeo quorum nullum credo verū esse. sub. igit maxime. Ul' ideo ex pia: ne: q: b̄ alijs nō poterat iudicare. ſm hug.

b ❡ Christiane. Uidetur ergo per contrarium q̄ possit accedere ad cōuiuium nō christiane mulieris. Et est arg. q̄ excōmunicat⁹ potest excommunicato communicare. ij. q. vij. si hereticus.

SJ qua monachorum. ¶ Casus. Statuit in hoc cap. Greg. vt si monacha ex praua consuetudine adulteretur, in districtum monasterium detrudat: vt sit ceteris exemplum. Corruptor suus si clericus est, in monasterium ad agendā penitētiā detrudatur. si vero laicus est, excōmunicetur. Sequens ca. patet.

c ❡ Licentiam. i. impunitatem. vnde quod sequitur est expositio, nec enim licet peccare. argu. q̄ illicita licentia appellatur licētia. ſ. distinct. iiij. deniq̄ȝ. ſ. xlv. disti. q̄ syncera. ſ. xxiij. q. j. paratus. xxj. q. ij. placuit.

d ❡ In aliud. supra. lxxxj. disti. valet. ꝛ. j. e. q. et quia. contra. ſ. eo. impudicas. contra. Solu. sepe contingit q̄ monasterium arguitur negligentie: ꝛ hoc innuit illud in ꝑncipio: per antiquiorē ꝛc. Cū autē monasterium negligentie non arguitur, in suū monasterium retrudi debet: in quo casu loquuntur illa capitula. Cum autē monasteriū de negligētia arguit, secus est: vt arg. xv. q. vj. alius.

Monasterium sepe arguit negligētie

SJ q̄s rapuerit. ¶ Casus. Statuitur hic vt si quis rapuerit mulierem deo dedicatam, vel solicitauerit, vel corruperit: bona ipsius et sociorū facinoris loco vbi mulier habitabat vendicētur: ꝛ illi qui hoc fecerit, occidātur. Mulier autem queratur. ꝛ inuēta cum rebus suis arctiori monasterio ad agendam penitentiam tradatur. Si vero corrupta fuerit diaconissa legitimos filios habēs, legitima eis assignetur, cetera a monasterio vendicentur. Cum suis rebus, quo ad vsumfructum: vel cum suis reb⁹, scȝ post acquisitis, scȝ post delictum.

Alci. li. p̄termissor̄. j. in dictione ascetria docet ascetriā legēdū ab asceo v̄bo greco: qd laborare signāt ꝛ exerceri.

e ❡ Solicitauerit. Argu. q̄ voluntas peccandi ꝑ operis perpetratione punitur: vt. j. q. j. qui studet et. vj. q. j. §. verum.

f ❡ Assisteriā. Assisteriū apud grecos est loc⁹ in quo vnus sacerdos, quinq̄ȝ acolythi, quinq̄ȝ mulieres q̄ assisterie dicunt, manēt. Jo. Uel dic assisteriā. i. reclusam: ab assistendo, q̄ quotidie assistit orationi.

g ❡ Uel monachā. i. in monasterio viuentē.

h ❡ Religiosam. Hoc apposuit Gratian⁹ de suo: vt pa-

vitam vel habitū habentē: bona ipſius, ⁊ eorū qui huiuſmodi ſceleris cōmunione ꝯtaminati ſunt, a religioſo loco vendicentur in quo [a] talis mulier habitabat, per religioſos epiſcopos, et economos, et preſides prouinciarū, et officiales eorū: ipſi autem capitali periculo ſubijciantur. Mulier autem vbiqꝫ inueſtigetur: ⁊ cum ſuis [b] rebus monaſterio cautiori [c] tradatur. ſi autē diaconiſſa fuerit legitimos habens filios pars legitima [d] liberꝭ eiꝰ pſteꝛ.

Item ex decreto Eugenij pape.

Mulieres caſte obſeruent religioſuz habitū, q̄ religionis obtentu velantur.

Mulieres obtentu [e] religionis velate, aut in monaſterio regulariter viuāt: aut in domibus [f] ſuis etiā ſuſceptū habitū caſte obſeruent.

Item ex concilio Aurelianenſi.

Monachus vxorē ducens nunqꝫ ſacri gradus mereatur conſortium.

Monacho orarium [g] in monaſterio vel zonas habere non liceat: et ſi poſtea vxori fuerit ſociatꝰ, tāte preuaricationis reus nūqꝫ eccſiaſtici gradꝰ ſortiaꝛ officium.

Item Auguſtinus de bono viduitatis.

Ante ꝓfeſſam continentiā nubant vidue qbꝰ volunt.

Vidue que ſe non continent, nubant anteqꝫ profeſſe continentiam deo vouerint: quod niſi reddant, iure damnantur.

Itē Nicolaus carolo archiepō, ⁊ eius ſuffraganeis.

Non permittiꝛ vidua poſt profeſſionem continentie votum deſerere.

Vidua quidē q̄ capiti ſacrum velamen impoſuit: ſi inter ceteras velatas feminas in eccleſia orauerit, et oblationes [h] cū illis obtulerit ſi profeſſa [i] eſt ſe in eodem habitu permanere, ſpondēs nunqꝫ religionis velamen deponere, a religionis obſeruātia diſcedere non preſumat.

Item ex concilio Auraſico.

Profeſſionē viduitatꝭ corā epō factam, poſt habitū ſuſceptū nulli violare permittitur.

tet in originali. vnde hoc ſcriptū eſt in auꝛ. de ſanc. epiſ. in fi. col. ix. tñ in nouella eſt illud verbum.

a ¶ In quo. Argu. ꝙ illi qui committunt enormia delicta in eccleſia, ꝙ bona eoꝝ eccleſie ꝓpter delicta confiſcātur: vt. xvij. q. iiij. ſi quis deinceps. ⁊ ca. quiſquis. contra. xxx. q. j. ſi qs ſacerdos. † ſm legē tamen bona dānatorū tradenꝛ heredibꝰ: vt. C. de bo. dā. auꝛ. bona. niſi i criminibꝰ hereſis ⁊ leſe maieſtatꝭ. vj. q. j. §. verū. ⁊ ex̄ de here. vergētis.

† Hoc intelligiꝛ qñ mulier eſt ſecularis id peccatū ꝯmittiꝛ.

b ¶ Cū ſuis. olim em̄ ipſo igreſſu oia ſua facta ſunt eccleſie. xix. q. vlti. ſi qua mulier. Uel ſuis. i. a ſe monaſterio collatis, vl' poſt ingreſſum queſitꝭ. Uel ſuis. i. monaſterij. ſimile. xviij. q. ō. ne. j. ca. j. xix. q. vlti. perlatū. al's falſuz diceret: ⁊ qꝛ oia bona eiꝰ ipſo ingreſſu facta ſunt monaſterij: et q̄cq̄d poſtea acquiſiuit, monaſterio acq̄ſiuit: vt. xix. q. ō. vlti. qꝛ. ⁊ ca. perlatum. ⁊ ca. ſi qua.

c ¶ Cautiori. Sic ergo delictū perſone redundat in dānū eccleſie. ⁊ ſic eſt cōtra. xvj. q. ō. vj. ſi epiſcopū. nam cum hic res eius conceſſe dantur ſecūdo monaſterio, ⁊ auferātur ꝑmo: videꝛ delictum eius redundare in dānū eccleſie, ſed non redundat, quia prouidebit ei vt prius: extra de cleri. coniunga. quod te. Nec dicas res dandas ſecundo monaſterio niſi quātum ad vſumfructum, ſcꝫ vt inde ſuſtentetur iſta dum vixerit: vt. xvj. q. vj. de lapſis poſt mortem vſufructu redeunte ad primum monaſterium. Uolunt autem quidam dicere ꝙ non redibit cum rebus ſuis poſtea acquiſitis. et facit pro eis auten. de ſanc. epiſco. §. ſi monachus. in fine titu. colꝛ. ix. vbi dicitur ꝙ res quas ita acquiſiuit, debent applicari ſecundo monaſterio. ſed illud non tenet. vel exauditur cum primum monaſterium vidit monachum ita vagantem, ⁊ noluit reuocare. nec eſt huic contra. C. de epiſco. ⁊ cle. l. vlti. §. hoc etiam. in fi. vbi dicitur ꝙ res talium debent dari primo monaſterio. nam illud locum habet cum ille moniales recedentes ſeculariter viuunt. cum autem ille monachus tranſit ad aliud monaſterium, vel ad aliam vite figurā, res vendicat prius monaſterium. in auten. de mona. §. ſi vero relinquens.

Monialis deliquēs in vno monaſterio cū ſit ad aliō cuꝫ ſuis bonis trāſferēda: an ꝑmo preiudicet.

d ¶ Legitima. Que ſit legitima, habes. C. de inofficio.

teſt. auten. nouiſſima. ⁊ ꝓbaꝛ argu. huiꝰ ca. ꝙ etiā corrupta poteſt ordinari diaconiſſa, licet dici cōſueuit contrariū. † Itē olim huiuſmodi diaconiſſa ꝓprium habebat: arg. hic, ⁊ C. de ſacroſan. eccle. generali.

† Ad hoc. §. j. q. vij. c. ij. ſi.

Mulieres. ¶ Caſus. Mulieres que votū caſtitatis aſſumentes velate fuerit, monaſterū ingrediātur: aut ſi vite ſuſpecte non ſunt in domo ꝓpa ſuſceptū habitum caſte obſeruēt.

nouiſ ⁊ hoc verum eſt ſm Io. fa. xxvij. diſ. ſacrantius.

e ¶ Obtentu. Argu. ꝙ hi qui ludo vel fraude habitū religionis gerunt, ad eiꝰ obſeruationem coguntur: vt xxvij. diſt. quod interrogaſti. Argu. contra extra de priuile. tuarum.

f ¶ Aut in domibus. Arg. ꝙ in ꝓpria domo poteſt quis vti veſtibus monachalibꝰ, ⁊ facere votū: vt. j. xxxiij. q. ō. v. quod deo. xx. q. ō. j. viduas. §. e. q. ca. de viduis. tamē propter hoc nō ſolēnizatur votum: ‡ vt extra de conuer. coniug. ex parte. ij.

‡ Uideꝛ notari §ult ꝑ dic. c. §. e. de viduis. in gloſ. j. q. ꝛc.

Monacho. ¶ Caſꝰ. Monachꝰ nihil debet habere: et ſi de facto vxorem duxerit, a clericali officio perpetuo remoueatur.

g ¶ Orariū. Orariū ponitur ꝓ quolibet ornamēto mulierum: et ponitur pars pro toto. Eſt enim ꝓprie velum vel peplū quo mulieres caput velant. inuenitur tamen ꝓ ſtola ſacerdotis: vt. §. xxv. diſt. vnum orarium. Ioan.

Orariū qd ſignificat

Vidua. ¶ Caſus. Si femina fuerit velata, et inter velatas orauerit, et oblationes obtulerit cum illis, profeſſionem receptam nunqꝫ violare preſumat. Si profeſſa eſt, ſupple maxime, cum ſupradicta ſufficiāt: vt xxvij. diſtin. qd interrogaſti. ⁊ quod dicitur de oblationibus, intellige ſm conſuetudinē alicuiꝰ loci vbi monache panē conſecrandum, vel alias oblationes ſacerdoti offerebant, vel forte corpus Chriſti.

h ¶ Et oblationes. Arg. preſumptionē haberi de aliquo facto per frequentationē vel exercitium eorum que adherent ⁊ conueniunt illi facto: arg. xx. q. j. quem progenitores. ⁊ ff. ad mace. ſi quis patrē. Argu. contra. C. de ꝓba. ad ꝓbationem ſeruitutis.

‡ Cū ſupradicta ſufficiāt. xxvij. diſt. qd interrogaſti

i ¶ Profeſſa. Maxime. ‡ nam etſi ſacramento vult cōfirmare ſe tali animo profeſſam vt liceat recedere, non auditur, extra de regu. vidua. Quid autem ſit ꝓfiteri, §.

bene colligitur.xx.q.j.ca.vlti.

a Viduitatis. ¶ In ſecretario.locus forte eſt vbi monache accipiunt habitum.

Omnes femine.¶ Caſus. hoc ca.diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur ꝙ mulieres ad religionē veniētes capita ſua pallio ſuo contegant,et ſuam faciant profeſſionē in ſcriptis, quā deceterovlolare nō debent. In ſecunda parte dicitur ꝙ ſi alique votū violaſſe inueniantur, excommunicētur: et rurſus mutato habitu ſub perpetua penitentia in monaſterijs remaneāt religate. Secunda pars incipit ibi: Que vero.

b ¶ Profeſſionē.i. ſcripturam in qua profiteantur ſe religioſe viuere velle,ꝛ propoſitū religiōis aſſumere velle,ꝛ in ea perenniter ꝛ inuiolabiliter permanere: vt.ſ. xx.q.i.vidua.

c ¶ Poſt quā ſcripturā. Arg.ꝙ ſcriptura facit votum ſolenne.

d ¶ Mutato.i.depoſito ſeclari,ꝛ aſſumpto religioſo.

Sciendum. ¶ Caſ⁹. Dicitur hic ꝙ moniales per votum ſue ſponſionis, et per verba ſacerdotis efficiuntur templa dei:ꝛ ideo violatores earum ſacrilegi iudicantur. Parētum: ſi ſunt paruule: vł ſuā,ſi ſunt adulte.

e ¶ Per votū proprie. Argu.ꝙ quis per alium vouere nō poteſt,ſicut nec penitentiam accipere: vt de peni.diſt.j.quem penitet. Iurare tamen per aliū poteſt.lxiij.diſt.tibi dño.ꝛ matrimoniū contrahere: vt.xxij.q.ij.honoratur.ꝛ ca.hoc ſanctum.

f ¶ Et verba.i.benedictionem.

Et quia aliquos monachorum.¶ Caſus. Quidam erant monachi qui cum mulieribus publice contrahebant. Et ideo Grego.mandat defenſori ſuo vt eos requirat,ꝛ inuentos ad ſua monaſteria remittat: quod intelligitur ſi ſua monaſteria non poterunt de laſciuia reprehendi.

Ut lex continentie.¶ Caſus. Statuit Innocentius papa in hoc ca. vt ſi epī vel alij in ſacris ordinibus conſtituti canonici regulares, monachi, conuerſi vel profeſſi vxores de facto duxerint, ſeparentur: qui pro tantis exceſſibus ſeparati, condignā penitentiam agant. idē eſt de ſanctimonialibus feminis obſeruandum.

Viduitatis ſeruande ꝓfeſſionem corā epiſcopo in ſecretario[a] habitam impoſita coram epō veſte vidualı, dicimus non eſſe violandā. Ipſam talis profeſſionis deſertricem merito damnādam eſſe decernimus.

Item ex concilio Toleta.

¶ Mod⁹ ꝛ ſolēnitas faciende ꝓfeſſionis hoc ordine ſeruetr.

Omnes femine venientes ad ſacram religionē pallio capita ſua cōtegant: cōſcriptam roboratāq; profeſſionem[b] faciant: poſt quam[c] ſcripturam non ſinātur relabi ad preuaricationis audaciam.

¶ Que vero ex his oībus fuerint reperte animū aut veſtem in trāſgreſſionē dediſſe excōicationis ſentētiam ferāt: ꝛ rurſus mutato[d] habitu, in monaſterijs donec diē vltimū claudant, ſub erūnis ardue penitētie permaneant religate.

Item ex concilio Arelateñ.

¶ Filij perditionis ſunt qui violant corpora feminarū conſecratarum.

Sciendū eſt omnibus ꝙ deo conſecratarū feminarū corpora per votū ꝓprie[e] ſpōſionis, ꝛ verba[f] ſacerdotꝫ, deo cōſecrata templa eſſe, ſcripturarū teſtimonijs cōprobātur: ꝛ ideo violatores earū ſacrilegi, et iuxta apłm filij ꝑditionis eſſe noſcuntur. Item.

¶ De eodem. Palea.

Viduę ſi priuſq; continentiā profitētur, nubere elegerint: illis nubant q̊s propria voluntate velint habere maritos. Similiter hec conditio et de virginib⁹ habetur, nec extra voluntatē parētū vel ſuā cogantr accipere maritū.

Item Grego. anthemio ſubdiacono in epiſtola.xlij.

¶ In monaſterio recludātur monachi vxoribus ſociati.

Et qꝛ aliq̊s monachorū vſq; ad tantū nephas ꝓſiluiſſe cognouimus vt vxores publice ſortiantr: precipim⁹ vt ſub omni vigilantia reqras: et inuentos habita coerctione in monaſterijs quibus monachi fuerant, remitti facias.

Item Innocentius papa.ij.

¶ Poſt ꝓfeſſam cōtinentiam quiſquis vxorē duxerit, ab ea ſeparetur.

Ut lex[g] continentie, et deo placēs mūditia in eccleſiaſticꝫ[h] perſonis ꝛ ſacris ordinib⁹ dilatetr: precipim⁹ q̄tenus epiſcopi, preſbyteri, diaconi, ſubdiaconi, regulares[i], canonici, monachi, atq; conuerſi[k] ꝓfeſſi[l] q̄ ſacrū tranſgredientes ꝓpoſitū, vxores ſibi copulare preſumpſerint, ſeparentr. Huiuſmodi namq; copulationem quā ꝯtra eccleſiaſticā regulam conſtat eſſe cōtractam matrimoniū nō eſſe[m] cēſem⁹: qui etiam abinuicem ſeparati, pro tātis exceſſibus condignā

g ¶ Ut lex.in hoc ca.agitur de trib⁹ impedimentis matrimonij, ordie, voto, ꝛ interdicto eccleſie: qđ notatr ibi quā cōtra eccleſiaſticam regulam.

h ¶ Eccleſiaſticꝫ. Ergo omnes q̊ infra ponuntur, ſant eccleſiaſtice perſone: ergo ꝛ conuerſi: quod verum eſt: vt.xij.q.j.duo.

i ¶ Regłares canonici. Ad differētiam ſeculariū, de quib⁹ habes ex̄ de decimis, fraternitatem.

k ¶ Atq; cōuerſi. Arg.ꝙ conuerſi q̄ ꝓfeſſi nō fuerint, matrimoniū cōtrahere non vetantr.

l ¶ Profeſſi. Nūquid oēs conuerſi eoipſo ꝙ ſunt conuerſi intelliguntur vouiſſe, ꝛ renūciaſſe ꝓprijs? Dicūt q̄dā ꝙ ſic. Joan. ſed ego dico ꝙ ſi trāſit ad eccleſiā regularē, tunc intelligitur vouiſſe, ꝛ renūciaſſe ꝓprijs. ſi ad ſecularē, nō: cum nec alij clerici intelligātur vouiſſe niſi ſint in maiorib⁹ ordinibus, nec renūciaſſe ꝓprijs in quocūq; ordine ſint, niſi ſic dicāt: Do me ꝛ mea huic eccłie. Nā renunciare videtr tūc ꝓprijs. B. Itē q̄d ſi aliq̊s contulit ſe ꝛ ſua alicui ſeculari eccleſie: nunq̄d talis poteſt cōtrahere vel habere ꝓpriū? Dico ꝙ poteſt cōtrahere, ꝛ fili⁹ poſtea nat⁹ poteſt petere legitimā portionē: vt.xvij.qōe.iiij.ca. vlt. licet videatr ſeru⁹ eccłie fact⁹. Sꝫ nunq̄d talis poteſt ad ſtrictiorē tranſire vitā? Dicūt q̄dā ꝙ non: cū ſe fecerit ſeruū illius eccleſie, qꝛ liberti non poſſunt recedere de eccleſia ſua: vt.xij.q.ij.liberti.

m ¶ Nō eſſe. hic habes ꝙ matrimoniū nō valet ſi fiat

Cōuerſus an intelligatr ꝓprijs renūciaſſe.

Quidam dicunt ꝙ ſic: vt xix.q.ij. due. ſm L. ꝛ idē ſentit h̄ Lau. ibi inuito p̄la. arg. ex̄ de reg. licet.

penitētiā agāt. Idipſum q̄qȝ de ſanctimonialibus feminis ſi(qđ abſit) nubere attentauerint, obſeruari decernimus.

His omnibus authoritatib⁹ vouētes ꝓhibent contrahere matrimonia: ⁊ quedam eoꝝ ſi contraxerint, ſeparari iubent. Auguſtinus contra taliū ſeparationes peccatum eſſe aſſerit, ita dicens.

ij.ps. Coniugia vouentium non ſunt diſſoluenda.

Nuptiarum bonū[a] ſemper[b] quidem bonum eſt: quod bonum ſemper in populo dei fuit: ſed aliquando fuit legis[c] obſequium, nunc eſt infirmitatis[d] remedium, in quibuſdā[e] vero humanitatis ſolatiū. Filiorum quippe ꝓcreationi operā dare, non canino more ꝑ vſum promiſcuū[f] feminarū, ſed honeſto ordine coniugali, nūc eſt in hoīe probandus affectus[g], et ipſum[h] tamen laudabilius tranſcēdit ⁊ vincit celeſtia[i] cogitās[k] animo chriſtianus. ſed

contra regulam eccleſiaſticā: arg.j.xxxv.q.iij.contradicimus. ⁊ arg.j.xxxiij.q.iiij.non oportet.

His oībus authoritatibus. ¶ Caſus. Infert Gra. ex ſupradictis ꝙ matrimoniū poſt votū cōtractū nō tenet. Immodo vult probare contrarium. Et ad hoc inducit ſequentia cap.

Auguſtinus. ¶ Hec eſt. ij. pars q̄onis, in qua loq̄tur de voto ſimplici qđ impedit contrahendū, ſed non dirimit matrimonium iam contractum. Io. de fan.

Nuptiarum. ¶ Caſ⁹. Moderni doctores totum hoc ca. intelligunt de voto ſimplici, ꝙ matrimoniū nō impedit, ſicut itellexerūt Augu. et H. Hoc igiť ca. diuidiť in q̄nqȝ partes. In prima Aug. tripliciter commendat matrimonium. Primo, quia fuit legis obſequium. Secūdo, qꝛ eſt infirmitatis remediū. Tertio, qꝛ in quibuſdam eſt ſolatium humanitatis. In ſcđa parte cōtinentiā cōmendat, preferēs eā bono cōiugali. affect⁹ tñ cōiugalis non debet in omnib⁹ reprobari, cum non poſſint omnes continentiā obſeruare. ſi tamen aliqua egreſſa fuerit ad votum ſimplex, bonum eſt vt illud obſeruet, vt nulla detur diabolo occaſio fornicandi. In tertia parte oſtēdit ꝙ que faciunt votum ſimplex, cōtrahere non debent, quia inde damnationē ab apoſtolo recipiūt: non ꝙ taliū nuptie ſunt dānāde, cum matrimoniū cum eis teneat, ſed quia ꝓmiſſionē voto ſimplici fregerunt, prime continentie fidem irritam faciendo: non enim peccauerunt contrahēdo, ſed ꝓmiſſionem ſuam frangendo. In quarta parte ponit obiectionem quorūdam dicentiū tale debere matrimoniū ſeparari. nam ſi viuo viro mulier alteri nubat, adultera eſt. ergo ⁊ illa q̄ Chriſti coniugiū eligit, ſi poſtea homini nubat debet adultera dici. In quinta oſtēdit Aug. ꝙ taliū matrimonium non ſeparatur: q̄uis vxoris matrimoniū ſeparetur ſi viuo viro alteri nupſerit. eſt em̄ diſſimilitudo ſpiritualis matrimonij ad carnale: qđ dupliciter probat Auguſt. Primo ꝙ viuo viro, de ei⁹ conſenſu poteſt vxor Chriſto nubere, ſȝ non poteſt alteri carnaliter copulari. Scđo qꝛ mortuo viro ſi Chriſto nupſerit, non diceretur bigama: ſecus ſi alteri. Reprobata ergo ſimilitudine illoꝝ dicit Augu. ꝙ matrimonium eorum qui poſt votum ſimplex ꝯtrahūt, ſeparari nō debet, q̄uis tales ſint peiores adulteris, qꝛ ſpiritualiter peccant. Secūda pars ibi: Filiorum quippe. Tertia ibi: In coniugali. Quarta ibi: Proinde. Quinta ibi: Qui hoc dicunt. Sandolphus et quidam alij intelligunt hoc ca. de voto ſolēni, ſiue de preſenti. vnde dicunt hoc eſſe abrogatum: cum dicat Augu. ꝙ matrimonium poſt tale votū ꝯtractū diſſolui non debeat. Alij intelligunt hoc ca. de voto ſimplici vſqȝ ibi, ſed plane exinde de ſolenni. Ego autem dictus B. cum H. et Auguſt. intelligo totum hoc ca. de voto ſimplici. i. de futuro. Itendit enim Auguſt. in hoc ca. oſtendere ꝙ poſt ipſum votum de futuro non debeat quis contrahere. ſi tamē contraxerit matrimonium, non eſt ſeparandum. et inuehitur in illos qui dicebant tale matrimonium debere ſeparari. et ſeruat iſtum ordinem. Primo commen-

dat matrimonium. Secundo virginitatem ſiue continentiam, ⁊ illam prefert. Tertio oſtendit ꝙ poſt propoſitum de continentia vouenti non debet quis nubere. ſi nupſerit, peccat mortaliter, non nubendo vel volendo nubere, ſed frangendo vel volendo frangere propoſitū. et hoc votū exequitur vſqȝ ibi: proinde. Deide inuehiť contra eos qui dicebant tale matrimonium eſſe ſeparandum. et procedit in hunc modū. Primo ponit errorem eorum, ⁊ erroris rationem, ſiue argumētationē eorum. Secundo reſpondet argumentationi eorum, eis inſtando, ⁊ ducendo eos ad triplex inconueniens: quod facile eſt colligere ex illa litera. Tertio ſupponit opinionē ſuā, ſcȝ ꝙ poſt votū de futuro eſt matrimoniū, nec dȝ ſeparari: peccat tamē q̄ ſic contrahit magis q̄ȝ adulter. ⁊ eſt iſte caſus. H.

a ¶ Bonum. ſcȝ in non vouētib⁹. melius eſt enim nubere q̄ȝ vri.

b ¶ Semper. Quia ⁊ ante peccatū ⁊ poſt in paradiſo: vt. S. xxvj. diſt. deinde.

c ¶ Legis. Sed aliquando fuit legis obſequium, quādo frater in vete. teſta. debebat ſuſcitare ſemen fratris: vt. viij. q. j. olim. ⁊ hoc ſpecialiter erat preceptum. generaliter enim preceptū erat ꝓpagatio ſobolis: vnde maledictus erat qui non reliquerat ſemen ſuper terrā. xxxij. q. iiij. §. his ita. ⁊. q. ij. pudor.

d ¶ Infirmitat. i. ꝯtra infirmitatē incōtinētie ꝯceſſum: ita tamē ⁊ olim erat, ſed nō erat legis obſequiū.

e ¶ In quibuſdā. Unde in ſenib⁹ eſt humanitatis ſolatium. i. ꝯtrahiť vt eis ſeruiať in ſuis neceſſitatib⁹. xxxj. di. omnino. ⁊ eſt arg. hic ex quo ſenes q̄ iam arrigere nō poſſunt, ꝯtrahūt: ergo ⁊ ſpado ⁊ frigid⁹ poteſt matrimoniū ꝯtrahere: ar. xxxiij. q. v. qđ deo. nā ⁊ poſthumū inſtituit ſpado: vt. ff. de libe. ⁊ poſthu. ſed eſt queſitū. §. ſpadonē. ſed non eſt verū, qꝛ non poteſt ꝯtrahi matrimonium niſi ibi ſint tria bona matrimonij vel re vel ſpe. j. e. q. ij. omne. de ſene non eſt ſimile. nemo enim eſt adeo ſenex quin aliquādo calere poſſit natura vel artificio: qđ non eſt in frigido, vel in puero, vel ſpadone, ⁊ ideo ſenex habilis eſt ad ꝯtrahēdū. Sufficit em̄ ꝙ ꝓlē nō euitet. xxxij. q. ij. ſolet. ſic em̄ generare diciť: ex quo nō euitat ꝓlē, ⁊ apt⁹ eſt ad coeundū. Uel dic humani ſolatij ⁊c̄. i. ꝯtrahiť cauſa ꝓlis, q̄ patris ſolatiū eſt. ⁊ hoc vult litera ſequēs: filiorū ⁊c̄. Uel dic vt dixi. xxxij. q. vij. hi qui.

f ¶ Promiſcuū. i. indifferenter ⁊ indiſtincte commiſcere, ſcȝ canino more. Canes enim indifferenter ⁊ indiſtincte commiſcentur.

g ¶ Affectus. ſcȝ prolis procreande ad cultū dei. xxxij. q. j. non in ſola.

h ¶ Et ipſum. ſ. affectum.

i ¶ Celeſtia. nā celeſte eſt in carne viuere, ⁊ opera carnis nō facere, qꝛ virginitas replet paradiſum. xxxij. q. j. nuptie. ⁊ ibi: neqȝ nubēt, neqȝ nubenť. ſuper qua authoritate dicūt theologi ꝙ vita angelica viuēt.

k ¶ Cogitās. i. prefert continētiā bono ꝯiugali.

qm̃ (ſicut ait dñs) non oẽs capiũt verbũ hoc: qui põt capere, capiat. q̃ ſe non cõtinet, nubat. que non cepit, deliberet[a]. que egreſſa eſt ꝑſeueret. nulla aduerſario detꝛ occaſio[b]: nulla Chriſto ſubtrahatꝛ[c] oblatio. ¶ In cõiugali quippe vinculo ſi pudicitia nõ ſeruatꝛ, dãnatio nõ timetꝛ: ſed in virginali ⁊ in viduali continẽtia excellentia muneris amplioris expetitur: q̃ expetita et electa, et voto debito oblato: iã non ſolum capeſſere nuptias, ſed etiam[d] ſi non nubãt, nubere velle dãnabile eſt. nam vt hoc demonſtraret apoſtolus, ait: Non cũ in delicijs degerint, nubunt in Chriſto, ſed nubere volũt: habentes (inq̃t) damnationẽ, qm̃ primã fidẽ irritã fecerunt etſi nõ nubẽdo, tñ volẽdo: non qꝛ ipſe nuptie vel etiã taliũ damnãde iudicentꝛ: ſed dãnatꝛ ꝓpoſiti[e] fraus[f]: dãnatꝛ voti fracti fides: damnatꝛ non ſolũ ſuſceptio[g] a bono inferiori[h]: ſed ruina ex bono ſuperiori[i]. poſtremo dãnantꝛ tales nõ qꝛ ꝯiugalẽ fidẽ poſteri⁹ inierunt, ſed qꝛ continentie fidem primã irritam fecerũt. qḋ vt breuiter inſinuaret apoſtol⁹, noluit dicere eas habere dãnationẽ que poſt amplioris propoſitũ ſanctitatis nubunt: non quia non damnantur, ſed ne in eis ipſe nuptie dãnari putarẽtur. ſed cũ dixiſſet, nubere volunt: continuo addidit, damnationem habentes: et dixit quare, quoniam priorẽ fidẽ irritam fecerũt: vt volũtas que a ꝓpoſito cecidit, appareat eſſe damnanda, ſiue ſubſequantꝛ nuptie, ſiue deſint. ¶ Proinde[k] q̃ dicũt taliũ nuptias nõ eſſe nuptias, ſed potius adulteria: non mihi videntur ſatis acute ac diligenter cõſiderare quid dicãt. fallit q̃ppe eos ſimilitudo veritatis: qꝛ em̃ xp̃i coniugiũ dicũtur eligere, que xp̃iana ſanctitate nubũt: hinc argumentantur quidã dicẽtes: Si viro ſuo viuo q̃ alteri nubit, adultera eſt, ſicut dñs ipſe in euangelio definiuit: viuit autẽ chriſt⁹ cui mors vltra nõ dñabitꝛ: que ergo ꝯiugiũ ei⁹ elegit, ſi homini nubat, adultera eſt. ¶ Qui hoc dicũt, acute mouentꝛ quidem, ſed parũ attẽdũt hãc argumentationẽ quãta rerũ ſequatur abſurditas. cũ em̃[l] laudabiliter etiam viuẽte viro, ex eius cõſenſu continentiã femina Chriſto voueat: iã ſm̃ iſtoruꝫ rationem nulla hoc facere debebat: ne ipſe xp̃s (qḋ ſentire nefas eſt) adulteriũ faciat, cui viuẽte viro nubit. ¶ Deinde cũ prime nuptie melioris[m] ſint meriti q̃ȝ ſecunde: abſit vt ſanctarum viduaꝝ ſit iſte ſenſus, vt chriſt⁹ eis videatꝛ quaſi ſecũdus maritus: ipſum enim habebant etiam antea quãdo viris ſuis fideliter ſubdite ſer-

a ¶ Deliberet. An ſit vouendum.
b ¶ Detur occaſio. in non vouentibus.
c ¶ Subtrahatur. in vouentibus. immo filij accedite ad ſeruitutem dei: et parate vos ad tentationem. de peni. diſtin. ij. ſi enim. extra de renun. niſi. in princ.
d ¶ Sed etiã. hic em̃ emergunt due opiniones. Hu. dicit ꝙ contrahere: actus ſcilꝫ contrahendi, nõ eſt mal⁹: et hoc ea ratiõe qꝛ ex eo ſequitur bonũ. ſ. matrimoniũ. Non em̃ vult dicere ꝙ ex malo ſeq̃tur bonum. pro eo facit. ỹ. e. et ſi nõ nubendo. ⁊ illud: non ſolũ ſuſceptio ⁊c̃. et illud: nõ qꝛ cõiugalẽ. ſed voluntas frangẽdi votũ tm̃ (vt dicit) eſt peccatũ: vt pater. ỹ. e. nõ qꝛ ipſe nuptie ⁊c̃. † ſed hec litera ei cõtradicit: nõ ſolum capeſſere. ſed ipſe exponit: nõ ſolum voluntas frangendi votũ in actũ producta eſt damnabilis: ſed etiam nubere velle. i. voluntas frangendi votum contenta ſuis finibus eſt damnabilis. ſꝫ ex dicto ei⁹ ſequitur ꝙ aliquis faciat ſimul bene ⁊ male: quia contrahendo benefacit: ſed recedẽdo a voto malefacit. et intelligit hoc ca. non de voto ſolẽni preſenti vel nudo: (q̃a ſecundũ euꝫ vtrũqꝫ dirimit mr̃imonium) ſed de ꝓpoſito quod quis habet votum emittẽdi: vt diximus. ỹ. in princ. q. Nos dicimus ꝙ ipſum velle cõtrahere ⁊ contrahere eſt peccatum iſtis: et tamen inde ſequitur matrimoniũ: quod eſt bonum: ⁊ intelligitur cap. de voto preſenti ſimplici. Nec eſt mirum ſi ſequatur ex bonis malũ: arg. de cõſe. diſ. ij. ſicut Judas. et. lxxxj. diſtinc. ſi qui ſunt preſbyteri. ſicut ex malis bonum. xj. q. iij. q̃d ergo. ſicut in paſſione Chriſti opus operans fuit malum. i. crucifixio iudeorũ. opus autem operatũ. i. paſſio fuit bona. actio enim fuit mala: paſſio bona. et ſic malũ poteſt habere bonum effectum. contra nos eſt illud: etſi non nubendo, ſed dic etſi, id eſt quanuis ipſum nubere non ſit peccatum ⁊c̃.
e ¶ Propoſiti. id eſt voti.
f ¶ Fraus. id eſt deceptio.
g ¶ Suſceptio. i. ſuſceptũ matrimoniũ: † ſed tamẽ pri† mam fidẽ irritam fecerunt. Item no. ꝙ apl's hic locutus eſt de his q̃ vouerunt per verba de preſenti. et Augu. hic de talibus locutus eſt. Et hoc probat illa litera: ſi viro ſuo viuo. et vbi dicit, cui viuente marito nubit. Nã ſi nubit, ergo chriſto vouet. ⁊ ideo intelligimus hoc ca. de voto ꝑſenti. h. contra: et ſm̃ eum ſuperficialiter inducitur authoritas illa apl'i ꝙ poterant contrahere. et dicit B. ꝙ votum in ſui natura conſideratũ non impedit circũſcripta omni ſolennitate: ſed eccleſia potius vel poſt inuenit hmõi ſolẽnitates: et cõſtituit vt impedirẽt. nunq̃d ergo monachi anteq̃ȝ eccleſia inſtitueret, poterant cõtrahere? Dic ꝙ tunc monachi non erant, cũ monach⁹ eſſe nõ poſſit quin aliqua ſolennitas obſeruetꝛ: ſed poſito ꝙ fuerint, poterãt ꝯtrahere. Jo.
h ¶ Bono iferiori. i. coniugio.
i ¶ Bono ſuꝑiori ſcꝫ cõtinentia. duo ſunt bona: vnũ ſuperius, vt cõtinentia: et bonũ inferi⁹ vt matrimonium.
k ¶ Proinde. hic ponit Augu. quid eos inducebat ad dicẽdũ ꝙ nubẽtes poſt votũ ſimplex erant ſeparandi: ⁊ durat vſqꝫ ad id, qui hoc dicũt. vbi ponit ſuam primã improbationem: ſecundam autẽ ibi: Deinde. Tertiam ibi: Fit autem ⁊c̃.
l ¶ Cũ em̃. Salua ſua pace. Augu. non bene opponit iſtis. hoc nõ eſt ſimile de carnali matrimonio ⁊ ſpirituali. Non enim de ſpirituali matrimonio ad carnale eſt regreſſus: ſed bene de carnali ad ſpirituale ꝓgreditur: et ita dormitauit hic Aug. Vel dicebant forte illi omnimodam eſſe ſimilitudinem inter hoc ⁊ illud.
m ¶ Melioris ſint. i. ſignũ melioris meriti: quia ſecũde

Mat. xix. b.
j. tim. v. b.
† Non ergo ꝙ nupſit peccat: ſed quia contra votum
Vouentes ꝯhẽ docet ꝯhere volendo peccãt.
Opus duplex fuit in xp̃i paſſione.
Hec fuit expoſitio H. ⁊ L. ſꝫ Jo. & Ian. exponit, ſuſceptio. i. ipm ſuſcipe, nã mr̃imoniũ manet ⁊ nõ dãnatꝛ. Archi.
Marci. x. b. Rom. vj. b.
Auguſtin⁹ qñqꝫ dormitauit.

nuptie indicium ſunt incontinentie: vt.xxxj.q.j.de his.et cap.hac ratione.
a ❡ Uirgo. Quia ſine macula et ruga peccati: vt.xxxij.q.iiij.recurrat.xxj.diſt.ſi quis.
b ❡ Uxores. Hic habes ꝙ votum ſimplex nō dirimit ex ſui natura, eadem ratione nec ſolēne cum idē ſint: quia ſolēnitates nō ſūt de ſubſtantia: ⁊ verum eſt: ſed conſtitutio eccleſie dirimit matrimoniū: religio tamen dirimit matrimoniū: vt ex̄ de cōuer.coniug.ex publico. Sʒ nūquid ſimpliciter vouens ꝗ ↄtraxit, tenet̄ ↄtinere mortua vxore? Uidet̄ ꝙ nō: qꝛ obligatio extincta nō reuiuiſcit: vt de ↄſe.diſti.iiij.queris.ff.de ſolu.qui res.§.areā. Sed ↄtrium eſt verū: qꝛ nō tollit̄ per matrimonium niſi voti executio.ex̄ de conuer.cōiug.quidam. nā vouit ille quātum in ſe fuit: ideo poſtea cōpellitur continere: qđ nō fieret ſi oīno eſſet abſolutus a voto. ſi tñ cōtraxerit tenet mr̄imonium: vt no.in illa decre.quidam.

Uouēs ſimpl'r ꝗ ↄtrxit, an mortua vxore contineret tenēatur.

c ❡ Adulteria.i.adulteros eſſe, nō cōiuges. et eſt emphaſis: † ſicut illud: Dauus eſt ipſum ſcelus.

† Im proprietatē locutiōis. not.ſic xxxiij.q.j.pudēda.i pn̄cip.vbi de hoc.

d ❡ Sed plane. Ab hinc tractat de voto ſolenni ſcđm quoſdā: ſʒ verius per totū ca.de voto priuato agitur.
e ❡ Grauius. ſ.xvij.q.iiij.ſunt ꝗ.

De viduis. ¶ Caſ⁹. Hoc capit̄.ſm̄ H.poſſet melius legi de voto ſolenni ꝗ̄ꝫ de ſimplici. Sed vt faciat ad propoſitū G.legas de ſimplici. Diuidit̄ ergo hoc.c.in tres partes. In pr̄ma pte dꝛ ꝙ vidue velo ↄſecratiōis velari nō debēt. In ſcđa parte dꝛ ꝙ ſi vidue poſt votū ſimplex nubant, peccant: ⁊ pniam agere debent: tñ mr̄imoniū ſeparari nō dʒ: ne talibus fornicationis laqueū inijciamus: ſed hortari eas ad penitētiā debem⁹. In tertia parte dꝛ ꝙ ita debemus eas hortari ad pniam, ne nimis eaꝝ conſcientiam terreamus. Scđa ibi: Que ſi propria. Tertia ibi: Cauendum.

f ❡ De viduis. Uidetur hoc ca.intelligendum de voto ſolenni: arg.ſ.e.ſi quis ſacro. vbi fit mentio de conſtitutionibus Gelaſij ſiue Pelagij.et hoc eſt Gelaſij.ſm̄ hoc non facit ad propoſitū G.intelligas ergo de voto ſimplici.et ibi facit mentionem de alijs cōſtitutionib⁹ Gelaſij, non de iſta.

uiebāt: nō carnaliter, ſed ſpiritualiter virum: cui eccl'ia ipſa cuius mēbra ſunt, cōiunx eſt: ꝗ fidei, ſpei, et charitatis integritate nō ſolū in ꝟginibus ſacris, ſed etiā in cōiugatis fidelibus ⁊ viduis tota virgo[a] eſt. vniuerſe q̇ppe eccl'ie, cui⁹ oīa membra illa ſunt, apl'us dicit: Optaui vos vni viro virginē caſtā exhibere xp̄o. nouit aūt ille virginē cōiugē ſine corruptione fetare, quē in ipſa etiā carne potuit mater ſine corruptione ꝓcreare. ❡ Fit autem per hanc minus cōſideratam opinionem qua putant lapſarum a ſancto propoſito feminarū ſi nupſerint nō eſſe cōiugia, non paruū malū, vt a maritis ſeparētur vxores[b] quaſi adultere ſint, nō vxores: et cū volunt illas ſeparatas reddere continentie, faciūt maritos earū adulteros veros cū ſuis vxoribus viuis alteras ducūt: quapropter non poſſum quidem dicere a propoſito meliori lapſas ſi nupſerint feminas adulteria[c] eſſe, nō cōiugia: ſed plane[d] non dubitauerim dicere lapſus et ruinas a caſtitate ſanctiore que vouet̄ deo, adulterijs eſſe peiores. ſi em̄ (quod nullo modo dubitandū eſt) ad offenſionem Chriſti pertinet cum membrum eius fidem nō ſeruat marito: quanto grauius[e] offendit̄ ipſe deus cum illi ipſi non ſeruatur fides in eo qđ exigit oblatū, quod non exegerat offerēdum. cum em̄ quiſqꝫ nō reddit qđ non imperio cōpulſus, ſed conſilio commonitus vouit: tanto magis fraudati voti auget iniquitatem, quanto minus habuit vouendi neceſſitatem.

Item Gelaſius.†

❡ De viduis que primam fidem irritam fecerunt.

De viduis[f] ſub nulla[g] bn̄dictione velādis ſuperius late ſufficiēterqꝫ ꝓdiximus. ❡ Que ſi ꝓpria volūtate ꝓfeſſam priſtini coniugij caſtitatē[h] mutabili mente calcauerint, periculi[i] eaꝝ intererit quali deū debeant ſatiſfactione placare: qꝛ iuxta Apl'm primam fidē irritā fecerunt. ſicut em̄ ſi ſe forſitan continere non poterāt ſm̄ apl'm nubere nullaten⁹ vetabantur[k]: ſic habita ſecum deliberatione ꝓmiſſam deo pudicitie fidem debēt cuſtodire. nos aūt nullū talibus laqueū[l] debemus inijcere: ſed ſolum adhortationes premij ſempiterni, penaſqꝫ ꝓponere diuini iudicij: vt ⁊ nr̄a[m] ſit abſoluta cōſciētia: ⁊ illarū pro ſe rationem deo reddat intētio. ❡ Cauendū eſt quippe quod de earum moribus actibuſqꝫ beatus Paulus teſtatur dicens. Quod plenius exponere preterimus[n] ne ſexus inſtabilis non tam deterreri ꝗ̄ꝫ admoneri videatur.

g ❡ Sub nulla. Qꝛ vidua nō cōſecratur, non bn̄dicitur in ſua velatione, ſed tm̄ ꝟgines: vt.xx.q.j.deuotis. ſed accipiunt velū de altari: vt.ſ.eo.vidue.

Uidua non bn̄dicit̄.

h ❡ Caſtitatē.viduālem: ſcilʒ poſt priſtinū cōiugium aſſūptaꝫ. fides em̄ ſeruanda eſt priori conugio.xxxiij.diſt.fraternitatis.et.C.de ſecun.nuptijs.l.iij.

† Alias Pelagius.

i ❡ Periculi. Id eſt ꝓpter periculū earum vitandum poterit deliberare quali ⁊c̄.
k ❡ Uetabantur. Arg.ꝙ peccatum timore maioris lapſus fieri nō vetatur.xxxij.q.ij.ſolet.xiij.diſt.nerui.

j.ad Ti.v.b.
j.Cor.vij.b.

l ❡ Laqueū. eos ſeparādo: vel eos ꝑciſe ꝓhibendo ne † ↄhant. vouens em̄ ſimpl'r ꝟbis tm̄ cō moītorijs † diſſuadēd⁹ eſt a mr̄imonio, non ꝑ excōicatiōnē: vt ex̄ ꝗ cleri.vel vo.veniēs.⁊ de q̄o.ſpon.reqſiuit.arg.nō xxij.q.j.ꝑdicandū. ſed illud de petō iā cōmiſſo. Itē ar.ex hoc.c.ꝙ nō ꝓ q̄libʒ mortali excōicād⁹ eſt aliq̇s anteqꝫ cōmittatur: qꝛ ꝓ fra ctiōe hui⁹ voti antequā frāgat̄ nō eſt excōicandus, qꝛ nōdum obligatus eſt, nec poſt propter bonum matrimonij: tamen quandoqꝫ indicitur penitentia volenti peccare: vt extra de ſpon.de illis. Io.

† et ſub intellige cōminatiōis vel pr̄ ibi, ſed ſolū nimus ſm̄ H. Excōicatio ꝓ petō ſe renda.

l ❡ Laqueū. Si ſimpl'r vouerūt, ꝑmittēdi ſunt ↄhere, vt maius malum vitetur. ex̄ qui cleri. vel vo. veniens.
m ❡ Ut ⁊ noſtra. Arg. ꝙ ex quo ꝓlatus functus eſt officio admonēdo, increpando, ⁊ corripiēdo: non deberet ei imputari ſi ille nō emendet̄: arg.xlvij.diſt.qđ ad nos.
n ❡ Preterimus. Et ideo aliqua pretermittunt̄ exponi

ne terror incutiatur: ſicut dicit Beda de peni. diſtinet. iiij. reuertar.

a S J quis votū. Sed nunqd ſimpliciter vouēs pōt cōtrahere cū alia q̄ ſimpliciter vouit? Non videtur ꝙ teneat matrimoniū, cū neuter poſſit debitū exigere. pone eos vouiſſe ꝙ nunq̄ꝫ exigerēt, dico ꝙ bene tenet matrimoniū, q̄ vterq̄ꝫ pōt reddere. Sꝫ qūo, cū reliquus non exigat? Rñ. vterq̄ꝫ em̄ ſi ſciat alterū indigere, nec poſſe exigere, reliq̄ dꝫ cōmiſceri. ⁊ vterq̄ꝫ reddere dicet. Sꝫ qd ſi q̄s vouit ꝙ nunq̄ꝫ redderet debitū ſi vxorē ꝯtingeret eū ducere? ſi poſt ducat, nō tenet votū tale ſeruare: q̄ preceptū eſt apl'i de debito reddendo vxori: vt xxxiij. q. iiij. §. apoſtol⁹. Sed qd ſi aliq̄s iurauit ꝙ nūq̄ꝫ cognoſceret aliquā mulierē? ſi poſtea duxerit vxorē, bene tenet matrimoniū. nunquid ergo peccat cognoſcendo, cum iurauerit nō cognoſcere? Dicunt q̄dā ꝙ prima vice peccat, ſꝫ poſt ea nō: ⁊ ijdē dicunt ꝙ poſt votum ſimplex prima vice cognoſcēs vxorē peccat: q̄ ſi ſemp peccaret cognoſcēdo, tale matrimoniū illicitū eſſet. ſꝫ hoc nihil eſt: ſed dico ꝙ non peccat cognoſcēdo, lꝫ ꝯtra iuramētum faciat: ſed tunc peccat q̄n fidē frāgit deo. Uel dic ꝙ talis pmittat ſe cognoſci, et non cognoſcat: ⁊ ſic ſaluabit iuramētū, cum poti⁹ videatur pati ꝙ agere. Iterū quero cū iuramentum ſit de iure naturali, ſicut ⁊ votū: quia ſicut dñs precepit: Uouete et reddite: ita precepit, reddas dño iuramenta tua. quare votum diſſoluit matrimoniū, ⁊ non iuramentū? Ad hoc dico ꝙ iuramentū non eſt preſtādum niſi ſubſit neceſſitas: vt. xxij. queſt. j. ita. vnde qui tale iuramentum facit, temerarie iurat. vnde fortius eſt vinculum voti q̄ꝫ iuramentum. ſm̄ nos tamen non eſt queſtio, quia votum de ſui natura non obligat, ſed cōſtitutio circa votum emiſſa.

¶ Quod autē. ¶ Caſus. Iſte. §. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit Gra. vt ſciamus quorum vouēnum matrimonia diſſoluantur, recurrēdum eſt ad. §. ſ. xxvij. diſtin. §. vlti. In ſcd̄a parte determinat. c. illud, q̄ Chriſto. vbi dicit ꝙ non admittit ad penitētiā deo deuota que alij nupſerit: niſi vir cui ſe iūxerat, defunct⁹ ſit. qd̄ ſic intelligit Gratian⁹, dicēs ꝙ tunc vir dr̄ ei defunct⁹, cum ab eius concupiſcentia mentem ſuā ⁊ corpus ex toto alienauerit: ⁊ q̄cūq̄ꝫ hora hoc fecerit, ad penitentiam admittet. Nec hoc eſt cōtrarium dño dicenti per prophetam Ezechielē: In quacunq̄ꝫ hora ⁊c̄. In vtroq̄ꝫ caſu capituli Innocentij: vel in vtroq̄ꝫ caſu contra ius Innocētij illius cap. ſ. ea. deuotam. Gen. iij. d. Rom. vj. b. Ezec. xxxiij.

I tem Theodorus.

¶ De eodem.

S J quis votū[a] virginitatis habens ⁊c̄. Quod autē vouētes premiſſis authoritatibus iubentur ab inuicem diſcedere, quorum vero coniugia authoritatibus Auguſt. et Theodori ſoluēda non ſunt: in capitulo de oratione clericoꝝ euidenter oſtenditur[b]. Illud[c] autē Innocētij q̄ ꝟgines ſacre publice nubentes illo viuēte cui ſe coniunxerant, phibentur admitti ad penitentiā: non ita intelligendū eſt vt aliquo tēpore excludātur a penitētia que digne penitētiā agere voluerint: ſed phibent admitti ad penitētiam que ab inceſti copula diſcedere noluerint. poſt ꝓpoſitū nanq̄ꝫ ſacre religionis non poteſt[d] deo per penitentiā recōciliari q̄ ad habitum ſue pfeſſionis redire neglexerit. tūc em̄ ille cui ſe iunxerat, ei defunct⁹ erit, cū ab illius illicitis amplexib⁹ hec penitus receſſerit: vt iſte ſit ſenſus capituli: Que Chriſto ſpūaliter nubunt, ſi poſtea publice nupſerint, non eas admittendas eſſe ad penitentiā cēſem⁹: niſi hi qb⁹ ſe iunxerant, de mundo receſſerint: eis ſubaudiendum eſt nubētib⁹. tunc enim viri de mūdo recedūt, tūc defunguntur, cū ab earū ꝯcupiſcētia ipſe penit⁹ ſe alienauerint: ſicut mūdus ei dicit mortuus quē ſuis illecebris non adſtringit, ⁊ ille perhibet mortuus eſſe mūdo, qui nihil in mundo cōcupiſcit. hoc autē ſic intelligendū eſſe, ex ſubſequenti exemplo idem Innocentius oſtendit, dicēs: Quecunq̄ꝫ viro viuente alteri nupſerit, adultera habeatur: nec ei agende penitētie locus concedatur, niſi vnus ex his fuerit defunct⁹. hoc de derelicta[e] intelligendum eſt: que ſi viuente viro ſuo alteri nubit, adultera eſt: nec ad penitentiā admittit niſi vel primus reuertat in puluerē de quo ſumpt⁹ eſt, vel ſecūd⁹ ab ei⁹ copula ceſſando ei moriat, vt dictum eſt ſupra. Quia ergo Chriſt⁹ cui ſpiritualr̄ nubūt, iam nō morit, mors illi vltra nō dominabitur: reſtat vt ille cui ſcd̄o nubūt, eis moriat. in vtroq̄ꝫ[f] autē niſi ſic intelligeretur, eſſet[g] contrari⁹ dño dicēti per ꝓphetā: In quacūq̄ꝫ hora peccator cōuerſus fuerit ⁊c̄. et cunctis interpretibus diuine legis inueniretur eſſe aduerſus. Probatur illud idem authoritate illi⁹ capituli quo deuota[h] que maritum acceperit, prohibet ad penitētiam admitti niſi vel vterq̄ꝫ continētiam profeſſus fuerit: vel ille cui ſe iunxerat, de hoc mundo deceſſerit.

¶ Queſtio. ij.

S Equit ſcd̄a q̄ſtio, qua querit an puelle alteri deſponſate poſſint renūciare priori conditioni

b ¶ Oſtēditur. ſ. xxvij. diſt. §. vlt.
c ¶ Illud. ſ. e. q. ca. que Chriſto.
d ¶ Poteſt. digne tunc q̄s reconciliat deo cum penitet de omni pctō. de peni. diſt. v. fratres. minus digne cū penitet de quibuſdā. de pe. di. iij. placuit.
e ¶ Derelicta. G. ſoluit hic ſecūdam partē illius capi. q̄ Chriſto. ⁊ male. nō enim innuitur a cōtrario ſenſu ꝙ illū poſſet habere virū cui adultero fidem dedit viuente viro. ✝ extra de eo q̄ duxit in matri. cum haberet. ſolue ergo ſecundam partem prout G. ſoluit primam partem. ✝ Hoc dicit ⁊ hodie itellige vt legit. et no. ex̄ de eo q̄ du. in matri. c. vl.
f ¶ In vtroq̄ꝫ. caſu. ſ. Innocentij.
g ¶ Eſſet contrarius. Innocentius.
h ¶ Deuota. ſ. e. q. ca. deuotam.

S Equit. ¶ Hec qd̄ diuidit in quinq̄ꝫ partes. In pma intēdit ꝓbare ꝙ ſponſa ſit vxor, que tamen non eſt niſi ſpe futuroꝝ, ⁊ non re preſentiū. Scd̄a ibi: His omni=

et tranſferre ſua vota ad aliū?
Hic primum videndum eſt an coniugium ſit inter eos?
Secundo an poſſint ab inuicem diſcedere? Eos autē cōiuges eſſe, ⁊ ex definitione cōiugij, ⁊ authoritate multorum facile probatur. Sūt enim nuptie ſiue matrimoniū viri[a] mulieriſq; coniunctio[b] indiuiduā[c] vite conſuetudinem retinēs[d]. Iter hos autem fuit coniunctio que indiuiduam vite conſuetudinē exigebat, fuit enim inter eos conſenſus, qui eſt efficiens[e] cauſa matrimonij: iuxta illud Iſidori: Conſenſus facit matrimonium.

Item Joannes Chryſoſtomus ſuper Mattheū.

Matrimoniū quidem nō facit coitus[f], ſed voluntas[g]. ⁊ ideo non ſoluit illud ſeparatio corporis, ſed voluntatis[h]: ideo qui dimittit coniugem ſuā, ⁊ aliā nō accepit, adhuc eſt marit⁹: nā etſi corpore ſeparatus eſt, tamen adhuc voluntate[i] coniunctus eſt.
Cum ergo aliam acceperit, tunc eam plene dimittit. non ergo qui dimittit, mechatur: ſz q̄ alteram ducit.

Item Nicolaus papa.

Sufficiat ſolus[k] ſm̄ leges conſenſus eorū de quorū quarūq; conſenſu ⁊ coniunctionibus agitur: qui ſolus ſi defuerit, cetera etiā cū ipſo coitu celebrata fruſtrant̄. cum ergo inter iſtos conſenſus interceſſerit, qui ſolus matrimonium facit, patet hos cōiuges fuiſſe. Sz querit̄, q̄s conſenſus facit matrimoniū? an ꝯſenſus cohabitatiōis: an carnalis copule, an vterq;? Si cohabitationis ꝯſenſus matrimoniū fa[...]

bus. Tertia ibi: Apparet. Quarta ibi: Sed aliud. Quinta ibi: Quod autē. Jo. de fan. Probat hic Gra. quadrupliciter q̄ inter ſponſum ⁊ ſponſam eſt matrimoniū. Primo per deſcriptionē matrimonij. Scd̄o authoritate Iſidori dicēt̄ q̄ cōſenſus facit mr̄imoniū. Tertio authoritate Jo. chriſ. Quarto authoritate Nicolai q̄ dicit ſolū cōſenſuz ſufficere ad matrimonium.
¶ Caſus. Hic depingitur .ij. q̄ō, an ſcz deſponſata vni, eo dimiſſo poſſit alij nubere. Cui q̄ōni (vt facilius explicetur) ſubiūgit G. aliā q̄ō. incidētem.
Matrimoniuz an ſit inter ſpō: ſū ⁊ ſpōſam.
ſcz vtrū inter ſponſum et ſponſam ſit cōiugiū: et allegat ad vtrāq; partem huius incidentis, ⁊ eam ſoluit dupliciter. j. e. §. iuxta. ſ. q̄ inter ſpōſum ⁊ ſpōſam eſt matrimoniū initiatū. i. nō cōſummatū. vel inter ſpōſum ⁊ ſponſam dicit̄ eſſe matrimonium nō re preſentiū, ſed ſpe futurorum. Sed his relictis certū eſt q̄ inter ſpōſum ⁊ ſponſam non eſt matrimoniū ꝓprie ſumptis vocabulis. Spōſus em̄ a ſpōſalibus dicit̄: ⁊ ſponſalia ſunt conuentio ⁊ repromiſſio futurarū nuptiarum. ff. de ſpon. l. j. Et hanc queſtionem tractat G. vſq; ad §. ſed concedatur. ibi de ſecunda queſtione dicitur.
Spōſaliū definitio.
a ¶ Viri. Q2 in pari ſexu non poteſt eſſe matrimonium. eſt em̄ matrimoniū quiddā habens ſuum modū exiſtendi per ſe: ⁊ ſunt due correlationes, ⁊ ita plura.
b ¶ Coniūctio. Animoꝝ. j. e. cū initiat̄. ⁊ j. e. multoꝝ.
c ¶ Indiuiduā. Quo ad ꝓpoſitum. perpetuo enim debet contrahi matrimoniū. xxxij. q̄ō. ij. ſolet. dicit lex q̄ dotis cauſa perpetua eſt, q2 eo voto datur, vt ſemper apud maritum ſit. ff. de iure do. l. j.
d ¶ Retinens. Supple diuini ⁊ humani iuris cōicatio. ff. de ri. nup. l. j. eiuſdē em̄ religionis debent eſſe. C. de iudeis. ne quis. xxviij. q̄ō. j. caue. Sed obijcitur de matrimonio q̄d eſt apud infideles: ſi alter non vult ſine contumelia creatoris habitare cū fideli, diſſoluit̄ matrimoniū, nō ergo eſt indiuidua coniunctio. Sed dic q̄ tunc lex diſſoluit, nō homo. vt. xxxiij. q. ij. quos deus. q2 tunc cōtumelia creatoris ſoluit ius mr̄imonij: vt ex̄ de diuor. gaudem⁹.
Matrimoniū infideliū bene diſſoluitur.
e ¶ Efficiens cauſa. j. xxix. q. ij. ſi quis ancillam.
f ¶ Matrimoniū. ¶ Coitus. niſi cū ſpōſalia cōtracta ſunt ſub conditione. tunc em̄ per coitū recedit̄ a conditione: vt extra de condi. appo. de illis.
Cōſēſ⁹ in mr̄imonij ſit voluntari⁹.
g ¶ Sed volūtas. i. volūtari⁹ ꝯſenſus, v̄bis tamē legitimis expreſſus. reqrit̄ em̄ q̄ ꝯſenſus ſit volūtari⁹, ⁊ nō coact⁹. ex̄ de ſponſa. cū locū. verba em̄ reqrunt̄ quātum ad eccleſiam: † vt ex̄ de ſponſa. tue.
† De h⁹ legi. et
h ¶ Sz volūtat̄. Vtriuſq; interueniēt̄: q̄d fit quando maritus ⁊ vxor ſe abſoluerunt ab exactione reddēdi debiti cauſa continentie. j. eo. agathoſa. ⁊ in aut. vt li. ma. et auie. §. ſi vero ex conſenſu. col. viij.
no. tibi diſt. recto. et ibi plene diſt.
i ¶ Voluntate. Hoc vult dicere, q̄ non ſufficit corpore receſſiſſe, ſi mente non receſſerint: vt. ff. de acquiren. poſ. l. iij. §. in amittenda. ff. de capti. et poſt. nihil intereſt. et. ff. de edili. edic. quis ſit fugitiuus. §. apud labeonē. Hoc autē ſcias q̄ licet dn̄s aliq̄s nolit eſſe dn̄s rei alienius, nō ideo perdit dominiū. ſecus eſt in poſſeſſiōe: vt. ff. de acquiren. poſ. ſi quis vi. §. j.
Dn̄iū non ita facile perditur poſſeſſio.
¶ Cū ergo. ¶ Caſus. Infert Gra. ex ſupradict̄ q̄ inter ſponſum ⁊ ſpōſam eſt matrimoniū, q2 cōſenſus inter eos matrimoniū facit. Poſtea querit q̄s cōſenſus matrimoniū facit: an conſenſus cohabitatiōis, an carnalis copule, an vterq;. ſi conſenſus cohabitationis matrimonium facit, tūc frater cū ſorore matrimoniū faceret: quod falſum eſt. Item nec carnalis copule conſenſus, q2 ſm̄ hoc inter Mariā ⁊ Joſeph non fuiſſet matrimoniū, quia illa propoſuerat cōtinere. ⁊ hoc in p̄ma parte. In ſcd̄a parte dicit̄ q̄ Maria non fuit rea voti virginalis: ⁊ excuſat eā quia ꝓpoſuerat votū virginitatis ſub tacita conditione, niſi deus aliter reuelaret. votū tamen illud ore non expreſſit: deinde diuina reuelatione in carnalē copulam conſenſit: ⁊ exinde ſalua virginitate votū corde conceptū cum viro penitus expreſſit, ⁊ ſeruauit expreſſum. In tertia parte determinat dicens q̄ vterq; conſenſus ſimul cohabitandi, et indiuiduam vite ⁊c̄. faciunt matrimonium. ſed hoc vltimū eſt allegatio. Secunda pars incipit ibi: ſi ergo. Tertia ibi: conſenſus ergo. Poſtea. i. poſtq̄. ex corde, ſcz votum inter iſtos in themate poſitos. ⁊ q̄ ipſi ſint coniuges, ꝓbat per ſequentia.
k ¶ Sufficiat. ¶ Solus. Verba enim tantum neceſſaria ſunt ad probationem. † extra de ſpon. tue. et exponunt quidam ſm̄ leges, id eſt ſm̄ canones. Sed vbi ſunt iſti canones? immo potius videtur contrarium per canones. j. xxxij. queſt. ij. ca. vlti. et penulti. Sed dic q̄ illi canones ſunt. xxix. q. ij. ſi quis. extra de coniu. ſer. cap. j. extra de rap. cum cauſam. Vel dic ſm̄. ll. prout ſonat litera. Sed hec dictio ſolus, non excludit conſenſum parentum: immo tantum alias ſolennitates que fiunt circa matrimonium. q. d. ſolus eorum conſenſus eſt cauſa effectiua matrimonij, ⁊ ideo non ſunt cōtrarie leges ille. C. de nup. nec filiū. ff. de ritu nup. nuptie que dicunt q̄ in matrimonio requirit̄ conſenſus parentū. Sed dic q̄ reqrit̄ ex honeſtate, non ex neceſſitate. xxx. q. v. noſtrates.
Cōſēſ⁹ parētū an ſit in mr̄imonio reqrēdus.
† Ad h⁹. xxxij. q. ij. c. vlt. et penul. † dicas.

a ¶ Quomodo. Licet hoc interrogaret: non tamen dubitauit de verbis angeli: ſed dubitauit quomō illud poſſet fieri: vt ſint due partes: quo et modo. de modo eñ dubitauit, non de facto.

b ¶ Uoti virginalis. Sic ergo patet ꝙ Maria non vouerat cōtinētiam: ſed ꝓpoſuerat vouere, et ꝟginitatē cōſeruare, niſi deꝰ aliṫ reuelaret, vel lex prohiberet, vel parentes cogerēt: et inde eſt ꝙ licite potuit contrahere matrimonium deo reuelante ſi vouerat etiam ſolenniter: quia votū fuit ſub conditione. immo quātūcūꝗ abſolutum ſit votuꝫ, ſemꝑ intelligiṫ excepta authoritas maiorꝫ: vt extra de iureiur. venientes. ſiṫ hoc ſub intelligitur, ſi res in eodem ſtatu permaneret. xxij. qō. ij. ne quis. ⁊ ff. de ſolu. l. cum quis. et hoc ſi tibi ſuatur fides, extra de iureiu. ꝑuenit. et hoc ſi numerauit pecuniā: vt. C. de nō nume. pecu. indubitati. et honeſte et poſſibiles: vt extra de iureiur. quemadmodum. et al's poſui. xxij. q. vlt. c. vno.

c ¶ Ore. Expreſſio enim oris in voto multuꝫ opatur: vt ex̄ de vo. et vo. re. literaturā. arg. j. e. duobus. i fine. arg. de pe. diſtin. j. magna. in prin. videtur tamē ꝙ quo ad deum nō ſit neceſſaria oris cōfeſſio. xxij. q. v. humane. et ca. cauete. et xxiij. q. v. ſi q̄d. ſed tamen ſecus eſt in voto tacito q̄ꝫ expreſſo. nam dicit. l. ꝙ ſi legaui tibi decem ſi volueris: tale legatū nō tranſmittes ad heredes niſi primo expreſſeris te voluiſſe: ſecus vero eſt ſi legauero tibi. x. pure: q2 illud trāſmittes. ff. de leg. j. ſi ita legatū ſit. §. illi ſi volet. immo nec votum diciṫ conditionale vbi conditio ſubintelligiṫ: vt. ff. de condi. et demon. conditiones que. Joan.

d ¶ Conſenſit. ſ. e. priuſq̄ꝫ.

e ¶ Appetendo. argu. ꝙ aliquis conſentit in aliquid: nō tamen vult illud fieri. viij. q. j. audacter. Uel dic ſicut in glo. ſic ergo patet.

f ¶ Conſenſus. id eſt maritalis affectus.

cit, tunc frater cū ſorore matrimonium poteſt cōtrahere. Si carnalis copule: inter Mariā ⁊ Joſeph nō fuit coniugiū. vouerat eñ Maria ſe ꝟginē perſeueraturaꝫ. vnde ait angelo: Quōᵃ fiet iſtud, qm̄ virū non cognoſco. i. me non cogniturā ꝓpoſui. Neqꝫ eñ q2 tunc virū non cognoſcebat, neceſſe erat inquiri quomodo poſſet filiuꝫ habere: ſed q2 nunq̄ꝫ ſe cogniturā ꝓpoſuerat. Si ergo contra ſuum ꝓpoſitū poſtea conſenſit in carnalē copulam, rea facta eſt voti virginalisᵇ mente etſi non corpore violati: qd̄ de ea ſentire nefas eſt: ſed ſicut Auguſtinus ait.

Beata Maria ꝓpoſuit ſe ſeruaturā votū virginitatis in corde: ſed ipſum votum virginitatis non expreſſit oreᶜ. ſubiecit ſe diuine diſpoſitioni, dū propoſuit ſe perſeueraturā virginē, niſi deꝰ aliter ei reuelaret. cōmittēs ḡ virginitatē ſuam diuine diſpoſitioni, cōſenſitᵈ in carnalē copulā non illā appetēdoᵉ, ſed diuine inſpirationi in vtroꝗ obediēdo. poſtea ꝟo cuꝫ filiū genuit: qd̄ corde ꝯceperat, ſimul cum viro labijs expſſit: et vterꝗ in virginitate ꝑmanſit. Conſenſusᶠ ḡ cohabitādi, ⁊ īdiuiduā vite cōſuetudinē retinendi interueniēs, eos coniuges fecit. Indiuidua vero vite cōſuetudo eſt talē ſe in oībus exhibere viro, qualis ipſa ſibi eſt, ⁊ econuerſo. Ad īdiuiduā vite itaꝗ conſuetudinē ꝑtinet abſq̄ꝫ legitimi conſenſu viri ⁊ orationi etiā aliquādo non poſſe vacare: nec continētiam profiteri. Quia ergo iſte conſenſus fuit inter eos: patet eos coniuges fuiſſe. Ioānes Chryſoſtomꝰ ſuper Mattheū. ¶ Palea.

Omnis res per quaſcūq̄ꝫ cauſas naſcitur per eaſdē diſſoluitur. Matrimoniuꝫ eñ nō facit coitus, ſed voluntas: et ideo non ſoluit illud ſeparatio corporis, ſed voluntatis ideo q̄ dimittit cōiugē ſuā, et aliā nō accipit, adhuc maritus eſt. nā etſi corpe iā ſeparatus eſt: tñ adhuc volūtate coniunctus eſt. Cū ergo q̄ vnam dimittit, et aliam accipit, tunc plene eā dimittit: nō ḡ qui dimittit, mechaṫ: ſꝫ q̄ alterā ducit. Itē authoritate ꝓbantur eſſe cōiuges. Ait eñ Ambro. in libro de virginibus.

¶ Cōiugalis pactio, nō ꝟginitatꝭ defloratio ꝯiugiū facit.

Cum initiaṫᵍ coniugiū, cōiugij nomen nāciſcitur. nā defloratio virginitatis non facit matrimoniū, ſed pactioʰ cōiugalis. deniq̄ꝫ cū mulier cōiungitur viro, coniugiū eſt: nō cū viriⁱ admixtione cognoſcitur. Item Iſido. etymologiarum lib. ix. ca. vij.

¶ A prima fide deſpōſatiōis coniuges verius appellātur.

Coniugesᵏ verius appellanṫ a primaˡ deſpōſatiōis fide: q̄ꝫuis adhuc ignoretur inter eos cōiugalis concubitus. Itē ex cōcilio aphricano. ¶ Palea.

g ¶ Cum initiaṫ. ¶ Caſꝰ. Probat in hoc ca. Ambro. ꝙ ſi matrimoniali conſenſu mulier cū viro iūgaṫ, matrimoniū eſt inter eos, etſi carnalis cōmixtio nō interuenerit, vel defloratio ꝟginitatꝭ. ¶ Cū initiatur. i. incipit et exiſtit. Ex hoc ſumpſit G. ſuā diſt. ſcꝫ matrimoniū aliud initiatum: aliud cōſummatuꝫ. Sed tu dic ꝙ hoc refertur ad actus qui conſiderātur circa matrimoniuꝫ. nam ṗmo cōſentit, poſtea cognoſcit. vel initiatur quo ad ſignificationem: vt dicemus. ſ. e. qua propter. nō quo ad ſui eſſentiam: cuꝫ matrimoniū ſacratiſſima res ſit. ⁊ q̄ꝫ cito eſt ꝑfectū ⁊ conſummatuꝫ quo ad ſui eſſentiā: nec recipit ſectionē nec interſtitia tēporum.

Matrimoniuꝫ eſt res ſacratiſſima.

h ¶ Pactio. i. ꝯſēſus de preſenti.

i ¶ Non cū viri. arg. ꝯ ex̄ de eo qui dux. in matrimo. ſignificauit. nam ibi d2 ꝙ copl'a carnaṫ facit mr̄imoniuꝫ ſꝫ illd̄ referas ad preſūptionē. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. cum hic. §. ſi mulier. ff. de ri. nup. l. iiij.

k ¶ Coniuges. ¶ Cōpatinus ꝑ poſitiuo. vl' veriꝰ. i. ſāctiꝰ ⁊ honeſtiꝰ q̄ꝫ a coitu, ſicut inter Mariā et Joſeph: ar. xxxiij. q. v. quod deo.

l ¶ Prima. Dicit h. ꝙ vna ē fides q̄ vir vxori ⁊ ecōuerſo d3 mutuā ſuitutē, et ēt caſtitatē. ſm̄ hoc expone ṗma fide. i. ṗmo a fide deſpōſatiōis. Alij dicūt ꝙ due ſunt fides. Prima eſt q̄ ei d3 caſtitatē: ar. xxviij. q. j. caue. Scd̄a q̄ mutuā ſuitute ei d3: ſꝫ hoc nō niſi poſt duos mēſes. ex̄

Fides inter cōiuges ē duplex

de conuer.coniu.ex publico.⁊ ſm priorem expoſitionem ex prima vtrūqꝫ debet, vt prediri. vnde ſm eos primus coitus neqꝫ eſt gratuitus.nam ſtatim poſt cōſenſum mutuum de preſenti tenetur reddere debitum petenti. [f] habet tamen aliter exceptionem vſqꝫ ad duos menſes, per predictā decre.niſi dicatur aliud ſpeciale de duob⁹ diebus vel vno. xxx. q.v.ſpōſus.ȷ.e. inſtitutū. hoc tamen eſt certum ꝙ poſt primū coitum ſtatim iure ſeruitutis petitur coit⁹ quandocūqꝫ placuerit. Joannes.

e ¶ Nullum diuortiū. Immo inſeparabilis coniunctio animoꝝ.ȷ.e.§.ecce.contra ibi dicitur, inter Mariā ⁊ Joſeph fuit diuortiū. ſed ibi improprie fuit diuortium,ſciꝫ corporalis ſeparatio cauſa honeſtatis tantū facta. Proprie autem diuortium eſt ſeparatio corporalis que cauſa delicti fit.

[f] ad h⁹ facit qđ nota.ȷ. xxxvj.q j.ca.ij. in fine.

Diuortiū qđ proprie ſit.

C Oniūx. ¶ Cauus. Dicitur hic ꝙ Maria habuit verum nomē cōiugis, ⁊ nō mendax: quaꝫ Joſeph non cognouerat, nec fuerat cogniturus: qui fuit pater Chriſti, et maritus matris eius: ſed vtrūqꝫ fuit mēte et nō carne. Vocatur, beata virgo. Non agnouerat, Joſeph.

a ¶ Vocatur. ȷ. xxxiij.diſt.ca.vlt.

b ¶ Fidele .i. ex fide: nō tamen vſu carnis cōſiſtebat.

O Mne itaqꝫ. ¶ Caſ⁹. Dicitur h ꝙ in nuptijs Marie et Joſeph fuit omne bonum nuptiarū: ſcꝫ proles, fides, et ſacramentū. Proles ſcilicet Chriſtus. Fides caſtitatis. Itē ſacramentū: qꝛ inter eos fuit inſeparabilis cōiunctio aioꝝ: ⁊ inter eos nullum diuortium interuenit: ſolū carnale cōmerciū defuit inter eos: qđ ſine peccato fieri nō poterat: ſine quo ipſuꝫ decuit naſci ⁊ qui ſine pctō erat futurus. Sequens cap. pōt intelligi nō ſolum de ſpōſa de pñti, ſed etiā de ſponſa de futuro: ⁊ tūc interuenit publice honeſtatis iuſtitia.

Q Uod conditio interpoſita non valeat, ex concilio Aphricano probatur.

I tem. ¶ De eodem. Palea.

Q Uicūqꝫ ſub cōditionis noīe aliquā deſponſauerit, et eā poſtea relinquere voluerit, dicimus ꝙ conditio frangatur, ⁊ deſponſatio irrefragabiliter teneatur.

I tem Augu. de bono coniugali. ¶ De eodem.

C Oniunx vocat[a] a pria deſpōſatiōis fide, quā concubitu non agnouerat Joſeph, nec fuerat cogniturus: nec perierat, nec mendax manſerat coniugis appellatio, vbi nec fuerat nec futura erat carnalis vlla commixtio. propter quod fidele[b] cōiugium ambo parētes Chriſti vocari meruerunt: nō ſolū illa mater, verūetiā ille pater ei⁹, ſicut ⁊ cōiūx mřis ei⁹ fuit: vtrūqꝫ mēte, non carne. I tem in eodem.

¶ Triplex bonū cōiugij fuit in parentibus Chriſti.

O Mne[c] itaqꝫ nuptiarum bonū impletū eſt ī ipſis parētib⁹ Chriſti, ples, fides, ſacramentū[d]. prolē cognoſcimus ipm dñm. fidē, quia nullum adulteriū. ſacramentū, qꝛ nullū diuortium[e]. ſolus ibi nuptialis ꝯcubit⁹ nō fuit: qꝛ ī carne pctī fieri nō pōt[f] ſine pudēda cōcupiſcētia carnis, q̄ accidit ex pctō: ſine quo vere cōcipi voluit qui futurus erat ſine pctō. I tē in Deuteronomio pcepit dñs Moyſi dicens: Si quis ſpōſam alterius in agro oppreſſerit, morte moriatur[g] quia vxorē alterius violauit.

I tem in legibus principum ſponſa iubetur lugere[h] mortē ſponſi tanqꝫ viri ſui.

I tē in canonibus inuenitur.

¶ Frater ſpōſam fratris poſt eius mortē ducere nō poteſt.

S J qs[i] deſpōſauerit ſibi aliquam: ⁊ preueniente mortis articulo eam cognoſcere nō potuerit: frater eius nō poteſt eam ducere in vxorem.

I tem Grego. Mauricio imperatori ob quēdam comitem qui nepotis ſui mortui deſpōſatam duxit vxorem.

Q Ui deſpōſatam puellā primi ſui accepit in cōiugiū, anathema ſit ipſe ⁊ oēs conſentientes ei: qꝛ ſm legem dei mori decernit. ¶ Nā diuine legis eſt mos ſponſas ap-

f ¶ Non poteſt. Hic colligit ꝙ coitus non pōt eſſe cū vxore ſine peccato argu. xxxiij. q.iiij. vir cū propria. Argu.contra. xiij.diſ. nerui. De hoc dicem⁹. xxxiij. qō.iiij. vir cum propria.

g ¶ Moriat. xxxiij.q.ij.nō ſatis.

h ¶ Lugere.i.intra tps luctus non contrahere, ⁊ inſignia luctus deferre. Et ē multiplex cauſa quare prohibetur ꝯtrahere intra tēpus luctus: ne fiat pturbatio ſanguinis, ꝑpter incertitudinem: qꝛ neſciret cui part⁹ illo tpe edit⁹ aſſeriberetur, arg.ff.de his qui notā.infa. liberoꝝ.⁊.C.de repu.conſenſu. Altera eſt maritalis reuerentia, argu.C. de ſecun.nupt.l.ij. Tertia eſt ne qua cauſa maligne ſuſpicionis preſtetur ſecūdo viro.in auten.de reſti.et ea q̄ parit.§.vlti. colla. iiij.tempus autem luctus eſt.xij.menſium. C. de ſecun. nupt.l.ij.hodie diminutus eſt feminis luctus iſte. nō enim cōpellitur triſtem habitū deferre.C.de his qui not.infa.decreto.

Mat. ij.d. Deut. xiij.d. Deut. xxij.d. mulier intra tps luctus cert⁹ et cauſis ꝯtrahere prohibetur. Rom. vij.a. Sponſa non ē vxor.

i S J quis. Hoc ca. intelligitur de ſponſa de preſenti [†] aliter nō faceret ad propoſitum: qꝛ ſponſa de futuro non eſt vxor. qđ tamen ſequitur ꝙ non poſſit duci a fratre, obtinet etiā in ſponſa de futuro: dum tamen poſt ſeptēnium vij.an.facta ſit deſponſatio: al's ſecus. eẋ de deſpon. impube. literas. et ca. acceſſit. et hoc caſu eſt impedimētum publice honeſtatis iuſtitia, [†] nō affinitatis: quia illa non eſt niſi interueniat carnalis copula.ȷ.e.c.lex diuine.

Q Ui deſponſatam. ¶ Cauus. Hoc capit. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur ꝙ nullus ducat in vxorem ſponſam alterius, nec conſentiat ducenti: alioquin excommunicetur. In ſecunda parte dicitur ꝙ nomine ſponſe intelligitur vxor: quod probat Gregorius primo per euangeliū: ſecundo per Deuteronomium. In tertia parte oſtendit ꝙ nec conſanguineam, nec affinem debet quis ducere in vxorem. Secunda ibi: em.

Volun- tas ver bo aut ſcrō declarari pōt. Spōſa la que ſit nul- la,ipe- diūt matrimo- nia.

Matrimonij bona ſūt tria ꝗcꝗd dicat Sādulph⁹

c ¶ Omne. Sandulphus dicit duo tantū eſſe bona matrimonij.ſ.fidem ⁊ prolem: ſed ipſum ſacrm non eſſe bonum matrimonij, niſi trāſitiue intelligatur.i.bonū quod eſt matrimoniū: quia ſacramētum matrimonij (vt dicit) nihil aliud eſt q̄ ipſum matrimonium. Sed dic ꝙ ſacramentum matrimonij dicitur hic inſeparabilis coniunctio animoꝝ: vel etiam mutua ſeruitus: quoꝝ vtrūqꝫ eſt bonum matrimonij. ſine his aūt bonis matrimonium contrahi non poteſt: poſtea vero ſine his eſſe poteſt.

Matrimoniuꝫ ad tps nō ꝯhit

d ¶ Sacramentū.i.inſeparabilitas. ad tps eñi non pōt ꝯhi matrimoniū: vt. xxxij.q.ij.ſolet. ſicut nec filium adoptare ad tempus poſſum. ff. de adop.l.ſi quis. Joan.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nam diuine. Tertia ibi: Et.ſ.eo. Non que verba ſunt Gregorij. Uxor erat.i.carnaliter cognita. A parentibus fieri, id eſt coniungi et tradi ſponſo. Uxor, id eſt carnaliter cognoſcenda.

a ¶ Moriatur.xxxiij.queſt.ij.non ſatis.

re non poſſit, et ſeparet ab ea, nullus de conſanguinitate ſua eam ducere põt. et ita monachus poterit impedire conſanguineos ſuos, licet frigidus natus ſit. qđ concedit Hug. et hoc ſatis poteſt concedi q̄ ſiue ſit monachus, ſiue frigidus, ſiue deuotus, ſiue ſectus: q̄ ſponſalia illius impediũt matrimonium. argu. extra de ſpon. ad audientiã. nã ppter deſpõſationem que nulla eſt notat q̄s infamia. ff. de his q̄ not. infa. q̄d ergo.§.cum aũt. ex de biga. nuper. vnus tñ caſus excipit, quando infra ſeptẽniũ facta eſt deſponſatio. ex de deſpõ. impu. ac ceſſit. Item in alio caſu nõ impediunt ſponſalia de facto ſequens matrimoniũ: vt ex de eo qui du. in mři. ſignificauit. Sed q̄ ratio eſt quare ſpõſalia que nulla ſunt, impediunt matrimonium? Et põt dici ſufficere ita ſcptũ eſſe: vel ideo quia q̄nq̄ probaret monachus q̄ non eſſet in rei veritate: vel frigidus: et ita eſſet ibi periculum. nec eſt cõtra, extra de ſpõſa. inuenis. nam ibi poſt ſeptẽnium tentauit ⁊c.

vbi videt Innoc. hãc ſniam approbare: tñ ſub dubio forte: ſʒ ibi Uin. hᵒ reprobat indiſtincte.

ij.ps.

pellare cõiuges. vñ in euangelio đr: Accipe Mariam coniugem tuã. et illud in Deuteronomio: Si q̄s cuiuſlibet hoĩs deſponſatam puellam in agro vel in quolibet loco oppreſſerit, vel abduxerit in domum ſuã, moriatur[a]: q2 vxorẽ proximi ſui violauit: non que iam vxor erat[b], ſed q̄ a parentibus vxor fieri debebat. ¶ Et infra. Sicut nulli chřiano licet de ſua cõſanguinitate vel quã cognatus ſuus habuit, in matrimonium aſſumere: ita et de conſanguinitate vxoris ſue.

Item Hieronymus.

¶ Uxore mortua licet viro aliam ducere: ſed non repudiatam vel deſponſatam.

Additur[c] aliud quartũ coniugiũ legitimũ: dũ mortua fuerit vxor cuiuſlibet licet illi accipere aliam: ſed nõ repudiatã, nec deſponſatã viro: ſʒ liberã. Siĺr debet ⁊ mulier. vnde et Paulus ait: Mulier que ſub viro eſt: ligata eſt ſub lege viri quandiu viuit vir eius. Uiro igitur viuẽte vocatur adultera ſi iũcta fuerit alij viro. Si autem mortuus fuerit vir eius, liberata eſt a lege viri: ita vt nõ ſit adultera ſi cõiuncta fuerit cum altero viro[d].

Item Gregorius.

¶ Poſt mortem alicuius nullus de eius conſanguinitate ſponſam accipiat.

Si q̄s vxorem deſpõſauerit[e], vel eam ſubarrauerit[f], q̄q̄ poſtmodũ preueniente die mortis ei⁹ nequiuerit eam ducere[g] in vxorem: tamen nulli de conſanguinitate eius licet accipere eã in coniugio. qđ ſi inuentũ fuerit factũ ſeparetur omnino. Item Julianus papa. De eodem.

Si quis deſponſauerit vxorem vel ſubarrauerit, et ſiue preueniẽte die mortis, ſiue irruentibus alijs[h] cauſis minime eam cognouerit: neq̄ eius ſupſtes frater, neq̄ vllus de ꝯſanguinitate ei⁹ eãdem ſibi tollat in vxorem vllo vnq̄ tpe. His oĩbus authoritatib⁹ pbant iſti eſſe cõiuges. Sed Aug. teſtat cõtra dicẽs.

¶ Nõ eſt inter eos mřimoniũ q̄s nõ copulat cõmixtio ſexus.

Non eſt dubiũ illã mulierem nõ pertinere ad mřimoniũ[i] cum qua cõmixtio ſexus non docetur fuiſſe.

Item Leo papa.

¶ Illa mulier nõ pertinet ad matrimonium cum qua nõ celebrat nuptiale miniſterium.

b ¶ Iã vxor erat. id eſt carnaliter cognita. et ſũt verba Gregorij.

Mat. i.d. Deut. xxij.d.

Additur ⁊c. ¶ Caſus Dicitur hic q̄ preter tres ſpẽs mřimonij poſitas.ſ.xxxvi q.ij.tria. cui⁹ pars eſt hoc ca. additur hec quarta ſpẽs.ſ. cũ q̄s mortua vxore ſua vxorem accipit non repudiatã vel deſpõſatam alteri, ſed abſolutã. Idẽ đr de muliere q̄ ſi viuẽte viro ꝯiũgeret adultera eſſet: vt pbatur authoritate Pauli.

c ¶ Addit. hoc capi. continuatur illi. xxxvj.q.ij.tria.⁊.c. nullus.

d ¶ Cũ altero viro. Non cõſanguineo prioris.

Si q̄s vxorem ¶ Caſ⁹. Hoc ca. et ſequens poſſunt itelligi de ſpõſa de preſenti, vel de ſponſa de futuro. et ſcđm hoc erit ibi publice honeſtatis iuſtitia. Seq̄ns §. allegat ammodo pro parte contraria.

Rom. vij.a.

e ¶ Deſponſauerit. Uidetur ergo q̄ alterũ iſtoꝝ per ſe ſufficiat ad hoc q̄ ſit matrimoniũ ⁊ ita per arras pbantur ſponſalia. Sed dicẽdum: vel.i. etiã ſubarrauerit precedente deſponſatione. Uel dic q̄ alterũ ſufficit: quia et ſi ſubarrat, licet non cõſentiat, preſumit pro ſponſalibus et matrimonio, donec pbet cõtrariũ. arg. xxvij. diſt. quod interrogaſti. et. xxx.q.v. noſtrates. et capi. femine. nec refert an v̄bo vel facto declaret q̄s voluntatẽ ſuam. xliij. diſt. ca.j. fit autem hec ſubarratio per immiſſionem annuli, licet non conſentiat ſemper: quia eſt ſignũ amoris. Dicitur de hoc. xxx.q.v. noſtrates. ⁊ ca. femine.

Uoluntas verbo aut factõ declarari põt. Spõſa que fuit nulla, impediuit matrimonia.

f ¶ Subarrauerit. ex de preſump. illud. contra.

g ¶ Ducere.i. carnaliter cognoſcere.

h Si quis. ¶ Alijs. Puta frigiditate vel ex maleficio. et ita idem iuris eſt ſiue deſponſatio interueniat de ſolo facto, ſiue de iure. et ita ſi quis deſponſauit conſanguineã ſuam vel aliquã aliã cũ qua ipſe cõtrahe-

¶ His oĩb⁹. ¶ Hec eſt ſecũda pars. q. in qua, pbat q̄ non ſit vxor ſi carnis cõmixtio nõ interueniat. nã ſi eẽt vxor non poſſet intrare monaſteriũ illo inconſulto. ſpõſa poteſt viro etiam contradicente ⁊ inconſulto. ⁊ hoc probat per. xix. cap. Jo.

Non eſt dubium. ¶ Caſus. Cardinalis legebat hoc ca. de arcta. ſed h. et Beneuen. intelligunt hoc ca. de qualibet matrimonialiter ducta. et quod dicit ibi non pertinere ad matrimonium.i. ad aliquod vel quodlibet ſacrm mřimonij: quod ſigt cõiũctionẽ chriſti ⁊ eccleſie q̄ coniunctio facta fuit in vtero virginali. Seq̄ẽs capi. exponit illud ca. non dubium. Sequitur poſtea quedã palea q̄ ſic incipit: Lex diuine. q̄ in ſcholis nõ legitur. Et §. qui poſtea ſequitur, ſcʒ Item apl's. planus eſt.

i ¶ Ad matrimonium. quia habet in ſe ſacrm cõiũctionis chriſti ⁊ eccleſie ⁊ aĩe fidelis ad deũ per charitatem. ſ. ea. capi. ſeq. extra de biga. debitum. Quidam intelligunt hoc capi. de arcta: et exponunt non fuiſſe.i. eſſe non potuiſſe propter arctationem. Joan.

Cum ſocietas[a] nuptiarum ita a principio ſit inſtituta vt preter cōmixtionē ſexuū nō habeant in ſe nuptie cōiunctionis xp̄i ⁊ eccľie ſacramentum[b]: non dubiū eſt illam mulierē non pertinere ad matrimoniū cum qua docet non fuiſſe nuptiale[c] miniſterium.

Benedictus ſeruus ſeruorū dei N. ſalutem ⁊c. Palea.

Lex diuine cōſtitutiōis apľicā cathedraʒ toti⁹ poſuit orbis terrarū magiſtrā vt qcq̇d vbiqʒ locorū dubitať ab ea ratio eiuſdē requiratur. affat⁹ eſt autē nos ſuis literis eiuſdem cathedre poſſeſſoreʒ ac ꝑcūctatus eſt q̇dā veſtras noīe Joānes ꝓ connubio filie ſue ſupſtitis cui⁹ ſoror defuncta cuidam iuueni Stephano noīe ſimplicib⁹ verbis fuerat deſponſata: et anteqʒ ad nuptias ꝑueniret, morte preuenta: vtrū ſcilʒ cum eodē iuuene poſſit mr̄imoniū celebrari ſuperſtitis filie necne. nāqʒ teſtatus eſt hui⁹ rei rōnē apud vos haberi ambiguā. quā deo docēte reddim⁹ his ꝟbis certiſſimā: ꝓtoplaſt⁹ ille radix ⁊ origo nr̄a detractā ſibi coſtam in mulierē videns formatā, prophetico ſpū inter alia ꝓtulit: Propter hoc relinquet homo patrem et matrē, et adherebit vxori ſue: et erūt duo in carne vna. q̇bus ꝟbis innotuit nō aliter virum ⁊ mulierē poſſe fieri vnam carnē niſi carnali copula ſibi cohereāt. Qui ergo nequaqʒ mixt⁹ eſt extranee mulieri federe nuptiali: q̄ pacto ꝑ nuda ſpōſiōis ꝟba poſſūt vna caro fieri nullaten⁹ valemus intueri. Propinquitas enī ſanguinis verbis dr̄: nō ꝟbis efficiť. ſed neqʒ oſculū parit ꝓpinquitatem qđ nullam facit ſanguinis cōmixtionē. qm̄ ꝟo ita prorſus ſeſe habʒ res Joānis iſtius vt velit ſecundā filiā nuptijs copulare cui primā iam decreuerat deſponſare: cenſura apľici magr̄at⁹ mādamus hoc abſqʒ vllius criminis vitio poſſe fieri ſi vtriuſqʒ partis ſederit volūtati. nā cur ꝓhibeatur qđ ꝓhibendū nūqʒ ſancta ſcriptura declarat? Sed neqʒ mūdane leges connumeratis perſonis q̄ inter ſe nuptias nō contrahunt, de hmōi aliq̇d dicūt. ne ğ abnegetis qđ negandum nulla rōne decreuimus.

Itē apľs[d] ꝑcepit vt vxor reddat debitum viro, ⁊ vir vxori: **j.Cor. vij.a.** niſi forte ex cōſenſu ad tēpus vt expeditius vacēt orōni. vn̄ dať itelligi ꝙ ſine cōſenſu alterius nō lʒ alteri vacare orōni.

Item propoſitū melioris vite vir ſumere non pōt ſine cōſenſu vxoris, ⁊ econuerſo. Unde Greg. ſcri. Tenticie patricie.

Cauſa religionis coniugia ſolui non debent.

Sunt q̄ dicūt religionis gr̄a cōiugia debere diſſolui: verū ſciendum eſt ſi hoc lex humana[e] cōceſſit, lex tn̄ diuina[f] ꝓhibuit. ꝑ ſe enī veritas dicit: Quos deus cōiūxit, homo non ſeparet: **Mat. xix.a.** qui etiam ait. Non licet dimittere vxorem, excepta cauſa fornicationis. quis ergo huius latori[g] legis contradicat? ſcimus quia ſcriptum eſt. Erunt duo in carne **Gen. ij.d.**

Matrimonium iter abſentes Zhitur. a Cum ſocietas. Si matrimonium ſe habet ad inſtar ſocietatis. arg. extra de ſpon. preterea. poteſt ergo matrimonium contrahi per abſentes: ſicut ⁊ ſocietas. ff. pro ſoc. l. iiij. argu. xxx. q. v. nec illud. ⁊ ad inſtar ſocietatis ſe habet extra de ſpon. preterea. Et eſt argu. ꝙ matrimoniū nō fuit inſtitutuʒ per illa ꝟba: Hoc nunc ⁊c. ſed per illa que ſocietatē deſignāt. Propter hoc relinquet homo patreʒ et matrem ⁊ adherebit ⁊c. et ita intelligitur illud ca. extra de dona. inter vi. et vxo. ſignificauit. vbi dicitur ꝙ ea que lucranť vir et vxor, cōmuniter obueniūt eis. et eſt ſimile. ff. rerum amot. l. j. vbi dicitur ꝙ vxor dominus eſt ⁊ ſocia rerū ipſius viri. ſed domina dicitur, quia non pōt agi furti, licet furtum committat.

Sponſalia et mr̄imoniū denotant duplex ſacr̄m. b Sacramētū. duo ſunt ſacramēta, vnum dei ⁊ anime, aliud chriſti et eccleſie. Dei ⁊ anime in ſponſis: chriſti, ⁊ eccleſie iter virum et vxorē: vt. j. e. in omi. ⁊ ex̄ de biga. debitum.

c Nuptiale miniſteriū. id eſt carnis cōmercium.

Item apoſtol⁹. Palea que h ſolet eſſe, eſt contraria his que dixim⁹ ꝟ. eo. ſi quis deſpōſauerit. ſed loquiť cū pater ꝓmiſerat filiā illi: ſed ille non deſponſauerat eā. ⁊ quod dr̄ deſpōſata. i. promiſſa ſimplicibus verbis patris illa non cōſentiente. † Et hoc colligitur ex eo qđ dr̄ circa finē, decreuerat deſponſare: vt infra ſeptenniū deſponſauerat.

† Nec tacite, nec expreſſe. ſic videtur itelligere Innoc. ꝓut nota. ex̄ de deſpō. impu. ca. j. qđ dicvt ex tra lib. vj. e. tit. ſi infantes. §. porro. cū duobus. §. ſeq.

d Itē apoſtol⁹. Ab hoc loco vſqʒ ad. §. ecce. allegat ꝙ neuter coniugum ſine conſenſu alterius poteſt tranſire ad religionē. exinde vſqʒ ad. §. cum ergo Maria. probat ꝙ vterqʒ ſponſorum poteſt. Et ex his cōcludit ibi ꝙ inter ſponſum et ſponſam non eſt coniugium.

Item propoſitum. Caſus. Adhuc probat Gratianus inter ſponſum et ſponſam non eſſe matrimonium. Quod ſic probat. Nam vir ſine conſenſu vxoris non poteſt ingredi religionem. Et hec eſt propoſitio quam probat vſqʒ ad. §. ecce, Sed ſponſus hoc facere poteſt: vt in. §. ecce. Et hec eſt aſſumptio quā ꝓbat vſqʒ ad. §. cum ergo. ibi concludit inter ſponſū ⁊ ſpōſam non eſt matrimonium.

Sunt q̄ dicūt. Caſ⁹. Hoc capiť. diuiditur in duas ptes. In prima parte Greg. reprehendit quoſdā qui dicebāt matrimonia propter religionē poſſe diſſolui: q̄r lex humana hoc ꝑmittebat: ſed dicit Grego. hoc nō eſſe verū: quia etſi lex humana concedat, lex tamen diuina hoc ꝓhibet. Qđ probat duabus authoritatibus. domini. Nam cum vir ⁊ vxor ſint vna caro non debet alter ad religionem tranſire, et alter in ſeculo remanere. In ſecūda parte dicitur ꝙ ſi ex cōſenſu ambo eligant continere, et vitam ducere religioſam cauſa maioris meriti, vel ꝓpter emendationē preteriti delicti hoc facere poſſūt, ſicut multi ſancti fecerūt. ſine conſenſu autem vtriuſqʒ hoc fieri non poteſt. quod ꝓbat authoritate Pauli ad Corithios. Secūda ibi: Si vero.

e Humana. in aut. de nup. §. diſtrahūtur. col. iiij.

f Diuina. ꝟ. diſtin. x. ca. j.

f Diuina. que tunc demū locū hʒ cū carnalis cōiunctio vna caro eſt. ex̄ de cōuer. coniug. ex publico.

g Latori. id eſt Chriſto: cui nullus reſiſtere poteſt. xj. q. iij. ſecundum. xix. q. ij. due. Joan.

Uir et vxor erunt duo in carne vna qualiter exponit.

a ¶ Una. Fictione iuris vir ⁊ vxoꝛ vna caro ſunt. vel erūt duo in carne vna. i. in vno carnali opere. i. ad vnam carnē. vel. i. ad vnā ꝓlē ꝓcreandū. Sic ⁊ foꝛnicarij dicuntur vna caro. j. xxxij. q. iiij. in eo.

Monaſterium intrāte vno coniugū an poſſit alter in ſe culo remanere.

b ¶ In pollutione. Arg. q̄ vno intrāte monaſteriū poſſit alter coniugum in ſeculo remanere, dūmodo in caſtitate. non em̄ videt eſſe cauſa prohibitiōis, niſi pollutio. cauſa ergo ceſſante ceſſabit prohibitio. qḋ verum eſt ſi eſt ſenex: vt ex̄ de conuer. coniu. cum ſis preditus.

c ¶ Minora. hoc tenet in honorib9: vt. s. xcv. diſtinc. illud. s. xxiiij. qōe. j. miramur.

d ¶ Maioꝛa. Nō in honorib9: vt. s. diſt. l. qui ſub gradu. et eſt ſic. xvj. q. ij. viſis. B.

Coniuges an cōmiſcēdo mereant.

e ¶ Anteacte. et nonne hoc caſu augēt ſibi merita? ſic. faciūt enim vtrūq3, ſed in ipſo non delent culpas. Item nonne cōmiſcendo augēt merita ſibi? ſic. † ſed non tantum nec ita expedite. ‡ l3 quidā dicāt q̄ cū cōmiſcentur, ⁊ cauſa reddēdi debiti vel ꝓlis, non merentur pꝛemium, ſ3 min9 ſupplicium, ſed hoc improbat. j. xxxiij. q. v. ſi dicat. Jo.

† xxxiij. q. v. c. j. ‡ xxiij. q. iiij. chriſtiano.

vna[a]. Si ergo vir et vxoꝛ vna caro ſunt, ⁊ religionis cauſa dimittit vir vxoꝛē, vel mulier viꝝ in hoc mundo remanētem, vel etiā foꝛtaſſe ad illicita vota migrantē: q̄ eſt iſta ꝯtrouerſia, in qua vna[a] ⁊ eadē caro ex parte trāſit ad cōtinētiā, ⁊ ex parte manet in pollutione[b]? ¶ Si ꝟo vtriſq3 cōueniat ꝯtinētē vitam ducere, hoc q̄s audeat accuſare: cū certū eſt q̄ oipotēs deus q̄ minoꝛa[c] cōceſſit, maioꝛa[d] non ꝓhibuit? duob9 em̄ modis ſancti viri etiā a licitꝭ abſtinere ſolēt. aliquando vt merita apud deū oipotentē ſibi augeāt, aliquādo vt anteacte[e] vite culpas detegāt: ꝓinde cum boni coniuges aut meritū augere deſiderant, aut anteacte vite culpas delere: vt adſtringāt ſe, ⁊ melioꝛē vitā appetāt, licet. ſic em̄ multos ſanctoꝝ nouim9 cum ſuis ꝯiugib9 ⁊ pꝛius continētē vitā duxiſſe, ⁊ poſtmodū ad ſancte ecclie regimina migraſſe. ſi ꝟo continētiam quā vir appetit, mulier nō ſeq̄tur: aut quam mulier appetit, vir recuſat: diuidi cōiugiū non pōt, q2 ſcriptū eſt: Mulier poteſtatē ſui coꝛpoꝛis non h3, ſed vir: ſilr ⁊ vir poteſtatē ſui coꝛpoꝛis non habet, ſ3 mulier.

I dē Leoni epō Cathanēſi.

¶ Abſq3 viri ꝯſenſu monaſterio mulier deputata, ad eius cōſoꝛtiū nō ꝓhibet redire.

Multoꝝ relatione cōperimus hanc apud vos olim conſuetudinem[f] fuiſſe, vt ſubdiacones ſuis licite[g] miſcerentur coniugib9. quod ne denuo quiſq3 pꝛeſumeret, a ſeruo dei ſedis noſtre diacono ex authoꝛitate noſtri deceſſoꝛis iſto modo eſt pꝛohibitum[h], vt eodem tempoꝛe hi qui iam vxoꝛibus fuerant copulati, vnum ex duobus eligerent, id eſt aut certe[i] miniſtrare nulla ratione pꝛeſumerent, aut a ſuis vxoꝛibus abſtinerēt: ⁊ quantum dicitur ſpecioſus, tunc ſubdiaconus pꝛo hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit[k] officio: et vſq3 in obitus ſui tempus notarij[l] quidem geſſit officium: et a miniſterio quod ſubdiaconū opoꝛtuerat exhibere ceſſauit. poſt cuius obitum quia relicta eius Honoꝛata eſt marito ſociata, a tua fraternitate in monaſterio cognouimus eſſe deſtinatam. Ideoq3 ſi (vt fertur) eius ſe maritus ab adminiſtratione ſuſpendit[m], antedicte mulieri non debet[n] officere q̄ ad ſecunda coniugij

j. coꝛ. vij. a.

Multoꝝ. ¶ Caſus. Olim cōſuetudo erat in Sicilia q̄ ꝯiugati ꝓmouebant in ſubdiaconatū nō promiſſa continētia, ⁊ ſimul vtebant matrimonio contracto et officio eccleſiaſtico: quod poſtea a Pelagio pꝛedeceſſore Grego. fuit pꝛohibitum ſub alternatione. ſ. vt alterutro eſſent contēti, ſc3 conſoꝛtio vxoꝛis, ⁊ ceſſarent ab officio ſubdiaconat9: vel retinerent officium ſubdiaconat9, ⁊ ceſſarent a conſoꝛtio vxoꝛis. Pꝛopter quam conſtitutionem Specioſus ſubdiaconus de quo hic habetur, retento vſu coniugis dimiſit officium ſubdiaconatus. poſtea eo moꝛtuo relicta eius nupſit alij: quā epiſcopus ſeparauit a marito, ⁊ retruſit in monaſterium. ſcribit ergo Gregoꝛius illi epiſcopo: ⁊ pꝛecipit vt ſi ita veritas ſe habet, eam extrahat de monaſterio, ⁊ reddat marito, quia ei legitime nubere potuit.

f ¶ Conſuetudinē. contra. xxxj. diſt. ante triennium. in pꝛinci. ſed ibi loquitur poſt pꝛohibitionē. ⁊ dicit B. q̄ Pelagius fecit tantum vnam conſtitutionem ſub diſiunctione: ⁊ illam retractauit Grego. vt ibi notaui. Hug. dicit q̄ duas fecit: vnam pure que ibi repꝛobatur, aliam quam hic tangit non repꝛobando.

g ¶ Licite. Ante ſubdiaconatū ductis, quia nec tēpoꝛe aplꝛoꝝ in ſubdiaconatu licuit ꝯtrahere. lxxxiiij. diſ. cū in pꝛeterito.

h ¶ Pꝛohibitū. et male: q2 nec poterat ꝓpere q̄ abſtinerēt ab vxoꝛibus quas erant legitime adepti, nec etiā q̄ abſtinerent ab officio: q2 ſine culpa non poteſt quis puari officio. et ita fuit retractatū a Gre. xxxj. diſt. cap. j. Dicit tamen Hug. q̄ bene: quia abſtinere ab vxoꝛibus fuit eis indictum ſi poſſent habere conſenſum viroꝛum. Item dicit q̄ al's interdictum fuit ex cauſa miniſteriū, ſed ſine culpa: ſicut et beneficium interdicit coniugatis ſine culpa, ſed non ſine cauſa. ex̄ de cleri. coniug. ca. diuerſis.

Beneficiū ꝯiugatꝭ interdicit

i ¶ Aut certe. Argu. q̄ id quod per ſe ſimpliciter imperari non poteſt, ſed perſuaderi: vt cōtinētia. xxxij. q. j. integritas. ſubalternatiue et diſiunctiue imperari poteſt xxxij. diſtinct. lectoꝛes. Argu. contra ff. de cōdi. inſti. que ſub conditione. §. ſi quis.

k ¶ Suſpēdit. tēpoꝛe pꝛohibitionis. ⁊ ita nō fuit adſtrictus voto continentie vel expꝛeſſe vel interpꝛetatiue. Unde eſt argu. eum ⁊ vxoꝛem eius continentiam non vouiſſe.

l ¶ Notarij. Arg. contra. xx. q. iij. eos.

m ¶ Suſpendit. Secus ergo ſi ſe non ſuſpendit. vnde mulier pꝛeſumitur vouiſſe (quod concedo) eo ipſo q̄ licentiam dat viro pꝛomouendi. Sed quare ſeparatur a viro ſecundo, licet non vouiſſet? quia vxoꝛ clerici debet ſe conuertere alicui religioni: vt arg. s. xxviij. diſtin. quia ſunt. ⁊ ſic pꝛeſumebatur ⁊ dicebatur de iſto. Argu. contra: xx. q. iij. eos.

Uxoꝛ dans viro licentiā ꝓmouēdi vouere videtur.

n ¶ Non debet. s. xxxij. diſtin. ſeriatim. in fi. contra: vbi dicit q̄ non poteſt alij nubere poſt moꝛtē pꝛimi. Sed ibi incepta erat iam ꝯtinētia in ſubdiacono: hic nō. nō em̄ vouit nec expꝛeſſe nec tacite, cum ei9 marit9 non fuit ꝓmot9

Sub-diacon⁹ olĩ poterat cõiugari.

ad ordinem diaconalẽ. ⁊ in ſubdiaconali ordine bñ licebat tẽpore huius Greg. adherere vxori vel cõtrahere: nõ poſtq̃ edidit illã cõſtitutionem. xxxj. di. ante triennium.
a ¶ Preſertim. i. ſi ſic iũcta eſt cum ſubdiacono, q ipſa tũc fecerit votũ q poſt mortẽ eius contineret perpetuo. tũc em̃ nõ fuit matrimoniũ cũ ſcdo. hoc ſm̃ h. cui⁹ opinionẽ notaui. xxxij. diſtin. ſeriatim. ſed ſm̃ opinionem noſtram quam no. s. e. q. j. c. j. falſum eſſe patet. nã ſm̃ hoc etiam ſi expreſſe vouiſſet, niſi deuoueret ſe religioni, non ſolennizat: vt ibi dixi: nec ſeparatur a viro ſecũdo. Joã. ⁊ quocũq₃ modo dedit licentiã ſiue ĩgrẽdi religionẽ, ſiue ordinẽ ſuſcipiendi, nõ ſeparabitur ſcdm̃ matrimoniũ. Dic ergo hic preſertim, id eſt maxime. nã preſumptionem induceret contra eã, non tamẽ q̃ ſufficeret ad ſeparationẽ. h. vtrum autẽ dando licentiã intelligaꝛ ſolẽniter vouere, no. xxxij. diſt. ſeriatim. ⁊. xxviij. diſt. ſi ſe cuiq₃.

ſecus ſi ius ſciuit. Jo.
d ¶ Promiſit. Compellẽda em̃ eſt ſi ſe ꝓmiſit futuram monachã: arg. xij. q. ij. quicunq₃ ſuffragio. † niſi maius periculũ timeaꝛ. extra qui cle. vel vo. veniens. Uel dic ꝓmiſerit ſe deuouendo religioni.

† melius facere. xij. q. j. ſcimus. poſſi. q̃ q.

vota migrauit: ꝑſertim [a] ſi non tali mente ſubdiacono iuncta eſt, vt a carnalibus voluptatibus abſtineret. Si ergo ita ſe veritatẽ queẽadmodum edocti ſumus, habere cognoſcis: predictã te mulierem de monaſterio per oĩa conuenit relaxare, vt ad ſuũ maritum ſine aliqua poſſit formidine remeare. Itẽ adriano panormitão notario.

¶ Ad vxorẽ redire cogaꝛ q̃ ſine eius conſenſu religioſam veſtem ſuſcepit.

Agathoſa latrix ꝑſẽtiũ queſta eſt virũ ſuũ contra voluntatẽ ſuã in monaſterio vrbici abbatis eſſe conuerſum. quapropter experientie tue precipimus vt diligenti inquiſitione diſcutiat ne forte ei⁹ voluntate conuerſus ſit [b], vel ipſa [c] ſe mutare promiſerit: et ſi hoc repererit, ⁊ illum in monaſterio permanere ꝓuideat, et hãc (ſicut ꝓmiſit [b]) mutare compellat. Si vero nihil horũ [e] eſt, nec quondã [f] fornicationis [g] crimen (propter qđ licet dimittere vxorẽ) predictã mulierẽ cõmiſiſſe cognouerꝭ, ne illi⁹ conuerſio vxori relicte in ſeclo fieri poſſit perditiõis occaſio, volum⁹ vt maritũ ſuum illi etiam ſi iam tonſuratus [h] eſt, reddere debeas [i], oĩ excuſatiõe ceſſante qꝛ etſi mũdana lex precipit cõuerſionis [k] grã vtrolibet inuito poſſe ſolui coniugiũ, diuina tñ lex fieri non permittit. Nã niſi

e ¶ Horum. ſcꝫ q nec illa mutare ſe ꝓmiſit, nec conſenſit ⁊c.
f ¶ Nec quondã. Hic petitorio agebaꝛ: et ideo excipit de fornicatiõe. alr̃s primo reſtitueret: ex̃ de reſtit. ſpo. ex conqueſtione.
g ¶ Fornicatiõis. Publice: vt ex̃ de diuor. ſignificaſti. alr̃s ſine iudicio eccleſie dimiſſa reſtitueretur, niſi ipſa ſe ſpoliaſſet vagando cum adultero. Uel veri⁹ dicas q hic referebaꝛ queſtio quomodo ipſa non erat ſpoliata: qꝛ dicebatur q ei⁹ volũtate intraſſet religionem.

Uxor ſi cõſulte dimiſſa eſt reſtituẽda.

h ¶ Tonſurat⁹. ſm̃ h. poſt mortẽ vxoris teneꝛ redire ad monaſteriũ, nec ob. decre. illa extra de ꝯuer. ꝯiug. quidã. licet em̃ ingreſſus vel votũ non teneat quantũ ad ſe, tamẽ monach⁹ eſt, ſicut extinctores ſpiritusſancti. licꝫ em̃ extinguere non poſſunt quo ad ſe, tamẽ extinctores iudicanꝛ. j. q. j. iudices. de conſe. diſt. iiij. queris. videꝛ tamẽ illa glo. ſed nunq̃d ꝯtra. huic. Jo. male dixit h. cum iterum approbata ſit in noua compilatione illa decre. quidam. B.

Spũs ſanctus extingui nõ pot.

Agathoſa. ¶ Caſus. Maritus agathoſe monaſteriũ intrauerat: vxor eius eũ repetebat, ſed ei non reddebatur: quare cõqueſta eſt Greg. ſcribit ergo Grego. Adriano notario vt cognoſcat de hac cauſa: ⁊ ſi inuenerit q voluntate illius intrauerit monaſteriũ, vel q ipſa monaſterium ingredi promiſerit, vel q ipſa fornicata fuerit, permittat illũ in monaſterio remanere: ⁊ a petitione vxoris abſoluat. Si autem nihil eoꝝ inuenerit, ipſum etiã tonſuratũ ad vxorem redire cõpellat: qꝛ etſi lex humana permittat matrimoniũ ꝓpter religionẽ diſſolui, lex tñ diuina hoc ꝓhibet, niſi cauſa fornicationis: cũ poſt carnalem copulã vnũ corp⁹ ſint effecti.
b ¶ Cõuerſus ſit. Licet recipi nõ debuerit, niſi et vxor conuerteret. s. e. ſunt qui dicunt.

Marit⁹ an poſſit religionẽ intrare ſolo ꝯſenſu vxoris taterue niente.

c ¶ Uel ipſa. Hic habes q conſenſus vxoris ſufficit, licet ipſa expreſſe nõ voueat, nec intret religionẽ, ad hoc vt maritus poſſit intrare religionem: vt. xxxiij. q. v. qui vxorem. ⁊ expreſſum videꝛ ex̃ de conuer. coniug. veniens et ca. conſtitutus. nã dando licentiam vouere intelligitur. xxxij. diſt. ſeriatim. xxviij. diſtin. diaconus. ⁊ ca. ſi qua vidua. ſꝫ expreſſe cõtradicit ex̃ de conuer. coniug. c. j. Quidam dicũt licentiã vxoris non ſufficere niſi et ipſa intret religionẽ. ⁊ illud ca. xxxiij. q. v. qui vxorẽ. intelligũt loqui de conſilio. ⁊ qđ hic dicit, ſi vero nihil horũ, dicunt q hec dictio horum, hic demonſtrat hec duo membra. ſ. crimen fornicationis, ⁊ hoc q ipſa ſe mutare ꝓmiſit. ⁊ exponunt hic vel pro ⁊. Alij dicunt q ſola licẽtia ſufficit, ⁊ dando licentiam intelligiꝛ vouere, ⁊ cogiꝛ intrare religionem, niſi ſit vetula: vt ex̃ eo. cum ſis predit⁹. ⁊ intelligunt decre. primã predi. de conuer. coniug. de licẽtia extorta. Probabiliter poteſt dici q ſi mulier ignara iuris dedit licentiã, non intelligitur vouiſſe, ⁊ tunc poteſt maritum repetere.

i ¶ Debeas. Sed nunq̃d iſte reddit⁹ vxori poterit ab ea exigere debitũ, ‡ vel ei exigẽti reddere? Dic q exigẽti tenetur reddere. qđ em̃ ſuũ erat, ſcꝫ exigere vouere poterat, ſed non alienũ. ſ. nõ reddere: vt. xxxiij. q. v. vna. ſed ab ea exigere non poterit: argu. extra de ꝯuer. ꝯiug. q̃dã intrauit. qꝛ quantũ in ſe fuit, ſe voto aſtrinxit. Sed nunquid ea mortua poterit abbas iſtum repetere, vel iſte poterit aliam ducere? Dicendum q abbas iſtum repetere non poterit, quia votũ nullũ fuit, ⁊ non fuit monachus, non tamẽ aliã ducere poterit: qꝛ quantũ in ſe fuit, ſe voto ligauit. ſi tamẽ duxerit de facto, tenet, ⁊ erit matrimoniũ inter eos: vt ex̃. e. placet. h. tamẽ contrarium dixit, et dixit q non eſſet decre. que eſt ex̃. e. q̃dã. Si autem aliquis de licentia vxoris ſue intrauit religionẽ: ſatis poteſt dici q mortua vxore que eum repetijt, cogiꝛ reuerti ad monaſteriũ: ⁊ ſi contraheret, non teneret matrimoniũ: vt ex̃ eo. titu. ex parte. Jo.

Marit⁹ religioſus ad vxoris repetitionem an poſſit debitũ exigere?

‡ Sꝫ qđ ſi mulier edoceat virũ de monaſterio, ſtati petere et vult intrare? hoc facere poſ-

k ¶ Couerſionis. Ante iudiciũ ecclẽe neuter poteſt intrare monaſteriũ altero inuito, niſi cũ publice fornicata eſt. tũc vir ea inuita poteſt intrare monaſteriũ: ſꝫ non illa ſed facta ſeparatione iudicio ecclẽe, ſm̃ h. neuter teneꝛ alteri, ⁊ vterq₃ ceſſit iuri ſuo. arg. vij. q. j. q̃ periculoſum. ⁊ ideo tũc dicit h. q vterq₃ intrare poteſt reliquo inuito. Illud autẽ apl̃i: Aut maneat innupta, aut recõcilieꝛ: qđ de dimittẽte loquiꝛ, intelligiꝛ ante ſentẽtiam eccleſie. Jo. ſed aut̃. contradicit. h. vt. C. de adul. auꝛ. ſed hodie. B.

ſit ante carnis copulā arg.ex de cōiu.ſer.pro poſuit. ſm Jo. de anco

a ¶ Dimittere. Arg. ꝙ alter cōiugum pōt intrare monaſterium altero conſentiente etiā poſtq̄ʒ ſunt vna caro effecti. Et ſic habes duas cauſas hic quibus poſt carnalem copulam vir poteſt ſeparari ab vxore quantum ad reddendū debitū, et cohabitationem: ſcʒ fornicationem: tamen poſt ſeparationem factam ab eccleſia, antea nō: vt.j.xxxv.qōne.vj. multorū. et.xxxiij. qōe.ij. ſeculares. ⁊ votū conuerſionis tūc exigitur vt illa cōſentiat, ⁊ ſilr cōuertatur ⁊ ꝓfiteatur ſi eſt iuuenis: ſi vetula, ſaltem ꝓfiteatur ꝑpetuā continentiā. ex de conuer.cōiuga.cuʒ ſis preditus.

Monaſterium intrare an poſſit alter cōiugū poſt copulā altero cōſentiēte.

f ¶ Si tu abſtines. ¶ Licentiam.i.occaſionem.

g ¶ Imputabitur. Adeo ꝙ ſm Jo.de fan.nō poterit dimittere eam ꝓpter talem fornicationē: qm̄ qui occaſionem damni ⁊c. ṡ. diſtin.l.ſtudeāt. ⁊ ca.ſepe.et.j.q.j. placuit. Et eſt argu.pro eo in auť. vt lice.ma.⁊ auie.§. qꝛ ꝟo plurimas.in ſi.col.viij.quod nō credo.ex̄ de diuor. ſignificaſti.lʒ enim det occaſionē ille, ipſa tamē debet fidem ſeruare caſtitatis.arg.ṡ.e. agathoſa.et.xxxiij.qō. v.quod deo.niſi eā tradat alij adulterandā.ex̄ de eo qui cog.cōſang.diſcretionē.ff.ſo.ma. cuʒ mulier. Dic ergo hic tue abſtinentie id eſt abſtinenti tibi imputabiť peccatum qđ cōmittit ei debitū denegando. Jo.

Damni dās cāʒ dāmum feciſſe videť. ✝ Sed ar.ꝯ cū eſt expſſum.ṡ.e.ſi q̄s. ibi adultera erit. vbi.hu.ponit et tʒ qđ.j.ſequiť in glo.iteʒ eſt arg. expſſū.xxxij.q.v.puto.

fornicationis cā vir vxorē dimittere[a] nulla rōne concediť: qꝛ poſtq̄ʒ copulatione cōiugij viri atq̄ʒ mulieris vnū corpus efficiť, non pōt ex parte cōuerti ⁊ ex parte manere in ſeculo. Item ex.viij.ſynodo.

¶ Sine conſenſu vxoris religionis propoſitum vir ſumere non poteſt.

Si q̄s cōiugat⁹ vult cōuerti ad monaſterium non eſt recipiēdus niſi prius a coniuge caſtimoniā ꝓfitente[b] fuerit abſolutus. nam ſi illo viuente illa per incōtinētiā alteri nupſerit, proculdubio adultera erit: nec recipietur apud deū eius viri[c] conuerſio cuius ſequiť coniugalis federis proſtitutio. Tales igitur cōiuges tunc ſine culpa ſequunť Chriſtū derelicto ſeculo, ſi habeāt ex pari volūtate caſtitatis cōſenſum. Item ex ſynodo Eugenij pape.

¶ Sine conſcientia epiſcopi viro et vxori cauſa religionis diuertere non licet.

Si vir et vxor diuertere pro ſola religioſa inter ſe cōſenſerint vita, nullatenus ſine epī conſcientia[d] fiat: vt ab eo ſingulariter ꝓuiſo cōſtituātur loco. nam vxore nolente, aut altero eorū, etiam pro tali re matrimoniū nō ſoluitur[e]. Item Auguſtinus de adulterinis coniugijs.

¶ Sine vxoris voluntate viro continere non licet.

Si tu abſtines ſine vxoris volūtate, tribuis ei fornicandi licētiam[f]: et peccatum illius tue imputabitur[g] abſtinentie. Item Gregorius Urbico abbati.

¶ Uir nō eſt ſuſcipiēd⁹ in monaſteriū niſi vxor cōuertatur.

Quia Agatho lator preſentiū in monaſteriū dilectionis tue ꝯuerti deſiderat: hortamur vt cū oī eū dulcedine dilectioneq̄ʒ ſuſcipias: quē tm̄ ita ſuſcipiēdum eſſe cognoſce, ſi vxor illi⁹ ſilr cōuerti voluerit. Nam dū vnū vtrorūq̄ʒ corpus cōiugij[h] ſit factū copulatione: incōgruū eſt partē cōuerti, et partē in ſeculo remanere. Item Nico.papa.

¶ Continentie vota non licet vxori ſuſcipere niſi eādem vitam vir eius elegerit.

Scripſit nobis Theberga regia ſe regia dignitate[i] vel maritali copula velle exui, ⁊ ſola vita priuata eſſe cōtentam deſiderare: cui nos ſcripſimus non aliter hoc fieri poſſe[k], niſi eandē vitā coniunx eius Lotharius elegerit. nam lʒ ſit ſcriptū: Quos deus coniunxit, homo nō ſeparet: deus tamen et nō homo ſeparat qn̄ diuini amoris intuitu ex conſenſu...

Si q̄s cōiugatus. ¶ Caſus. Si aliquis cōiugatus voluerit ad monaſterium trāſire, non poteſt hoc facere ſine licētia vxoris: quia non recipitur apud deum viri ꝯuerſio cuius ſequitur cōiugalis federis ꝓſtitutio. vnde ſi vxor poſtea nubat, adultera erit. licite ergo fieri pōt de vtriuſq̄ʒ conſenſu.

b ¶ Caſtimoniā profitente.i.tranſeunte ad religionem, ſi eſt iuuenis. alias ille non eſt recipiēdus. extra de cōuer.coniug.cum ſis preditus.

c ¶ Uiri. Extra de cōuer.cōiug.ſane.⁊.c.ꝯiugatus.

Si vir. ¶ Caſus. Si vir ⁊ vxor cauſa religionis diuertere voluerint: hoc non debet fieri ſine licētia epī: alterutro tamen inuito hoc fieri nō poteſt. Singulariter, id eſt diuiſim: quia in eodem monaſterio eſſe nō debent. Sequentia duo ca. plana ſunt.

d ¶ Conſciētia. Hoc generaliter obtinet, vt ſemper authoritate eccleſie fiat ſeparatio: vt.xxxv.qōe.vj.multorū. ſ.xix.qōne.ij.due.contra.ibi: ſecus in clerico. ſi tamen ſeparatio ne authoritate epī iſtud fiat, tenet: vt generaliter interpretatur conſuetudo. vel in eo caſu exaudi cum volunt conſtruere monaſterium in quo ſe conuertāt ſine licentia epī: arg. de conſe.diſt.j.nemo. Jo.

Coniugum ſeparatio nō fit ſine eccleſie authoritate.

e ¶ Non ſoluitur. niſi poſtea alter velit ratum habere ingreſſum alterius: arg.xxxiij.q.v.mulier.

h ¶ Quia agatho. ¶ Cōiugij. ṡ. diſtin.xl.ſicut. C. de epi. ⁊ cleri. deo nobis. C. de agri. ⁊ cenſi. cū ſcimus. lib.xj. Jo.

Scripſit nobis. ¶ Caſus. Theberga poſtulauit a Nicolao papa vt liceret ſibi religionem intrare. quare papa reſcripſit ei dicēs ꝙ hoc pōt facere ſi vir ei⁹ Lothari⁹ ſimiliter cōuertatur: nec tunc facerent cōtra authoritatē euangelij: qꝛ tales non ſeparat hō, ſʒ deus: cum religionis intuitu ex conſenſu vtriuſq̄ʒ ꝯiugis matrimonia diſſoluātur: aliter autē fieri prohibetur. B.

i ¶ Dignitate. argu. ꝙ hoc ſolo ꝙ q̄s efficiť monachus, deſinit eſſe rex vel imperator, vel papa, vel epūs. ar. vij.q.j. hoc nequaq̄ʒ ⁊c. Et eſt arg. ꝙ ius regni nō tranſit ad monaſteriū: ſed ad ſucceſſores ſanguinis tm̄, vbi per ſucceſſionē habetur. ſic de comitatu ⁊ ducatu. arg. tn̄ ſumiť hic ſophiſtice. Nā iſta non erat regina niſi qꝛ vxor regis fuit: ſicut ⁊ vxor cōſulis dr̄ cōſularis. ff. de ſena. femine. ergo eoipſo ꝙ volebat exui copula maritali, ergo dignitate regia.

Rex deſinit eē rex ſi monach⁹ efficiatur.

k ¶ Poſſe. ſed nonne vir eius erat publicus adulter cū gualdrada: vt.ij.q.j.ſcelus? quare ergo nō etiam potuit ab eo recedere: vt.ṡ.e.agathoſa. etiā ſine iudicio eccleſie vt extra de diuor. ſignificaſti? Potes dicere ꝙ adhuc nō

ſenſu vtriuſqꝫ coniugis matrimonia diſſoluuntur. aliter autem fieri mutuam ſeparationem veſtram prohibemus.

Ecce[a] ꝙ coniugati ſine licentia alterutrius continentiam profiteri nō poſſunt. ſponſi vero etiam inconſultis quas ſibi deſponſauerunt, exemplis et authoritatibus ꝓbant cōtinētiam poſſe ſeruare. Ut enim refert beatꝰ Hiero. Macharius precipuus inter chriſti eremitas celebrato nuptiarū conuiuio cuꝫ veſpere thalamū eſſet ingreſſurus, ex vrbe egrediēs tranſmarina petijt, ⁊ eremi ſolitudinē[b] ſibi elegit. Item beatus Alerius Epiphanij clariſſimi filius ſimiliter ex nuptijs diuina gratia vocatꝰ ſponſam deſeruit, ⁊ nudus Chriſto famulari cepit. Horuꝫ exemplo patet ꝙ ſponſi ſpōſarum non exquiſito ſuarū conſenſu, continētiam valēt profiteri. Probatur idem authoritate Euſebij pape dicentis.

Deſponſata puella nō prohibetur monaſteriū eligere.

Deſponſatā puellā non licet parētibꝰ alij viro tradere: licet tamen illi monaſterium[c] ſibi eligere.

Item Grego. in regiſtro.

Deſponſata impune monaſterium poteſt eligere.

Decreta[d] legalia deſpōſatā, ſi conuerti voluerit, nullo modo cenſuerūt dāno[e] mulctari. Cum ergo coniugatoꝝ cōtinentia niſi ex amboꝝ conſenſu deo offerri non valeat, cū vir ſui corporis poteſtatem non habeat, ſed mulier: ſponſe autē monaſterium poſſunt eligere, et ſponſi non exquiſito conſenſu ſponſarum propoſitū melioris vite aſſumere valeāt: ptꝫ ꝙ inter ſponſum ⁊ ſponſam cōiugiū nō eſt. Item cum ſm Augu. illa mulier non ꝑtineat ad mrīmoniū cum qua docetur nō fuiſſe cō=

ſuperdurerat gualdradā. Uel iō nō potuit ab eo recedere q: de hoc ipſo erat qſtio, an eſſet vxor eius vel nō. Jo.

Ecce. ¶ Caſus. Infert Grati. ex ſupradictis ꝙ coniugati ſine conſenſu, alterutrius continentiam profiteri non poſſunt. Poſtea aſſumit dicens ꝙ ſponſi hoc facere poſſunt. ⁊ hoc probat exemplo Macharij ⁊ Alexij. Et ad hoc īducit ſeqn̄tia duo cap. quorū vltimum intelligit Beneuen. de ſponſa de preſenti, licet Grat. itellexerit de ſponſa de futuro.

a ¶ Ecce. Probauit ꝙ alter cōiugū altero inuito nō poteſt tranſire ad religionem. nunc ponit aſſumptionem ſcꝫ ꝙ ſponſus hoc pōt: et ex eo infert: nō ergo eſt ꝯiūx. j. ꝗ. cum ergo. Jo.

b ¶ Solitudineꝫ. Dicunt tamen quidam ꝙ vita eremitica non ſoluit matrimonium: q: eremita non eſt religioſa perſona niſi ſpecialiter ſe deuoueat alicui religioni ſiue ordini. nam eremita habet proprium: vt. xix. q. iij. ꝗ. econtra. vnde ſi cōtrahit matrimoniuꝫ, tenet. Alij dicūt ꝙ eſt ꝑſona religioſa: ⁊ talis religio habet votum cōtinētie annexū. ſi tamen quis in propria domo vellet religioſam vitā ducere, talis religio nō diſſoluit ſponſalia: vt eẋ de cōuer. coniu. ex parte. ij. Jo.

c Deſponſatā. ¶ Monaſteriū. Sed obijcitur, ſponſus intrat religionem: et monachi nolunt eum recipere ante legitimam probationem, cum non debeant. extra de regu. ad apoſtolicā. Nunquid ergo ſponſa tandiu tenetur eum expectare: forte per annū vel per triennium, ſecūdum ꝙ eſt notus vel ignotus: et ipſa talis eſt ꝙ continere poteſt? Ad hoc dico ꝙ ſi ſine licentia vxoris tranſit ad religionem, non habebit tempus probationis niſi duos menſes. ſi autem de eius voluntate tranſit, tenetur cōtinere vſqꝫ quo ſit elapſum tempus ꝓbationis. et qd̄ dicit decre. extra de cōuer. cōiug. ex publico. ꝙ duo menſes tantum dantur aſſumenti habitum religionis, intelligas de illo qui ſine voluntate vxoris tranſit. Similiter diſtingue in clerico tranſeunte ad religionem: vt ſi de licentia epiſcopi tranſeat, ꝙ poſſit petere tēpore ꝓbationis priora ſtipendia. ſecus ſi ſine licentia. Jo. Quid iuris ſit de hoc, in queſtionibus not. † B. Lau. tamen dicit ꝙ ſi alter dat licentiam alteri, nō intelligitur dediſſe niſi ſcd̄m ꝙ de iure debet habere, ſcilicet vſqꝫ ad duos menſes. Sed quid ſi non vult eligere monaſteriū: ſed in propria domo vult habitum ſumere vel continentiam vouere? Dicimus ꝙ non poteſt: vt habes eẋ de conuer. cōiu. ex parte. in fine. nec ſponſus poteſt ad eccleſiā ſecularem conuerti, vel ordinem accipere: vt extra de cleri. coniug. cap. j. ꝗ. e. ſi vir. Et dicit Hug. ꝙ ſponſus cum dat licentiam ſponſe vel ecōuerſo intrandi monaſterium, matrimonium non ſoluitur: ſed compellendus eſt ⁊ ipſe intrare etſi contraxerit, duos habet viros mulier, vel vir duas vxores. Tu dic ꝙ ſiue ea volente ſiue inuita tranſeat alter non cōpellitur intrare monaſterium. Baꝫ. dixit ꝙ non ſoluitur, nec intrare cōpellitur: ⁊ ſi contraxerit, hꝫ duas vxores. Tu dic ꝙ nō compellit̃ intrare: quia cū et dat licētiam, intelligit̃ dare authoritate et iure illiꝰ canonis ex publico, de conuer. cōiug. ⁊ diſſoluitur matrimoniuꝫ: vt dicitur expreſſe in aut. de ſanc. epiſ. ꝗ. ſpōſalibus quoqꝫ. col. ix. vbi dicit̃ ꝙ vinculū illud rūpitur. licet ad hoc reſponderi poſſit per ca. ꝗ. eo. ſcripſit. nam ibi dicitur matrimoniuꝫ diſſolui poſt carnalem copulaꝫ: quod eſt impoſſibile, niſi quo ad ſeruituteꝫ. xxxij. q. vij. tātum valet. Joan. Dicit tamen imperator ꝙ quicquid ligatur, ſolubile eſt. in auten. de nup. ꝗ. nuptias. col. iiij.

d Decreta. Pone ꝙ ſponſus dicit ſponſe: Intra religionem, ⁊ ego cōtinebo. nunquid rumpitur matrimonium? Quidam dicūt ꝙ ſi continet, non rumpitur: ſed ſi cōtrahit, rumpitur. vnde ſecundū eos non ſola religio rumpit, ſed religio cum copula. Item quid ſi iurauit vterqꝫ ꝙ nō intraret religionem: queritur vtrum intrare poſſit? et videtur ꝙ non. xxij. q. iiij. ꝗ. illicitum. Argu. contra. xix. q. ij. due. dic ꝙ nō debet intrare: ⁊ cum religio ſoluat vinculū matrimonij, videtur ꝙ et vinculum iuramenti: vt extra de ſponſa. commiſſum. et de iureiur. peruenit. Joan.

e ¶ Damno. Res enim quas alter alteri dedit, reſtituentur ei: vt extra de conuer. coniuga. ex publico. licet poſſit videri ꝙ ille per quem ſtat ꝙ matrimonium non conſummatur, debeat puniri: vt. C. de ſponſa. l. vltima. Sed non eſt ita. † ſi tamen oſculum interuenit, non poteſt ſponſus niſi dimidiam partem rerum ſuarū datarū ab ipſa repetere: ſed mulier totuꝫ repetit quod dedit. C. de dona. ante nup. l. ſi a ſponſo. Joan.

Cum ergo. ¶ Caſus. Infert Gratianus nunc cum coniugati non poſſunt ſine conſenſu alterutrius continentium profiteri: ſponſi vero hoc poſſunt: patet ꝙ inter ſponſum et ſponſam non eſt matrimonium, et ad

Eremita an ſit perſona religioſa.

Queſtio venerialis eſt et icipit: quidā clericus intrauit. vbi dicit Tāc. ꝙ clericꝰ q̄ de licentia ſui p̄lati itrauit religionem vt eſſet in ꝓbatiōe habebit interi oēs fructus ſui bn̄ficij cū ſit clericus eccleſie et poſſit reuerti ſi velit. hodie hec qō eſt expedita vt ptꝫ eẋ.

li. vj. de reg. bñficium dic vt ibi.

ſ. Coꝛ. vij. a.

Religio vtrū ſoluat vinculū iuramēti.

† Sub. q: iure ꝑmittēte hꝰ fit: tō penam nō meret. C. de adul. gracchus. ⁊ xxij. q. j. hac rōne.

confirmādam ſuā cōcluſionem inducit authoritates: pri mo Aug. ſcdo Leonis, tertio Nicolai, quarto Grego. Et qd dicit Nicolaus, intelligitur ſi eam cognouit.

QUod autē. ¶ Caſus. Dicit in hoc. c. ꝙ ſi frigid⁹ du cat vxorem de facto, ꝛ illa poſſit ꝓbare ꝙ hoc verum ſit, per veram probationē: ſcꝫ per aſpectū corporis: vel. vij. manu propinquorum, ſeparari debent.

nium: quod tribus rationibus confirmat. Nam ſi eſſet matrimonium inter ſponſum et ſponſam, ergo per ſolā cauſam fornicationis poſſet eam dimittere, ꝛ eius vir ſecundus a promotione repelleretur, ꝛ diſceſſio ab inuicē diceretur diuortium. at in ſponſo et ſponſa ſecus eſt. et ꝙ diuortium nō ſit inter ſpōſum ꝛ ſpōſam probat authoritate ipſius Ambroſij.

a ¶ Qd aūt. De hac materia habebis. xxxiiij. qō. j. capi. j. Joan.

b ¶ Nubere. Id eſt carnaliter commiſceri: vt. s. diſt. xxxiiij. valentino.

c ¶ Scriptū eſt. in lōbarda. Et ita eſt arg. ꝙ leges induci poſſunt in cauſis matrimonialibus. nā ꝛ in accuſatione etiam clericorum inducunt. ar. iij. q. ix. dignum. (Leges allegari poſſunt in. cauſis mrimonialib⁹.)

d ¶ Probare. J. xxxiij. q. j. ſi qs accepit. contra. ex̄ de deſpon. impu. cōtinebat. ex̄ de clan. deſpon. ſi qs clam. ex̄ de fri. ꝛ malefi. ca. j In his oibus dicit ꝙ ꝓbationi viri ſtādū eſt, ꝗ etiā ſacramento viri: vt in ca. cōtinebat. ſed hoc intelligit cū vir tacet, ꝛ probationes nō hꝫ: immo verior eſt ſolutio ꝙ hoc locum habet quotiēs mulier que virgo eſt ſe incognitam vult ꝓbare per aſpectū corporis. hec probatio prefertur omnibus etiam iuramento viri. extra de probat. propoſuiſti: validior enī eſt et melius res ingeritur animo oculata fide ꝗ per aures. inſtitu. de gra. di. cogna. §. hactenus. et §. conſobrino. ſed ſi fuiſſet mulier, potius crederetur viro: et ſic loquuntur iura contraria. (Mulier ſi dicat ſe incognitā et vir ꝯiū cui⁹ ꝓbatio admittet.)

mixtio ſexus. Item cum ſcḋm Leonē illa nō ꝑtineat ad matrimoniū cū q̄ non docet fuiſſe nuptiale miniſteriuꝫ: apparet ꝙ inter ſponſum ꝛ ſpōſam ꝯiugiū nō eſt. Item Nico. papa precepit de his q̄ ab aduerſarijs excecant, ꝛ mēbris detruncant, vt ob hāc infirmitatē cōiugia taliū nō ſoluant. De his autē qui cauſa frigiditatis vxoribus debitum reddere nō poſſunt, ſtatuit Gregor. papa vt vterqꝫ eoꝝ ſeptima manu ꝓpinquoꝝ tactis ſacroſanctꝭ reliquijs iureiurando dicat ꝙ nūqꝫ per commixtionē carnis cōiunctivna caro effecti fuiſſent. tunc mulier ſecundas nuptias poterit contrahere: vir autem qui frigide nature eſt, maneat ſine ſpe coniugij.

Unde idē ſcribit Venerio Carolitano epō ita dicens.

¶ Si mulier probauerit ꝙ a viro ſuo nunqꝫ cognita fuerit, ſeparetur.

QUod autē[a] interrogaſti me de his qui matrimonio cōiuncti ſunt, ꝛ nubere[b] nō poſſunt: ſi ille aliā vel illa aliū poſſit accipere: de his ita ſcriptū eſt[c]. Uir ꝛ mulier ſi ſe ꝯiunxerint, et poſtea dixerit mulier de viro ꝙ nō poſſit coire cū ea: ſi pōt per verū indicium ꝓbare[d] qd verum ſit, accipiat aliū. Ecce impoſſibilitas coeūdi ſi poſt carnalem copulā inuenta fuerit in aliquo, non ſoluit coniugiū. ſi xᵒ ante carnalē copulam deprehēſa fuerit: liberum facit mulieri aliū viꝝ accipere. vnde apparet illos non fuiſſe coniuges: alioquin non liceret eis ab inuicem diſcedere excepta cauſa fornicationis: et ſic diſcedētes oportet manere innuptos, aut ſibi inuicē reconciliari. Itē ſi ſponſa coniunx eſſet, mortuo ſponſo remaneret vidua: ſi autem vidua eſſet, vir eius ad ſacros ordines conſcēdere non poſſet. marit⁹ enī vidue eque ſicut ꝛ bigam⁹ ſacerdos fieri ꝓhibet. Ex hui⁹ autē copula nullus prohibetur a ſacris ordinib⁹. vt enī ait Gelaſius papa, nihil eſt (quantū ad hunc articulum attinet) qd ei obuiet de canonicis inſtitutꝭ[e]. Apparet ergo hos non fuiſſe coniuges. Item ſi coniuges eſſent, diſceſſio ab inuicem eſſet diuortium. ſed horum ſeparationē negat Ambroſius eſſe diuortiū, dicens de beata Maria, quā ſibi Joſeph deſponſauerat, ꝛ in ſuam duxerat. Joſeph nunqꝫ cognouit eā. nā ſi vir iuſt⁹ eā cognouiſſet. nunqꝫ a ſe diſcedere paſſus eſſet: nec domin⁹ qui vxorē preceperat a viro nō recedere niſi cauſa fornicationis, cōmendans eā diſcipulo author diuortij fuiſſet. ecce commēdatio Marie Joanni, et detractio Joſeph negatur[f] fuiſſe diuortium, qꝛ Joſeph non cognouerat eā. vnde apparet[g] eos non fuiſſe coniuges. Si autē beata Maria quā ſibi Joſeph deſponſauit, et in ſuam duxerat, coniunx negatur fuiſſe: multo min⁹ iſta que ſimpliciter ſponſa erat, cōiunx eſt appellanda.

Item ex conci. Aurelianenſi.

¶ Sororem vxoris polluens neutram valet habere.

QUi dormierit[h] cum duabus ſororibus, ꝛ vna ex

e ¶ Inſtitutꝭ. xxxiiij. diſt. ca. vit.

f ¶ Negat. Re vera non eſt diuortium proprie ſumpto vocabulo: quia diuortiū dicitur inter carnaliter commixtos, repudium inter ſponſos. ff. de verborū ſignifica. inter ſtuprū. §. diuortium. (Diuortiū ꝛ repudiuꝫ differūt)

g ¶ Unde apparet. Totum eſt allegatio.

QUi dormierit. ¶ Caſ⁹. Dicitur in hoc ca. ꝙ ſi quis vxorem a ſe cognitā habuit, ꝛ poſtmodum ſciēter cum ſorore ei⁹ adulteretur: neutram ex ipſis habebit. i. nec vxori debitū reddat: nec poſt mortem vxoris liceat ei nec adultere alicui matrimonialiter copulari. Quidam tamen habēt ibi. §. idem.

h ¶ Qui dormierit. Quidam dixerunt hoc ca. intelligendum ſcḋm decreta. extra ꝺ diuor. ſi qua. ꝛ de ſponſa. requiſiuit. ſed ille decret. parum faciūt. Hug. vero et Baz. dicunt potius eſſe ſtandum euangelio, vnde intelligūt hoc ca. ꝙ exigere non poteſt, ſed reddere tenetur. vnde ſic intelligūt ſequētem literam: non liceat proprie vxori reddere ſibi debitū. i. ipſe nō poteſt petere debitum ab ea: ꝛ ita intelligūt p̄dictas decre. nā peccata ſuos debent tenere authores. C. de pe. ſancimus. ꝛ eſt hodie expreſſum ex̄ de eo q̄ cog.

¶ Ecce impoſſibilitas. ¶ Caſus. Iterū concludit Gratianus ꝙ inter ſponſum et ſponſam non eſt matrimo=

illis antea vxoꝛ fuerat: neutrã ex ipſis habeat, nec ipſi adulte ro vnq̃ȝ in coniugio[a] copulentur. i. nec ꝓprie vxoꝛi ſibi licet redde re debitũ, quã ſibi reddidit illi citam ſoroꝛem eius cognoſcen do, nec etiam poſt mortẽ vxo ris licet ei adultere vel alicui co pulari in coniugium.

De ſponſa vero econtra legi tur in concilio Triburienſi.

De eo q̃ dormiuit cũ ſpon ſa fratris ſui.

Quidã deſponſauit vxo rẽ, ⁊ dotauit[b] eã, ⁊ cum ea coire non potuit: quam clã culo frater ei⁹ corrupit, et gra uidam eam reddidit decretuȝ eſt vt q̃uis nupta eſſe non po tuit legitimo viro, deſponſatã tamen fratri frater habere nõ poſſit: ſed mechus[c] et mecha fornicationis quidem vindictã ſuſtineant: licita[d] vero cõiugia eis non negentur.

Item ex eodem.

Si qs ſponſam filij ſui op preſſerit, ſimul cum ea ſine ſpe coniugij maneat.

Si quis ſponſam[e] filij ſui oppreſſerit, et poſtea fi lius eius eam duxerit: pater[f] poſtmodum non habeat vxo rem, nec mulier virum. filius qui patris facinus ignoꝛauit, aliam accipiat. Si illa quã vir ſoroꝛis ſue cognouerit[g] per petuo copulari ꝓhibetur: hic vero qui ſponſam fratris ſui corruperat, peracta penitẽtia matrimoniũ contrahere per mittitur: apparet[h] hanc non fuiſ ſe coniugem fratris eius.

Item mulier cauſa foꝛnicatio nis a viro ſuo dimiſſa, aut ei re conciliabitur, aut eo viuente innupta manebit.

De ſponſa[i] vero econtra in uenitur in pꝛimo libro capitu larij, in quo ſic legitur.

Si ſponſus raptam reci pere noluerit, liceat ſibi alij nu bere.

Raptoꝛ penitẽtia publi ca mulctetur, raptã ve ro ſi ſpõſus accipere noluerit[k] et ipſa eidẽ crimini cõſentiẽs[l] non fuerit[m], licentia nubendi alij non negetur.

Item ex concilio Toletano.

De eodem.

Statutũ eſt a ſacro con uẽtu vt ſi qs ſponſam al teri⁹ rapuerit[n] publica penitẽ tia mulctetur, ⁊ ſine ſpe cõiugij maneat. Et ſi ipſa eidẽ crimini

Affinitas ſpiritualis eſt maioꝛ carnali. ꝯſan. diſcretionẽ. ⁊ maxime cũ affinitas ſpũalis maioꝛ ſit q̃ȝ carnalis: vt. xxx. q. iij. ita diligere. ſȝ ꝓpter ſpũalẽ ſup uenientẽ nõ ſeparent. xxx. q. j. ad limina. Jo.

a In coniugio. j. xxxij. q. vij. quedã. j. xxxiij. q. ij. ſi qs ꝯtra. ſed ibi neutra fuit vxoꝛ.

De ſpõſa. Caſus. Dictũ eſt. ſ. q̃ illa quam vir ſoroꝛis ſue cognouit, cõtrahere nõ poteſt. nunc dicit ſec⁹ eſſe in ſponſa que poſt penitentiam poteſt contrahere.

Quidã deſpõ ſauit. Caſus. Quidã deſpõ ſauit quandam: et eam, ꝓpter frigiditatem vel aliud iuſtum impedimentum cognoſcere nõ potuit. quã frater eius poſtea corrupit et grauidauit, et ideo ſtatutũ fuit in ꝯcilio iſto vt corruptoꝛ eam nõ habeat: ſȝ frater eius eam non potuit habere: mechus t̃m et mecha poſt penitẽtiã contrahere poſ ſunt.

b Dotauit. i. donationem propter nuptias dedit. naȝ ſm leges mulier dat dotẽ et vir donationem. extra de dona. inter virũ et vxo. nuper.

c Sed mechus. Si fuit ſponſa de preſenti: qd magis videtur ex eo qd dicit, nõ potuit ei cõmiſceri, quia ad id ſponſus iam deuenerat, vt tentaret: ſed non potuit aliquo impedimento † impeditus. Uel ſi fuit ſponſa de futuro, cum qua non cõ mittitur mechia. i. adulterium: dic mechus et mecha. i. foꝛnicarius ⁊ foꝛnicaria: quia foꝛnicatio mechia dicitur: argu: xxxij. q. iiij. meretrices. ⁊ hoc eſt quod ſequitur foꝛ nicationis ⁊c̃.

Adulterũ cum ſponſa nõ ꝯmittitur.

† Adde in gl. c. diſcretionẽ de eo q̃ cogno. cõſang. vxoꝛis ſue. gl. i ca. ſi vo. de ſent. excõ.

d Licita. Poſt mortem ſponſi, ſi erat ſponſa de preſenti. ecce minus puniuntur iſti q̃ȝ adulteri in ſuperioꝛi ca. ſed hoc non contingit propter coniugium, vt intelligit G. ſed peccauerunt minus ob publice honeſtatis iuſtitiam, q̃ȝ ſi eſſet iam cognita, et affinitas interueniſſet. Joannes.

Si quis. Caſus. Deſponſauit aliquis aliquam per verba de futuro: pater ei⁹ eam poſtea oppreſ ſit, cum qua filius poſtea per verba de preſenti cõtraxit de facto. Dicitur hic q̃ tam pater q̃ȝ illa ſint ſine ſpe cõ iugij: filius vero aliam accipiat.

e Sponſam, ſcȝ de futuro.

f Pater. Quare ergo frater permittitur vxorẽ habere in conſimili caſu: vt. ſ. in ca. precedẽti? Reſpon. q2 pater ꝓximioꝛ eſt filio q̃ȝ frater. nã vna perſona intelligitur eſſe cum eo: † vnde magis punitur. Jo.

† De h⁹ xxx. q. iij. §. hac auctoritate. i. ꝑn.

Si illa. Caſus. Infert G. ex ſupꝛadictis dicens: ſi illa quam vir ſoroꝛis ſue cognouit, contrahere non poteſt: qui vero ſponſam fratris ſui corrupit, poſt penitentiã cõtrahere põt, apparet q̃ hec nõ fuit coniunx fratris eius. Itẽ vxoꝛ poſt foꝛnicationem poteſt viro ſuo reconciliari: et eo viuo manebit innupta: de ſponſa vero contrariũ inuenitur: quod pꝛobat per ſe. ca.

g Cognouerit. ſ. e. q̃ doꝛmierit.

h Apparet. Allegando dicit.

i De ſpõſa. de futuro. nã ſi ſit de preſenti, idẽ eſt qd incognita.

Raptoꝛ. Caſus. Si aliqs rapuit ſponſam alterius, raptoꝛ debet puniri: ⁊ ſi ſpõſus eã recipere noluerit, ipſa poterit alij nubere ſi raptori in crimine nõ cõſenſit.

k Noluerit. de facto ſupple, ſi intelligas de ſponſa de preſenti. naȝ de iure cõpellitur eã ‡ recipere ſi ipſa nõ peccauit nec ꝯſenſit, ſed per vim eſt paſſa. ar. xxxij. q. v. reuera. ff. de adul. ſi vxoꝛ. §. ſi qs pla ne. niſi velit ſponſus religionẽ intrare: vt ex̃ de cõuer. cõiu. ex publico. ⁊ ſm hoc qd dicitur in fi. q2 illa poſſit nubere cũ alio, intelligas poſt mortẽ viri ſui. ſi aute ſponſa eſt de futuro, nõ eſt compellẽdus: ‡ quia libera debẽt eſſe matrimonia: vt extra de ſpon. requiſiuit. nam propter modicam cauſam poteſt dimitti vxoꝛ de futuro. extra de iure iuran. quemadmodum.

‡ Et h⁹ de rigore iuris, q2 ꝑ dispenſationẽ act penitentia nubere poteſt. c. ſi autem. xxxvij. q. ij.

l Conſentiẽs. Tunc enim non poſſet nubere, niſi timeretur incontinentia eius: vt ex̃ de eo q̃ cog. conſan. ca. ex literis. in fi. xxxvj. q. ij. ſi autem. Jo.

‡ hoc no. xxxvj. q. ij. § ſum.

m Nõ fuerit. Ante vel poſt. nõ eñ refert quãdo dol⁹ cõmittatur. arg. j. q. j. eos. ⁊. ff. de calũ. l. j. §. qui autẽ.

n Statutum eſt. Rapuerit. i. violenter corrupe rit. Si hoc intelligas de ſpõſa de ꝑſenti, dic alij, ſcȝ ſponſo, q̃ eſt ali⁹ a raptoꝛe. ⁊ ſm hoc dic nubendi. i. car naliter commiſcendi. ſi autem legas de ſponſa de futu ro, dicas alij, ſcilicȝ a ſponſo ⁊ raptoꝛe, nam cum raptoꝛe

Matrimoniũ raptoris ⁊ rapte tenet.

† De h⁹ ma le. g. ⁊ no. ſ. e. cuȝ initiatur. Matrimoniũ ꝓ q̃ ꝑ hibetur.

non debet contrahere in odiū rapine. ſi tamē cōtrahit tenet matrimoniū: arg. ex̄ de rap. accedens. Jo.
a ¶ Cōſentiens. ſ. xxxvj. q. ij. ſi autem. cōtra. ſed hoc de rigore iuris. Joan.
b ¶ Preſumpſerint. ſ. xxxiiij. q. ij. non ſatis. xxxvj. q. ij. tria. cōtra. ſꝫ ibi de rapta nondū alteri deſponſata, hic vero de rapta alteri deſponſata.
c ¶ Uſqꝫ ad ſatiſfactionē. id eſt donec penitētiā agāt de rapina. Jo.

ij.ps. ¶ Apparet. §. Hec eſt. iij. pars. qō. in qua ꝓbat Gratia. per. xij. ca. ꝙ ſponſa de preſenti dicit vxor non de preſenti, ſed ſpe futuroꝝ: ſcilicet quia non eſt ibi ſignificatio que eſt inter Chriſtū et eccleſiaꝫ. vnde qui ducit talem, nō eſt bigam⁹. Jo. de fan.
¶ Caſus. Concludit Gra. ex ſupradictis illam non fuiſſe coniugem cui viuente ſpōſo nubendi licentia conceditur. Poſtea dicit ꝙ inter ſponſum et ſponſam eſt matrimonium initiatū, ꝛ nō ratum: quod in deſponſatione initiaꝛ, ſꝫ in cōmixtione perficiꝛ. Quod probat. ſ.
d ¶ Sed ſciendū eſt. Ponit diſtictionē ſuā de matrimonio initiato: ꝛ eā ꝓbat per ca. que ſane intellecta aliud ſonant.
e Cum initiatur. Quo ad ſignificationē. nā ꝙ ad eſſentiā ſtatim plenū eſt ꝛ ꝑfectū, qꝛ ſimplex eſt, ſicut ꝛ omne ſacramentū. Jo.
f Quapropter. ¶ Perficiunꝛ. non quo ad ſui eſſentiā, ſꝫ quo ad ſignificationē. non tamen ſequiꝛ ꝙ ante non fuerit ꝑfectū, qꝛ perfectū ampli⁹ poteſt perfici: arg. xj. q. iij. anteceſſor. Perficiꝛ autē matrimoniū per coitum quo ad ſui ſignificationē, qꝛ tūc vtrāqꝫ habet ſignificationē, ſcꝫ ꝯiunctionē anime fidelis ad deū, ꝛ Chriſti ad eccleſiā. extra de biga. ca. debitū. Sed quare ſeparatur matrimoniū cauſa religionis poſt coniunctionē anime fidelis ad deum, ꝛ non poſt coniunctionē Chriſti ad eccleſiam? Ratio eſt, quia anima ſeparatur a deo per peccatum: vnde non eſt mirū ꝙ poſt talē coniunctionē matrimonium ſeparatur: ſed illa cōiunctio Chriſti ad eccleſiā deſignatur per vnionē qua vnita eſt diuinitas carni humane in vtero virginali, vnde quia humana caro nunꝙ a deitate ſeparata eſt, ideo poſt talē coniunctionē matrimoniū nunꝙ diſſoluiꝛ? Uel poteſt dici ꝙ facili⁹ eſt ꝙ vna aīa ſepareꝛ a deo, ꝙ̄ tota eccleſia: immo impoſſibile eſt ꝙ tota eccl'ia ſepareꝛ a deo, qꝛ eccl'ia non poteſt nulla eſſe. xxiiij. q. j. pudēda. xxj. diſt. ca. j. Jo.

De hoīe le=g. ꝛ no. ſ. e. cuꝫ initiaꝛ. Matrimoniū ꝙ dd ꝑficitur.

conſentiens[a] non fuerit: licentia nubendi alij non negetur. Qꝫ ſi poſt hec coniungere ſe preſumpſerint[b]: vterqꝫ vſqꝫ ad ſatiſfactionem[c] anathematizetur. Apparet ergo hanc non fuiſſe cōiugē, cui viuēte ſponſo alteri nubēdi licētia nō negaꝛ. Quomodo ergo ſm Ambroſium ꝛ reliqs patres ſponſi cōiuges appellanꝛ, ꝛ his oib⁹ argumētis coniuges nō eſſe ꝓbātur? Sed ſciendum eſt[d] ꝙ coniugiū deſponſatione initiatur, cōmixtione perficiꝛ: vnde inter ſponſum ꝛ ſponſam coniugiū eſt, ſꝫ initiatū: inter copulatos eſt coniugium ratum.

Unde Ambroſius.

¶ In deſponſatione coniugium initiatur.

Cum initiaꝛ[e] cōiugium cōiugij nomē adſciſciꝛ: non cū puella viri admixtione cognoſciꝛ. Ecce ꝙ in deſpōſatiōe ꝯiugiū initiaꝛ, nō ꝑficiꝛ.

Item Ambroſius in lib. j. de patriarchis.

¶ Cōiunctoꝝ cōmixtio, matrimonium perficit.

In oī matrimonio cōiunctio intelligitur ſpūalis quā cōfirmat ꝛ perficit cōiunctorū commixtio corporalis.

Itē Hieronym⁹ ſuper Abdiam prophetam.

¶ Matrimonium ſponſali cōiunctione initiatur, cōmixtione perficitur.

Quapropter in filiabus veſtris fornicabunꝛ, et ſponſe veſtre adultere erunt. Notandum eſt ꝙ in filiab⁹ dicit fornicationem futurā, et in coniugib⁹ adulteria. que ſponſali ꝯiunctione initianꝛ, ꝛ commixtione corpoꝝ ꝑficiunꝛ[f].

Item Ambroſius ad Paternum.

¶ Cū deſponſata fuerit tradita, et in vſum deducta: rite cōiunx appellatur.

Si quis deſponſata ſibi et tradita[g] vtaꝛ: rite coniugium vocatur. Quare autem poſt nuptialis pacta non ſtatim tradanꝛ ſpōſe. Auguſtinus in li. iiij. cōfeſſionū oſtēdit dicens.

¶ Quare ſpōſe poſt pactum non ſtatim tradantur.

Inſtitutū eſt vt ſpōſe iaꝫ pacte non ſtatim[h] tradantur: ne vilē[i] habeat maritus datam, quam ſuſpirauerit ſponſus dilatam.

Iuxta hanc diſtinctionem[k] intelligenda eſt illa authoritas

Si quis.
g ¶ Tradita. Ergo ſi non ſit tradita ſibi et traducta, et ea vtatur vim facit: vt. C. de rap. vir. l. vna. ſꝫ. l. illa non tenet: vt. ſ. eo. lex. extra ꝺ rap. cum cauſam. Jo.
¶ Quare. ¶ Caſ⁹. Hic Gratia. ponit quandā incidētem queſtionem, quare ſcilꝫ ſponſa non ſtatim tradatur ſpōſo ꝛ eā determinat in ſequenti ca. cuius caſus patet.
h Inſtitutum eſt. ¶ Non ſtatim: qꝛ niſi intra duos menſes. ex̄ de conuer. coniug. ex publico. Similiter fideiuſſor nō debet ſtatim venire cū ſacco parat⁹. ff. de ſolu. qꝺ dicim⁹. l. diſt. ꝗuis. — Uide ꝙ le. et no. ſ. e. coniuges.
i ¶ Ne vilē. Nā gratior eſt fructus quē ſpes ꝓductior edit. Et nota ꝙ ꝓpter cauendā vilitatem multa omittuntur. xvj. q. j. precipimus. ff. de offic. preſi. obſeruandū. xlv. diſt. de iudeis. l. diſt. §. poteſt. — Fruct⁹ diu expectat⁹ gratiſſimus eſt.
¶ Iuxta. ¶ Caſ⁹. Iſte. §. diuiditur i tres partes. In pͥma approbat diſtictionem poſitaꝫ. ſ. e. ꝙ. in. §. apparet. de matrimonio initiato et perfecto: ſm quam vt dicit Gra. intelligitur authoritas Aug. ſ. e. non dubium. ꝛ ca. leonis. ꝛ ca. cū ſocietas. In ſcd̄a obijciꝛ, qꝛ dicit Augu. ꝙ inter Mariā ꝛ Joſeph fuit perfectū matrimoniū, ꝛ tamē carnalis copula non interuenit. Sꝫ ſoluit Gra. dicens ꝙ perfectū intelligitur non ex officio carnis, ſed ex his bonis que officium coniugij comitanꝛ. In tertia dat ſolutionem aliam, dicēs ꝙ ſponſa dicitur vxor ſpe futurorum, ꝛ non re preſentium: ſecus in carnaliter cognita. Quod probat quatuor authoritatibus, ſcꝫ vna Ambroſij: duabus Auguſt. et vna Bede. Secūda pars incipit ibi: Sed et obijcitur. Tertia ibi: Poteſt et aliter. Non effectu preſentium: id eſt non vſu carnis. Ad probandum autem hanc vltimā diſtinctionem inducit Gratia. ca. ſequentia. — aľas nō ſuſpirauit.
k ¶ Hanc diſtinctionem, de initiato ꝛ conſummato.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tas Auguſtini: Non dubiū eſt illā mulierē non pertinere[a] ad matrimoniū, cū qua docetur non fuiſſe cōmixtio ſexus. Ad matrimoniū perfectum ſubintelligendum eſt: tale videlicet qđ habeat in ſe Chriſti et eccleſie ſacramentum. ita ⁊ illud Leonis pape intelligendum eſt. ¶ Sed obijcitur illud Auguſtini inter Mariā ⁊ Joſeph fuit perfectū coniugium. Sed perfectum intelligitur non ex officio, ſed ex his que comitantur officium coniugij: ex fide videlicet, prole, et ſacramento que omnia inter Chriſti parētes fuiſſe, authoritate Auguſtini probantur. Cuncta ergo que de non ſeparando coniugio inducta ſunt, de perfecto intelligantur, qđ ſponſali coniunctione eſt initiatum, et officio corporalis cōmixtionis eſt cōſummatū. Jlla vero in quibus ſeparabile coniugiū oſtēdit ſimiliter de initiato intelliguntur, qđ nondum officio ſui perfectum eſt. ¶ Poteſt ⁊ aliter diſtingui. Sponſe[b] appellantur cōiuges cōſuetudine ſcripture, ſpe futurorum, non effectu[c] preſentiū. Unde Ambroſius cū dixiſſet, cū initiat coniugium: non addidit, tunc res vel effectus, ſed tunc nomen coniugij adſciſcitur: oſtendēs tales coniugij nomen habere, non rem vel effectum.

Item Auguſtinus cū de parētibus[d] dñi loqueretur, ait: Cōiuges fuerūt mēte, ⁊ non carne, ſicut ⁊ parentes[e]. Ex quo dat intelligi ꝙ ſicut Joſeph pater domini dictus eſt non effectu geniture, ſed officio et cura puidendi: ſic et coniunx mater eius appellat non coniugij effectu, ſꝫ ſubminiſtratiōe neceſſarioꝝ, ⁊ indiuidue mentis affectu. Hinc Auguſtinus ait: Noli timere accipere Mariā cōiugē tuā. Coniugē noīauit: qꝛ futura[f] erat vxor. Hic ⁊ Beda ſuper Leuiticum: Si quis ſponſam alterius violauerit ⁊c. ſponſam vxorem dixit, nō que tūc erat, ſꝫ q̄ futura erat vxor. Hinc etiā Hieronymus ſuper Mattheum in euāgelio: Cum eſſet deſponſata.

¶ Cōſuetudine ſcripture ſpōſe cōiuges, et ſponſi viri appellantur.

Genuit[g] Joſeph virum Marie. ¶ Cum virū audieris, tibi non ſubeat, ſuſpicio nuptiarū[h], ſed recordare cōſuetudinis ſcripturarū ꝙ ſponſi viri, ⁊ ſponſe vocentur vxores. ⁊ .j. Nō ab alio inuenta eſt niſi a Joſeph, qui pene licentia maritali future vxoris omnia nouerat. et infra. Joſeph fili Dauid ⁊c. Jta vt ſupra diximus, ſponſas vxores appellari conſtat: quod plenius liber aduerſus Heluidium[i] docet.

Itē ſuper Geneſim lib. iiij.

¶ De eodem.

Egreſſus itaqꝫ Loth locutus eſt ad generos ſuos, et qui accepturi erant filias ſuas. ¶ Jn ſequentibus filie Loth virgines fuiſſe dicūtur. Et ipſe ad ſodomitas dixit: Ecce[k] due filie mee, que nō cognouerunt virum ⁊c. Nūc autem dicit habuiſſe generos ſꝫ quidā arbitrant eas que viros habuerunt, in ſodomis perijſſe: ⁊ que virgines erant cū patre exiſſe, ſed hebraica veritas habet: Egreſſus Loth locutus eſt ad ſponſos[l] ſuos. quod quidem magis verum eſſe videt ex hoc quod ſequitur. Qui accepturi erant filias ſuas. vnde dat intelligi ꝙ ſcriptura ſponſos generos vocat. ‡

Item Joannes os aureū in eodem euangelio.

¶ Maria cōiunx dicitur more ſcripture cū ſimpliciter ſpōſa eſſet.

---

a ¶ Non pertinere. Ex his verbis G. b. n⁹ intellect⁹ haberi pōt: ſed ꝙ ipſe malum habuit, patet ex illo loco: Cuncta ergo.

b ¶ Sponſe. nec hec ſolutio multū valet: quia eadem ratione dici poteſt ꝙ cōmittat adulterium ſpe futurorū non re preſentiū q̄ cū ſponſa alicuius fornicat: qđ ridiculum eſt dicere.

c ¶ Effectu. i. propter fidele cōiugiū vt. s. e. coniunx.

d ¶ De parentibus. Joſeph enim putatiuus pr̄ domini dictus eſt. — *Joſeph fuit pr̄ putatiuus dñi.*

e ¶ Sicut ⁊ parētes. q̄ ad Joſeph. Nam Maria carne fuit ei⁹ parens. vnde expone parētes. i. parens. plurale ꝑ ſingulari. ij. q. j. in primis.

f ¶ Quia futura. Ex hoc loco habuit tam Sandulphus ꝙ̄ Gratianus ‡ cauſam ſui erroris, dicentes verū coniugiū non fuiſſe inter Mariā et Joſeph: qđ tamē falſuꝫ eſt: vt. s. e. coniunx. Et eſt hic argu. aliquē ſumere appellationem ab eo qđ futurum erit: vt. xxiij. q. j. paratus. — *‡ Scilꝫ s. e. §. i ſcđa ſolutione. Matrimoniū verꝫ fuit iter Mariam et Joſeph vt etiā, dr. s. e. q. ij. §. j. ver. ſi. btā maria. ⁊ §. ecce. et §. ſed obijcit.*

Genuit ioſeph. ¶ Caſ⁹. hoc ca. diuidit in duas ptes. Jn pma parte ponuntur verba euangeliſte. Jn ſecunda ponunt verba hieronymi dicētis. Cū audieris ꝙ Joſeph fuerit vir Marie, non ſuſpiceris ꝙ eam cognouerit: ſed ſcias ꝙ ſm cōſuetudinem ſcripturaꝝ ſpōſus de pſenti ante carnalem copulam vir appellat, et ſponſa vxor. Secūda pars incipit ibi: Cū virū. — *Mat. j. c.*

g ¶ Genuit. i. prima parte commentatur Hieronym⁹ ſuper illa authoritate, Genuit Joſeph. Jn ſcđa parte cōmentatur ſuper illa: Jnuēta eſt ⁊c. Jn tertia parte commentatur ſuper illa: Joſeph fili Dauid ⁊c.

g ¶ Genuit Joſeph. Uerba ſunt euangeliſte. — *Gen. xx.*

h ¶ Nuptiarum. id eſt carnalis commixtionis: qꝛ carnalem copulam eius non cognouit.

i ¶ Heluidiū. hereticuꝫ qui dicebat beatā virginē alios filios genuiſſe eoꝙ euangelium dicat. Peperit ‡ filiū ſuū primogenitum: et Joſeph de alia muliercula plures filios habuiſſe: vt ſic Chriſti parētes infamaret. — *Maria vnicum genuit.* *Mat. j. c.* *‡ Sic dicit⁹ quia ante eū nullus natus eſt et e. et ſ. primogenitus: quia poſt eū nullus et ea natus eſt ſm h. ō. h⁹ le. ⁊ no. eē de h. ſig. Joſeph. Brixi.* *primo genito erat cūctis.*

Egreſſ⁹ itaqꝫ. ¶ Caſ⁹. hoc capitu. diuiditur in duas partes. Jn prima ponunt verba Geneſis. Jn ſecūda ponūtur verba hieronymi probātis ꝙ nomine generi etiam ſponſus filie intelligit, quia filie Loth nōdū viros cognouerant, ⁊ tamē ſponſi earū generi appellant: licet quidam aliter opinentur, dicentes ꝙ que viros habuerunt, perierūt in ſodomis: virgines autem exierūt cum patre. Secunda pars incipit ibi. Jn ſequentibus. Nunc. i. ſuper loco Geneſis, Egreſſus eſt ⁊c.

k ¶ Ecce. s. xiiij. diſt. ca. j.

l ¶ Ad ſponſos. Tamen appellatione generi ſponſus continetur: vt iiij. queſtione. iij. §. item. l. Julia. verſic. — *‡ Conter in l. lege iulia. ꝑ gl. ⁊ de eo. ff. de teſt.*

item ne liberto.

Priuſq̃z. ¶Caſus. Hoc capitu. diuiditur in quatuor partes. In prima parte ponuntur verba euangelij. In ſecunda oſtendit Joannes ꝙ Maria ſponſa iuxta morem antiquum habitauit cum ſponſo ſuo ſicut econuerſo generi Loth apud ſuas ſpōſas habitauerunt. In tertia parte oſtendit ꝙ nomine cōiugis, ſponſa intelligitur. In quarta parte dicit ꝙ cum Joſeph vellet Mariam velut ſuſpectam dimittere: angelus eum reconciliauit ſibi, non ad carnale cōmerciū, ſed ad cōmunis habitaculi cōſortium. Secunda pars incipit ibi: non dixit: Tertia ibi: noli timere. Quarta ibi: ſicut enim. Uxoris ſcz cognite. Illi, ſcz diſcipulo ioanni.

Gen. xix.

Mat. j.

a ¶ Priuſq̃z. Hic prius non notat ordinem. argu. extra de verbo. ſig. quod ſi arg. xix. q. vj. §. nunc autē. Uñ non ſequit̃ ꝙ poſtea cōuenerint. Et etiā cōcor. huic ar. lex. nam lex dicit ꝙ ſi ſeruus non fuerit euictꝰ priuſq̃z moreretur, vel mortuus eſſet: nec inde ſequit̃ ꝙ poſt euincatur: q̄ hoc eſſet impoſſibile. ff. de euic. ſi ſeruus.

prius ſignō notat ordinē.

b ¶ Seruabat. nō tamen vbicūq̃z: immo alicubi contrarium obtinebat: prout ſtatim ſubditur de generis Loth.

c ¶ Haberētur. ff. de ri. nup. l. mulierem. vnde niſi poſt puberes annos ſponſa inueniatur in domo ſponſi, non preſumitur vxor: vt. ff. de ri. nup. l. iiij. Itē licet poſt puberes annos ſpōſa inueniat̃ in domo ſpōſi: tñ niſi cōſtet de ſpōſalibus, hoc ipſo ꝙ ſecū reperit̃ nō preſumit̃ mrīmoniū: vt. ff. de ſpon. queſitū. ⁊ ex̄ de reſti. ſpo. ex parte.

d ¶ Sic ⁊ Maria. ſimilitudo eſt ꝑ cōtrariū: vel in eo ꝙ ⁊ iſti ⁊ illi cohabitabāt ſpōſis ſine carnali cōmixtione.

e ¶ Sed dimittere. i. ad eam non accedere.

f ¶ Retinere. ergo ⁊ accipere eſt retinere: arg. xij. q. ij. ſi qua de rebus.

g ¶ Dimiſerat. quia ſuſpicatꝰ de ea fuerat adulteriū. ij. q. j. ſi peccauerit.

h ¶ Copulat. i. reconciliat, nō deſpōſat. ſed qđ dicit copulat, iam mēte dimiſerat eā, ⁊ quaſi ſeparati erāt quo ad mentem: ioſeph tamen prius ei fuit coniunctus per conſenſum matrimonialem, et conſenſit in carnalem copulam. z. e. §. j.

i ¶ Si enim. Uxoris. Arg. ꝙ viuente ioſeph ſeparata eſt virgo ab eo: ar. z. e. §. ecce. ⁊ hoc contra petrum manducatorē, qui dixit ꝙ Joſeph mortuus erat tempore dominice paſſionis. Hic enim exprimitur cauſa quare dominus ſeparauit eā a Joſeph.

Joſeph tpe paſſiōis viuebat: et a ꝟgine ſeparatꝰ fuerat.

Inuenta eſt. ¶Caſus. Hoc ca. diuidit̃ in duas partes. In prima ponunt̃ ꝟba euangeliſte. In ſecūda verba Origenis dicēt̄ ꝙ Maria fuit tantum ſponſa de preſēti: ſz ideo fuit appellata vxor, vt eius virginitas lateret diabolum: et ne parturiens non ex marito, lapidaretur. Scđa pars icipit ibi: A beato. Tibi vxor carnaliter cognita. ſm cōſuetudinē. ſcilicet carnalem.

Sez i hiſtoria euangelica vbi tractat de nuptijs factis in chana galilee.

k ¶ Dico cōiugē. in perſona angeli, quaſi loquitur hoc Origenes.

l ¶ Ut legis. Qr ſm legem que iam ſpōſa erat lapidabat̃ ob fornicationem. xxxiij. q. ij. nō ſatis: ſed que nondū erat ſponſa alicuius, et fornicabatur, non puniebatur morte niſi poſt ea copularetur alicui tanq̃z virgo: et ita lapidaret̃ beata virgo, quia cum iam ſpōſum haberet, grauida apparebat: ⁊ ita cōſtabat vel ante vel poſt deſponſationem eam fornicatam preſumptiue: et ideo fuit deſponſata. Sed ſecundum legem romanam ſecus eſt: nam ſi qua fuerit fornicata anteq̃z ſit ſponſa, non poteſt accuſari de adulterio. ſi vero poſtq̃z fuerit ſponſa, poteſt. ff. de adult. ſi vxor. §. ſi quis vero. Tamen dicūt quidam ꝙ etiam ſimplex fornicatio morte puniebatur in aaronitis: quia maior munditia exigebatur in eis: quia de eis author mundi, id eſt Chriſtus erat naſciturus. Et nota ꝙ hic occultatur aliquid propter malitiam eius cui fit occultatio. quandoq̃z occultatur aliquid propter rei excellentiam. xliij. diſtinctio. in mandatis. quandoq̃z ideo quia auditores capaces non ſunt. viij. q. ne. j. oportet. et ibi: Multa habeo vobis dicere, que non poteſtis portare modo.

Spōſa fornicata an erat oli lapidāda.

Joan. xx. f.

Occultare lz, ex cā.

Sic quippe. ¶ Caſus. Gregorius facit hic quandam collationem inter Joſeph ⁊ Thomā apoſtolum. vtrūq̃z eñ ꝑmiſit deꝰ dubitare: alterū de ꝟginitate Marie, ⁊ alterū de chriſti reſurrectione, tñ neutrū in du

Priuſq̃z[a] conuenirent. ¶ Nō dixit, priuſq̃z in ſponſi adduceret̃ domū. Hūc eñ morē ſeruabat[b] antiq̄tas, vt ſpōſe in ſponſorū domibus haberentur[c]. vt autem generi Loth apud ſocerū legunt̃ habitare cū ſpōſis nondū ſibi copulatis lege coniugij: ſic ⁊ maria[d] habitabat cum ſpōſo. ⁊. ī. Neq̃z eñ eam voluit de domo expellere, ſed dimittere[e]. et. ī. ¶ Noli timere accipe Mariā coniugē tuam. Quo ſermone ſpōſam ſimiliter indicauit: ſicut etiam eos qui adhuc ſponſi ſunt, generos appellare ſcriptura conſueuit. Quid enim eſt accipere, niſi domi profecto retinere[f]? Iam enim illā mente dimiſerat[g]. et infra. ¶ Sicut enim poſtea illā cōmendauit Chriſtus ipſi diſcipulo ſic et nūc angelus copulat[h] ſponſo non in fedus ſolenne coniugij, ſed in conſortium communis habitaculi.

Idem in eodem, homilia. ij.

¶ Dñs non cōmendaſſet matrem diſcipulo ſi eam Joſeph cognouiſſet.

Si eñ cognouiſſet eam et loco habuiſſet vxoris[i]: quomodo illam dominus quaſi abſq̃z ſolatio, et nihil penitus habentem diſcipulo commendaſſet, iubens illi vt eam reciperet in ſuam?

Item Origenes in eodem.

¶ Maria vxor Joſeph appellatur: quia ſic ab eo putabatur futura.

Inuēta eſt habēs in vtero. A beato Joſeph: q̄ licet eā nō cōtingeret: future tamen (vt putabat̃) vxoris omnia nouerat. et. ī. Si tibi vxor nominatur: etſi in deſpōſatione vxor tibi eſſe dicitur: non tamen tibi vxor eſt: ſed dei vnigeniti mater eſt eterna. ⁊. ī. Dico coniugem[k] propterea, vt diabolo virginitatē eius occultē: vt legis[l] inſtituta nō deſtruā. In ſequētibus demonſtrabo ꝙ nec iſta tua cōiunx ſm conſuetudinē cōiugij habeat̃: nec iſte qui etiā generatur, tuus filius eſſe credatur. Itē Greg. in expoſitione euangelij.

¶ Ad nuptias Marie ioſeph non peruenit.

Sic quippe diſcipulum poſt reſurrectionē ſuā

bitatione permiſit: ⁊ vtroq; vſus eſt pro teſte tam reſurrectiõis q̄ virginitatis Marie. Ad nuptias, id eſt ad carnalem cognitionem.

¶ Ex his omnibus. ¶ Caſus. Concludit Gratianus ex premiſſis q; nuncupatur ſponſa et coniunx non re p̄ſentium, ſed ſpe futurorum: ⁊ ſuam concluſionē tribus ſimilitudinibus approbat, reſpondendo quibuſdam ca. ſuperius allegatꝭ. Prima ſimilitudo incipit ibi: Sꝫ a prima. Secunda ibi: Sed talis. Tertia ibi: Sic q̄ merito. ⁊ dicit Hug. q; Gratianus fere per totam hanc queſtionem male dicit: et per vnum falſum vult ꝓbare aliud falſum. Tu aūt dicas q; m̄rimonium eſt cum ſponſa de preſenti. ſed nō cōſummatum.

¶ Sed concedatur. ¶ Caſus. Nunc reuertitur Gratianus ad principalem queſtionem.

g ¶ Queritur vtrum. Huius queſtionis nulla eſt vis, determinat̄ eñ per id quod eſt ex̄ de ſpon. duo. duobus modis. et ca. licet preter ſolitum. Sed in hoc diſſentiunt doctores, an ſponſa de futuro cogatur ſtare cū ſponſo ſuo: q̄d videtur: vt ex̄ de ſpon. ex literis. ⁊ de cōuer. coniuga. ſane. Itē q: pro quolibet mortali peccato poſſumus cogi ad penitētiam. xxij. q. j. ca. vlti. Sed contra ex̄ de ſpon. requiſiuit. et. ꝫ. e. q. j. de viduis. Dicunt quidam q; cogi debet a principio: ſi tamen perſeuerauerit contumax, non eſt amplius cogenda. Tu dicas ſemper eſſe, cogēdam niſi euidentiſſima ſubſit cauſa. Sūt quitñ caſus ſeptem in quibus ſponſa de futuro licite poteſt recedere a ſponſo. Unus ſi alter vult intrare religionē, ⁊ illud etiam tenet in ſpōſa de preſenti. ex̄ de cōuer. coniuga. ex publico. Secūdus caſus ſi alter recedit ad remotā regionē, nec pōt inueniri. ex̄ de ſpon. de illis. Tertius caſus ſi alter incurrit leprā, vel aliquā deformitatem corporis. ex̄ de coniug. lepro. literas. ex̄ de iureiur. quemadmodum. Quartus ſi ſuperuenit affinitas, vel ſi fornicet̄ ſpōtanee vel coactus. extra de iureiurand. quemadmodum. ꝫ. ea. quidam deſponſauit. Quintus ſm̄ quoſdam eſt ſi mutuo ſe abſoluerint. ex̄ de ſpon. preterea. Sextus ſi contraxit cum alio p verba de preſenti. extra de ſpon. duorum. capi. j. et. ij. ſed in hoc caſu eſt peccatum. Septimus caſus ſi id quod minor fecit nō vult ſeruare in adulta etate: vt extra de deſponſatio. impub. de illis. Vi caſus et aliqui alij poſſunt his verſibus haberi.

Lepra ſuperueniens, furor, ordo, ſanguis, et abſens:
Leſaq; virginitas, membri damnum, minor etas:
Ac hereſis lapſus, fideiq; remiſſio: protſus
Sponſos diſſociant, et vota futura retractant.

dubitare ꝓmiſit, tamen nec in dubitatiōe deſeruit: ſicut ante natiuitatē ſuā habere Mariam ſponſam voluit, q̄ tamen ad eius nuptias nō peruenit. Nā ita fact⁹ eſt diſcipulus dubitans et palpans: teſtis vere reſurrectiōis: ſicut ſpōſus fuerat ⁊ matris cuſtos integerrime virginitatis. Ex his[a] omnibus authoritatib⁹ apparet ſponſas cōiuges appellari ſpe futurorum nō re preſentium. Quomodo ergo ꝯiuges a prima fide deſponſationis appellantur: ſi iſta que aſſerit̄ ſponſa, cōiunx eſſe negat̄? ¶ Sed a prima fide deſpōſationis cōiunx dicitur appellari: non q; in ipſa deſponſatione fiat coniunx: ſed quia ex fide quam ex deſponſatione ſibi inuicem debent, poſtea efficiuntur coniuges: ſicut[b] per fidem dicuntur remitti peccata, non q; ante baptiſma per fidem remittantur, ſed quia fides eſt cauſa quare in baptiſmate a peccatis emundamur. ¶ Illud autem Joannis chryſoſtomi: Matrimoniū non facit coitus ſed voluntas. Item illud Ambroſij: Non defloratio virginitatis, ſed pactio cōiugalis matrimonium facit: ita intelligendum eſt: coitus ſine voluntate cōtrahendi matrimonium, et defloratio virginitatis ſine pactione coniugali matrimonium non facit: ſed precedens voluntas contrahendi matrimonium et coniugalis pactio facit vt mulier in defloratione ſue virginitatis vel in coitu dicatur nubere viro, vl̄ nuptias celebrare. Item Syricius[c] papa diſceſſionem ſponſe a ſponſo vocat coniugalem ſeparationem. ¶ Sed talis diſceſſio dicitur violatio coniugij non iam exiſtentis, ſed futuri: vt ex ipſa deſponſatione ſperabatur. ſic ⁊ diabolus dicitur cecidiſſe a beatitudine[d] non ſolum quam tunc habebat, ſed etiam ad quam habendā creatus erat. ¶ Sic q̄ merito ſue vite vel ſcientie in ſacerdotem vel epiſcopum eligitur, ſi interim electionē ſuā caſſari meruerit, dicitur amittere ſacerdotalem[e] vel epiſcopalem vnctionē, non quā iā acceperat[f], ſed ad quā accipiendā electus erat. Nō ergo illa authoritate ſponſa cōiunx poteſt probari. Sed cōcedatur q; ſponſa nō ſit coniunx, tamen queritur vtrum[g] liceat ei renunciare priori cōditioni? Hoc autem prohibetur authoritate Anchiritani concilij, in quo ſtatutum ſic legitur.

¶ Puelle deſponſate prioribus reddende ſunt ſi ab aliis rapte fuerunt.

a ¶ Ex his. Fere per totū iſtum §. male dicit Gratianus: immo per totam hanc queſtionem. Joan.

b ¶ Sicut. Hic p vnum falſum vult aliud ꝓbare. nam q; adulto nō dimittātur peccata per fidem ante baptiſmum, nemo catholicus dicit. hoc etiā Augu. expreſſe negat. de cōſe. diſtin. iiij. nō dubito ⁊ capi. baptiſmi. verū eſt q; nō dimittuntur omnino ante baptiſmū quo ad omnem penam: q: nō quo ad temporalē q̄d fit p baptiſmū. de cōſe. diſti. iiij. ſine penitentia. niſi ſumma eſſet cōtritio: vt in latrone. de conſe. diſt. iiij. ca. baptiſmi vicem.

c ¶ Syricius. ſ. e. q. de coniugali. et ita ſoluit quod non obiecerat: et ſic eſt rota precurrens.

d ¶ A beatitudine. Habuit quidem beatitudinem, ſed non permanentem vel confirmatā: vnde dicitur non habuiſſe charitatem in celo. xvj. q. ij. viſis. de peni. diſtin. ij. principium. xix. diſt. propter totius.

e ¶ Sacerdotalem. Sed hoc non niſi poſt confirmationem: vt extra de accu. ſuper his. Joan.

f ¶ Acceperat. Amittit ergo quis q̄d non habet. vt. C. de admi. tu. pupillor. † arg. cōtra. ff. de reg. iur. nō videtur. non videtur re excluſus qui rem non habuit.

Peccata adulti an dimittāt̄ p fidē ante baptiſmū.

† Ad idē. xxiij. diſti. q̄rādā. i fi. vbi de hoc. et. v. q. vj. c. q̄ iuſta. vbi de hoc.

Spōſa vtrū cogat̄ ſtare cum ſponſo.

† Arg. ad hoc xxiij. q. ij. dicunt q; dixerit. vt ibi not. de hoc leg. ⁊ no. xj. q. j. ill. qui.

Spōſalia ſoluuntur multis caſib⁹.

DEſponſatas puellas, ⁊ poſt ab alijs raptas, placuit erui[a], ⁊ reddi eis quibus ante fuerāt deſponſate[b], etiam ſi eis raptoribus vis illata conſtiterit.

Item Joānes Chryſoſtomꝰ Roſtanno archiepō.

¶ Cōmunione priuet̃ ſponſa niſi raptorē deſerere, ⁊ ad ſpōſum ſuū redire voluerit.

ATho preſentium lator dū in noſtro ſeruitio fideliter excubaret, quendā virum feminam ſibi deſponſatā conquerit̃ rapuiſſe: ⁊ ideo fraternitas tua noſtra authoritate ſuffulta, ſuffraganeos ſuos epōs preſentialiter cōuocet: et ſic vnanimi ſentētia ſi ſponſam huic raptor non reddiderit, tā idē ꝙ rapta ſi ad priſtinū ſuū ſpōſuꝫ remeare[c] noluerit, omī communione priuētur. Sed aliud eſt priori conditioni renunciare, et de nuptijs cū alio agere: aliud eſt rapi, hoc eſt illicite conſtuprari.

Unde Jſidorꝰ etymologiarum lib. v. c. xxiij. ait.

¶ Quid ſit raptus.

RAptꝰ[d] eſt illicitꝰ coitꝰ a corrūpēdo dictꝰ. vnde q̄ raptu potit̃, ſtupro fruitur. Hec autē nō ab alio rapta, ſed alij deſpōſata monſtrat̃. raptā vero talē dici ꝓhibet Gelaſiꝰ papa, dicens:

¶ Ibi raptꝰ admittit̃ vbi puella abducit̃ de cuiꝰ ante nuptijs nihil actum probat̃.

LEx illa[e] ꝑteritorꝫ principum ibi raptum dicit eſſe cōmiſſuꝫ, vbi puella de cuius ante nuptijs nihil actū fuerat, videbat̃ abducta. Quod autē in fine capituli ſubiungitur: Etiam ſi eis a raptoribus vis illata ꝯſtiterit[f]: ideo additū eſt, quia raptarū alie ſe rapiēdas exponūt, alie violenter abducunt̃. Quolibet ergo modo rapiantur, priori reddende ſunt. Hec autē[g] (vt ſupra dictū eſt) non inter raptas, ſed inter alias deſpōſatas cōnumerat̃: et ideo nō eſt huic auferēda, ⁊ priori reddēda. ¶ Sequūtur alie authoritates qbꝰ iſta ꝓhibet̃ nubere ſcdo, ⁊ iubet̃ redire ad priora vota.

Ait em̄ Syricius papa Hymerio epō Terracoñ.

¶ Puellā alij deſponſatā alter accipere non valet.

DE cōiugali violatione requiſiſti, ſi puellam alteri deſponſatam, alter in matrimoniū poſſet accipere. Tale ergo ꝯnubiū anathematizamus, et modis oibꝰ ne fiat ꝓhibemꝰ: q̄r illa benedictio quam nupture ſacerdos īponit, apd̄ fideles cuiuſdam ſacrilegij inſtar eſt ſi vlla trāſgreſſione violet̃. Sed authoritate hac Syricii illa ꝓhibet̃ ad ſecūda vota trāſire, q̄ in ꝓpria domo eſt ducta[h], ⁊ cū ſponſo ſuo eſt velata ⁊ benedicta. Taliū diſceſſione violat̃ benedictio quā nupture ſacerdos imponit. verū hāc necdū ſpōſus in ſuā duxerat, nec cum ea benedictionē acceperat. Nō ergo hac authoritate huiuſmodi copula ꝓhibet̃.

Item illd̄ Euſebij pape: Deſponſatam puellam non licet parentibus alij viro tradere: ſimiliter ⁊ de huiuſmodi deſpōſata intelligitur, que videlicet cum ſponſo eſt velata ⁊ benedicta. Item obijcit̃ illud Gregorij[i]: Que ꝓpter frigiditatē a viro ſuo ſeparata eſt, et alij nupta fuerit: ſi vir eiꝰ aliam cognouerit, illa eſt detrahēda ſecūdo, ⁊ reddēda primo. Sꝫ eodē modo ſoluit̃: q̄r iſta vcꝫ cū illo benedictionē acceperat.

Auguſt. de fide pactionis et conſenſus.

¶ Si qs alicui mulieri ꝯſenſꝰ fidē fecerit, nō licet illi aliā ducere. Palea.

DUobus modis dicitur

Illud a. intel ligit̃ de ſpōſa. d̄ pñn.

a Deſponſatas. ¶ Erui .i. auferri a raptore.

b ¶ Deſponſate. j. xxxiij. q. ij. nō ſatis. cōtra vbi precipit̃ nō reddi priori viro. ſed ibi conſentit raptori. ⁊ hic loquitur de ſpōſa. de preſenti. Item contra. C. de ſpon. l. j. ibi dicitur ꝙ vni deſpōſata pōt alij nubere. ſed illud eſt abrogatum.

ATho. ¶ Caſus. Quidaꝫ nomine atho conqueſtꝰ eſt pape mulierē ſibi deſponſatum raptam fuiſſe: quare papa reſcribit Roſtano archiepiſcopo vt compellat raptorem eā ſibi reſtituere: alioquin cōuocatꝫ ſuis ſuffraganeis excōmunicet eū, ⁊ ipſaꝫ raptam ſi ad ſuum ſponſum noluerit remeare. iiij. ps.

c ¶ Remeare. Si intelligas hoc de ſponſa de preſenti planū eſt: ſi de ſpōſa de futuro, dic vt in ſumma.

¶ Sꝫ aliud. ¶ Hec eſt. iiij. pars qōnis in q̄ querit̃ q̄d iurꝭ ſit de raptis, et q̄s dicatur raptor vel rapta, vel raptus. Jo. de fan.

d RAptus. ¶ Hoc ca. inducit G. vt probet illicitū eſſe coitum in rapta. vnde per conſequēs vult ꝓbare ꝙ debeat a ſecundo ſeparari ſi eā raperet: cum illicite ei adiungat̃: ita tamen ꝙ ille q̄ ſcdo rapuerit, non tractaſſet pmo de ſpōſalibꝰ. ⁊ ad hoc inducit capitu. ſequens. x. ps.

e LEx illa. ſꝫ vbi ſit lex illa: ignoro forte in codice theodoſiano. potius contrariū inuenio: vt. C. de rap. vir. l. j. §. q̄bus. ſed illud nō tenet̃: vt extra de rapto. cum cauſam.

¶ Quod autem. ¶ Hec eſt. v. pars qōnis in qua dicit̃ ꝙ ſi per v̄ba de preſenti fuerit ſpōſa ⁊ rapta, oibꝰ modis viro reddenda eſt. Jo. de fan.

f ¶ Cōſtiterit. ſ. e. deſponſatas.

g ¶ Hec autem. de qua agitur in themate.

DE coniugali. ¶ Caſꝰ. Aliqua fuit deſponſata alij per verba de preſenti. querebatur vtrū alter poſſit eam accipere in vxorē? Et reſpōdetur ꝙ nō: ⁊ ſic ꝯtrahētes debent anathematizari. naꝫ ſi quis violat benedictionē quā nupture ſacerdos imponit, ſacrilegium facit nupture, non q̄ ad matrimoniū, ſꝫ quo ad copulā carnalem. Uel nupture .i. carnaliter cognoſcende.

¶ Sed authoritate. ¶ Caſꝰ. Soluit G. ⁊ male dicens ꝙ ſi ſponſa velata ſit et benedicta cū ſpōſo, ⁊ in domum ducta, dꝫ reddi priori, alioquin nō. hoc autē facit G. reſpōdēdo quibuſdā. c. cōtra hoc allegatis. Illud Greg. xxxiij. q. j. requiſiſti.

h ¶ Ducta. Hoc male ſoluit. nā huiuſmodi ſolennitates non faciunt ad eſſentiā matrimonij. xxx. qōne. v. noſtrates.

i ¶ Illd̄ gregorij. xxxiij. q. j. c. j. ⁊c.

DUobꝰ. ¶ Caſus. Caſum huius palee ſic pone. Dicit̃ em̄ hic ꝙ ſi aliq̄s deſpōſauerit

rit aliquam fide pactionis,nõ debet aliam ducere.ſi tamen duxerit,maneat cũ ſecũda : agat tamẽ penitentiam de fide mentita. Si autẽ contraxerit per fidẽ conſenſus, erit tantũ matrimoniũ cũ prima.⁊ hoc in pͥma parte. In ſecunda dicit ꝙ fides pactionis eſt quãdo aliqs ꝓmittit alicui mulieri ꝙ accipiet eã in vxorẽ ſi permiſerit rẽ ſecũ habere. Fides conſenſus eſt cũ inter ſe conſentiunt per verba de preſenti. Secũda pars incipit ibi: Eſt autẽ.

Q Uidam vir. ¶ Caſus. In ſupiori cauſa tractatũ eſt de quibuſdam impedimentis matrimonij: et ꝙ matrimoniũ non eſt inter religioſas perſonas ſi de nouo contrahãt: ſed ne idem puteť eſſe inter ifideles. ideo magiſter ſupponit hãc.xxviij.cauſaz, in qua oſtẽdit matrimoniũ eſſe inter eos. Oſtendit etiã quid iuris ſit ſi alter infideliũ ↄuertať:⁊ addit vtrum debeat dici bigamꝰ qui ante baptiſma habuit vnã,⁊ poſtea alteram, vt autem hec omnia cõpetentius agat,ꝓponit thema, de q̃ tres elicit queſtiones.

a ¶ Quidã vir infidelis. Superiori cã.v.notãtur cauſe que ꝓhibẽt matrimoniũ cõtrahere,et contractũ iubent dirimere:verbi gratia:votũ, ordo,religionis habitus,ligatio,⁊ publice honeſtatis iuſtitia.in hac ꝟo cauſa ponunť q̃ impediũt matrimoniũ: verbi gratia:diſpar cultus,vel diſſimilitudo fidei, vt inter fideles ⁊ infideles.et primo tractat an matrimoniũ ſit inter infideles,⁊ oſtẽdit etiam q̃d iuris ſit ſi alter de duobus coniugibꝰ infidelibꝰ ad fidem † conuertatur.

Q Uod autẽ. ¶ Hec.q.diuidiť in q̃nqȝ partes:in pͥma quarũ ꝓbat multꝭ authoritatibꝰ ꝙ matrimoniũ nõ eſt inter infideles. Scđa ibi: Si qs. Tertia ibi: Iã nunc. Quarta ibi: Cõtra. Quinta ibi: Ex his. Io.de fan.

¶ Caſus. Hic intitulať.j.q.qua queriť an ſit matrimonium inter infideles. Et certum eſt ꝙ ſic: vt.j.e.§.j.⁊.c.j. Gra.tamen pro vtraqȝ parte allegat,⁊ bene ſoluit.j.e.§.ex his. Ponit etiam quedam in hac queſtione que ad ſecundã pertinent queſtionẽ:que eſt an altero remanente infideli poſſit conuerſus ad fidem ſe alij copulare,et de hoc quid iuris ſit,in ſecunda queſtione tractatur. Eſt ergo caſus huiꝰ.§.talis.ꝓbat hic G.ſuperficialiter inter infideles nõ eſſe matrimoniũ.⁊ hoc facit quatuor authoritatibꝰ.ſ.vna Pauli,duabꝰ Aug.⁊ vna Amb.

b ¶ Quod autẽ. Hic intitulať prima.q.an.ſ.matrimonium ſit inter infideles:⁊ certum eſt ꝙ ſic,licet non ſit ratum.j.e.§.j.⁊ ca.j. G.tamen ad vtrãqȝ partem allegat,⁊ bene ſoluit.j.e.§.ex his.ſed quia in hac queſtione quedã.c.ponũtur pertinentia ad ſecũdã queſtionẽ que eſt an altero remanente i infidelitate poſſit conuerſus ad fidẽ alij ſe copulare: de ea videamꝰ. Notandũ ergo ꝙ cum vnus coniugũ ad fidẽ conuertitur:ſi remanens in infidelitate eſt iudeꝰ, nullo modo fidelis dȝ cohabitare cum eo niſi velit ad fidem ↄuerti:⁊ ſi nõ vult ↄuerti,poteſt aliã ducere.j.e.iudei. ſȝ contrarium eſt hodie verũ : vt extra de diuor.q̃ꝫto.⁊ ca.gaudemꝰ. ſi autẽ eſt paganꝰ,⁊ non vult cohabitare, vel vult,ſȝ cũ blaſphemia Chriſti: vel vt eam pertrahat ad mortale pctm̃, fidelis põt cũ alio cõtrahere.j.eo.ſi infidelis.et hos tres caſus in quibus licet ei contrahere cum ſcđa, habes ex̃ de diuor. quanto.⁊ ca.ſe. Si autẽ vult infidelis cohabitare fideli ⁊ in pace:in electiõe fidelis eſt an velit ei cohabitare vel nõ:ſȝ tũc cũ altero non poteſt eo viuẽte contrahere.j.e.q.iam nunc.⁊ ca.ſic enim.

c ¶ Om̃e qđ non eſt ex fide.i.qđ fit ex certa ſciẽtia ↄtra fidẽ,eſt peccatũ.de peni.diſt.iij.§.item illud.

d ¶ Peccatum. vt.xxxvj.diſt.deinde.

e ¶ Non eſt vera.i.ad veritatem ducens.

¶ Iuſſit Eſdras. ¶ Hiſtoria. Legiť in Eſdra ꝙ filij Iſrael tp̃e babylonice captiuitatꝭ,⁊ poſt reuerſionẽ de illa duxerũt i m̃rimoniũ alienigenas ↄ̃ p̃ceptũ dñi,ſȝ poſtea ad p̃ceptũ ⁊ admonitionẽ Eſdre dimiſerũt eas.

f ¶ Iuſſit. hoc ca.non facit ad propoſitum, quia non erat inter eos matrimoniũ niſi de ſolo facto.ſed ꝙ dñs permiſerit eſſe fidelẽ cum vxore infideli,intelligitur cum matrimonium preceſſerat inter eos.

g ¶ Dimitti.a iudeis.

h ¶ Extra.i.contra.

i ¶ Emendandum. Argu. ꝙ non currit preſcriptio in

fides,⁊ pactionis,⁊ cõſenſus. Si aliqs alicui mulieri fidẽ fecerit pactionis,non debet aliã ducere.ſi aliã duxerit,penitentiam agat de fide mẽtita : maneat tamẽ cum illa quã duxit. non enĩ reſcindi debet tantũ ſacramentũ. Si autẽ fecerit fidẽ conſenſus,non licet aliã ducere.ſi autẽ duxerit,dimittet eã, et adherebit prime vxori.

¶ Eſt autem fides pactionis quãdo aliqs ꝓmittit fidẽ alicui ꝙ eã ducet ſi permiſerit ei rem ſecũ habere,vel etiã ꝑ conſenſu. Fides autẽ cõſenſus eſt quãdo etſi nõ ↄſtrigat manũ, corde tñ ⁊ ore cõſentit ducere, ⁊ mutuo ſe cõcedũt vnꝰ alij,et mutuo ſe ſuſcipiunt.

¶ Cauſa.xxviij.

Q Uidã vir infidelis[a] in coniugio poſitꝰ, ad fidẽ ↄuerſus eſt. vxor vero eiꝰ fidei odio chriſtiane ab eo diſceſſit. ille quandam fidelem in vxorẽ accepit. qua mortua clericꝰ efficiť. tãdẽ vite ⁊ ſciẽtie merito in epiſcopũ eligitur. Hic primum queritur an cõiugiũ ſit inter infideles? Secundo an liceat huic aliã ducere priore viuente? Tertio an ſit reputandus bigamus qui ante baptiſmũ habuit vnam,⁊ poſt baptiſmum alteram?

¶ Queſtio.j.

Q Uod autẽ[b] inter fideles coniugium nõ ſit, multis authoritatibus probatur. Ait enĩ Paulus: Omne[c] quod non eſt ex fide,peccatum eſt. Coniunctio autem infidelium non eſt ex fide,et ideo peccatum[d] eſt. Non eſt ergo coniugiũ,q̃r nullũ coniugium peccatũ eſt.

Item Auguſt. Non eſt vera[e] pudicitia hominis infidelis cũ coniuge ſua. Ubi autem vera pudicitia eſſe nõ poteſt,ibi nec verum coniugium eſt.

Itẽ Ambro. Iuſſit[f] Eſdras dimitti[g] vxores alienigenas per quas ibant ad deos alienos. Non eſt enim putandum matrimonium quod extra[h] dei decretum eſt factum:ſed cum cognoſcitur,eſt emendandũ[i].

Item Auguſtinus. Non eſt

† Sub. altero remanẽte i infidelitate vel ſi alter de duobꝰ ↄiugibꝰ fidelibꝰ d ſcedat a fide altero remanẽte i fide ſm̃ h. vel alr̃. tractauit magiſter de duobus ipedimẽtꝭ, ſcȝ devoto ⁊ de ↄiugũs ⁊ ſpõſalibꝰ nõ intẽdit tractare de diſpari ↄiugio ⁊ bigamis. vt autem hec ⁊c. Io.d f.

Matrimoniũ eſt inter infideles.

Coniugũ infideliũ alter cõuertať ad fidẽ an poſſit cũ alia ſe deliberare.

Rom. iiij.

Luce ...ij.§.

Luce ...iij.f.

Mat. ...iit.d.

Eſdre vltĩa.

...Cor. ...vij.d.

ad T... ...ij. Iudei ... ...fallunt ...as ... pagani